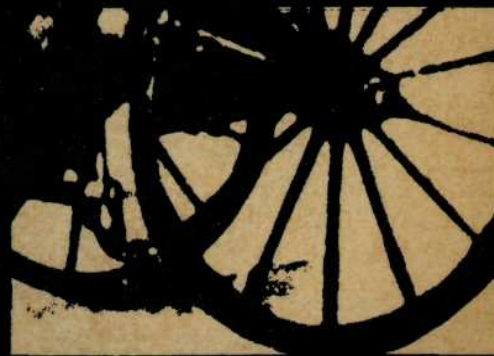

LOVCI PRAMENŮ

Eduard Fiker

Eduard Fiker je dobře znám čtenářům napínavých detektivních příběhů: je jedním z těch mála v naší literatuře, kteří se snažili o cílevědomé pěstování žánru akčních kriminálních příběhů. Méně se již ví, že se tento pilný autor pokusil vytvořit rovněž knihy dobrodružné povahy, inspirované atraktivními námětovými okruhy. I když touto rovinou své tvorby již nedosáhl takové popularity, přesto i ona stojí za pozornost. Román Lovci pramenů patří v tomto směru k jednomu z nejzdařilejších. Fiker líčí v zajímavém a pestrém pásmu vzrušujících epizod období petrolejářské horečky ve Spojených státech. Na pozemcích farmářů se objeví zásoby „tekutého zlata“ a začíná nemilosrdná honba za bohatstvím. Je vroubena činy nepatetického hrdinství, ale i zločinným vražděním a podvodnými akcemi. V centru pozornosti je česká farmářská rodina, usazená v Americe. Ani v Lovcích pramenů ovšem Fiker nezapře, že je autorem detektivek: celý příběh je rozvíjen v intencích těchto oblíbených historek – spisovatel dovedně pracuje s motivem postupně odhalovaného tajemství. Román je samozřejmě určen především těm čtenářům, kteří mají rádi dobrodružnou literaturu. Pracuje s přímočarou kontrastností.

NEŽ ZAČNETE ČÍST...

Americký novinář W. M. P. Schramm kdysi uveřejnil stručná data o příběhu, který najdete v této knize. Data jsou tak ohromující, že skutečně nebylo třeba, abych je byl nějak podškrtaval. Divoká Mary není smyšlenkou, a český farmář, o něhož jde, se správně jmenuje Vincenc Sudík. V textu najdete jiné jméno. Účelem této změny je upozornit, že všechny osoby příběhu jsou smyšlené. Nelze jinak, píšete-li román.

Celkem vzato, není to snad román. Je to spíše film. Víím, že film je někdy poutavější než kniha proto, že vypráví děj, ukazuje střídající se obrazy a nenudí. Má-li říci něco dobrého (a skutečně příběh Divoké Mary má v sobě mnoho dobrého), musí to říci dějem a v ději.

EDUARD FIKER

© ALOISIE FIKEROVÁ
ILLUSTRATIONS © VINCENC ŽIVNÝ

EDUARD FIKER

•• LOVCI •••
PRAMENŮ

ČÁST PRVNÍ

ŽÍZNIVÁ VĚŽ

LÉTA PÁNĚ 1906

byl kraj Oklahoma jen ohromným pruhem prémie. Indiáni ji sice opustili již dávno, ale bílí muži z Východu postačili do té doby vybudovat pouze několik farem a ubohé dřevěné městečko. Teprve začínali pěstovat dlouhorohý dobytek křížením se stády bisonů. Teprve zakupovali od vlády půdu, aby ji vzdělávali v plodnou ornici, která jim má přinést užitek.

A tak hrála Oklahoma úlohu pomezního pásma mezi divokým Západem a klidnějším Východem.

Dřevěné městečko Oklahoma mělo svého šerifa, jenž sice dostával z Východu knihy, potištěné zákonem, nešel však ani spát bez páru revolverů o dlouhých hlavních. Co si v knihách přečetl, to dokázal začasť prosadit v ohni a dýmu pistolí. Tlak z obou stran, z Východu i ze Západu, tvořil v Oklahomě prostředí, podobající se prostoru mezi dvěma elektrickými póly. Narážela tam surová síla a divokost Západu na prohnatost východních šejdů, vyhnaných civilizací až na tuto výspu.

Sirá, málo střežená krajina neměla z větší části ještě majetníky. Za noci plály v dálkách táborové ohně zlodějů dobytka, připravených povstat proti zákonu kdykoli se zbraní v ruce. Farmáři brali s sebou kromě pluhů i pušky, a umírali přes den strachy o své rodiny, jestliže pole, na němž pracovali, bylo za obzorem jejich příbytků v neznámé dálce.

Půda byla úrodná, pastviny bohaté a svěží, ale velmi

málo stromů. Dřevěnou Oklahomu o jedné jediné ulici bylo lze spatřit z dálky čtyř mil všemi směry, neboť ležela na rovině jen mírně zvlněná. Sjele-li se v městečku více lidí, vystoupil nad ním mohutný oblak prachu a táhl ve výši podle větru.

Ulice byla rozryta kopyty koní a koly povozů, takže se za dešťů měnila v bláto bez dna. Prozatím nikoho nenapadlo ulici vydláždít. Nebylo také čím. I dřevo na stavbu domků se těžko shánělo. Kdo do Oklahomy přišel a zamýšlel se tam usadit, musil se smířit s tím, že první čas bude bydlet ve svém plachtovém voze nebo v díře, vykopané v zemi. Takové díře říkali dug-out a pobyt v ní byl zpříjemňován hmyzem a jedovatými chřestýši, kteří do ní ochotně zalézali.

Oklahoma je požehnaná země. Zatím co po celá tisíciletí nosila trpělivě na svém hřbetě stáda buvolů a hordy lovcích Indiánů, zrála uvnitř až do veliké hloubky; čekala na svůj velký okamžik.

Když uzrála, vydala plod jako puklá slunečnice. Udál se zázrak, jenž k ní obrátil oči celého světa a změnil její osudy. Nadešla doba nejúžasnějšího dobrodružství, proti němuž bledne i pověst největších shonů za zlatem. Oklahoma neměla zlato. Měla něco mnohem a mnohem lepšího a živějšího.

Vrhla do sázky životy tisíců lidí. Štěstí i smrti dávala stejné naděje. Obrovský tvar jejího nitra lákal mûry i pilné mravence, kteří se s ní pustili v zápas, aby ji zkrotili a podřídili své vůli.

Její osud utvářel i soukromé osudy jednotlivců. Ona stvořila zápletky, jaké žádný lidský mozek nevymyslí. Ona vystupňovala ze své síly a z protisměrné práce tvrdých mužů napětí, jemuž je rovno sotva co na světě. Ona zrodila tajemství.

Zvláštní náhodou byl jednou z os mnoha těchto úžasných dějů Čech Jindřich Dušek. Jeho příběh vám chceme vyprávět, příběh daleký a přece nám blízký, úžasný ve své podstatě i v okolnostech, které jej provázely, příběh, otrásající prostotou hrůz i junáckého štěstí.

KRČMA U MRTVÉ LUCERNY

Přes dalekou prérii se blížili k městu Oklahomě dva jezdci na uštvaných koních. Oba byli asi ve stejném věku snad pětatřiceti let, a vyznačovali se značnou otřelostí oděvů. Vyzbrojeni byli dobře, každý párem Coltových revolverů, tehdy znamenité novinky zbrojařského průmyslu. Na jejich zarostlých tvářích seděla únava z dlouhé cesty a oči pohlížely k dřevěnému městečku s jistým výrazem napětí.

„Povídám,“ řekl jeden z nich, „teď už bychom snad mohli povolit, Bobe, nebo můj kůň padne a já s ním a už se nesebereme.“

Druhý zabručel.

„Myslíš, že jsem na tom líp, ty mluvko?“

„Sotva, Bobe, ale myslím, že tady už jsme bezpečni.“

„To se neví,“ odsekl Bob Cass, „zloději koní se pronásledují daleko.“

„Do města můžeme vjet bez obav. Potřebuju se napít a najíst, a máme-li jet dál, musí si odpočinout i naše kobyly.“

„Zač se napiješ a najíš, Lene? Dá ti tam snad někdo něco zadarmo? A máš v kapse jediný dolar?“

Lentin Lewis zastavil koně, který ochotně uposlechl a pak stál, věše hluboko hlavu.

„Já nemám, Bobe, ale ty máš.“

„Všeho všudy čtyři dolary a patnáct centů. To je příliš málo i do nejbídnějšího podniku.“

„Vlezme do krčmy,“ pravil Lentin Lewis tvrdohlavě, „a utraťme tam tvé čtyři dolary a patnáct centů. Jinak to nejde. Nemůžeme se takhle dostat ani o pět mil dál.“

Bob Cass uvažoval, upíraje zraky k dřevěné osadě.

„To hnízdo nás musí vytrhnout z nouze,“ řekl spíše pro sebe. „Myslím, že tlupa těch bídných přísluhovačů zákona už naši stopu nadobro ztratila. To je Oklahoma – tuhle to...“ ukázal přes svěšenou hlavu svého zvířete, „a tam dál nenarazíme na nic pořádného celých sto mil. Máš pravdu, Lene. Musíme tam, ale neotvírej ústa, dokud ti nedám znamení a dokud nebudu přesně vědět, co chceš žvatlat. V Oklahomě je šerif a ten prý umí točit s cizinci, kteří se mu nezamlouvají.“

„Dobře,“ zahučel Lentin Lewis, „šerif mě nezajímá. Zajímá mě hospoda.“

Pobídli znovu koně, kteří uposlechli jen váhavě. Až dosud se oba jezdci úzkostlivě vyhýbali všem farmám roztroušeným po prérii.

„Každé štěstí má svůj konec,“ bloumal Lentin Lewis, klátě se v sedle. „Já jsem si nikdy nemyslel, že naše banda vydrží věčně. Myslíš, Bobe, že se zachránil ještě někdo kromě nás dvou?“

„To nevím,“ odsekl Bob Cass, „a neměl by ses o to starat ani ty. Každý na svůj účet, tak je to. Co je za námi, je za námi. Dívej se dopředu, hlupáku.“

Lentin Lewis ukázal nosem k městečku.

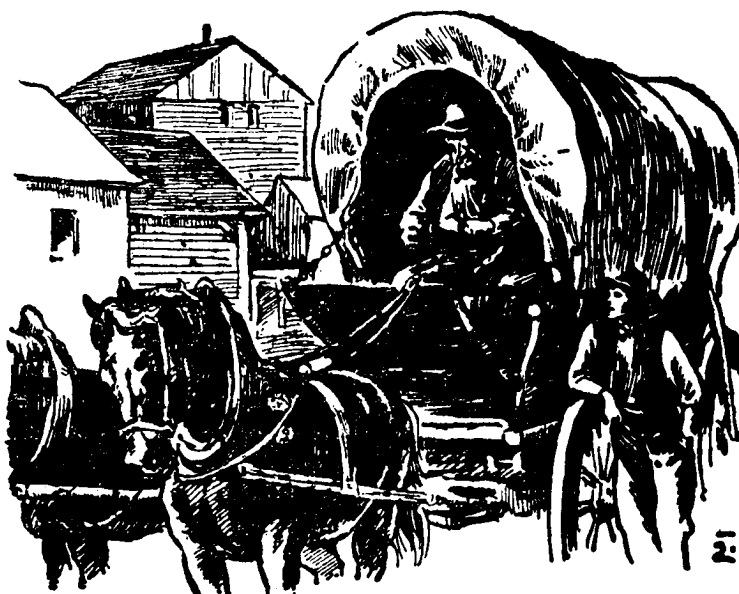
„Chceš tam krást, Bobe?“

„Popřípadě ještě něco horšího,“ odsekl Bob Cass, „a potom jít dál a nepřestat, dokud se zase řádně nepostavíme na nohy. Nejsem zvyklý mít v kapse jen mizerné čtyři dolary.“

„A patnáct centů,“ pokýval Lentin Lewis, „to opravdu nestojí ani za řeč.“

Městečko vypadalo opuštěně. Slunce stálo vysoko. Nebylo proč se hýbat. A nikdo se tedy v Oklahomě zbytečně nehýbal.

Zatím co Bob Cass uvažoval, z které strany by bylo nejlépe vjet do jediné ulice, aby příjezd neprobudil zbytečnou pozornost, vylezl z oklahomské krčmy mladík veselého obličeje a přiblížil se k povozu, který stál nedaleko. Opřel se o jeho vysoké kolo a vzhlédl ke kozlíku,

kde trůnil obstarožný farmář. V povozu byl zapražen pár dobrých koní a povoz sám se prohýbal pod tíhou všelijakých nákupů, jež farmář Samuel Gregory právě hodlal odvézt na svou farmu.

„To ví sám čert, Gregory,“ začal řeč ten mladík, „jak je člověku bídne, má-li jen své dvě nohy a patnáct mil cesty před sebou.“

Mladík se jmenoval Pat Mutchinson a byl Hobo – tulák – tedy pravý opak starého Gregoryho, jenž se snažil hospodařit jak nejlépe uměl na svém dílci, zakoupeném od vlády před několika lety. Pat Mutchinson sice občas vypravoval moudrou pohádku o tom, jak bez vlastní viny o všechno přišel, avšak nikdo tomu nevěřil.

„Vy, Pate,“ odpověděl líně starý Gregory s vysokého

kozlíku, „máte před sebou celý svět a nikoli jen patnáct mil, o kterých tu žvatláte.“

A pak si začal zapalovat krátkou dýmku, rozvážně, jak byl zvyklý.

V té chvíli již jejich rozmluvu slyšeli Bob Cass a Lentin Lewis, neboť dleli za rohem Safeniho krčmy, zcela blízko. Tvářili se, že se zabývají sedly svých koní, než požádají krčmáře o stájování.

Safeniho krčma měla jedno patro a stála v řadě ostatních dřevěných domů, nebyla k nim však přilepena. Podél krčmy s obou stran byly tedy dvě úzké uličky, končící ovšem hned za nevelkým dvorem v prérii. Tudy vjeli Bob Cass se svým druhem do Oklahomy. A Bob Cass, jenž měl oči pro všechno, co se mohlo ukázat jako užitečné, kázal Lentinu Lewisovi sestoupit, a sám nenápadně vyhlédl, aby se podíval, kdo to tak hlasitě hovoří.

Možná, že rozmluva nebyla ani tak hlasitá, ale v tichu strnulého městečka se rozléhala. Pro obyvatele Oklahomy nebyla nijak zajímavá, neboť všichni tu znali farmáře Gregoryho i tuláka Mutchinsona. Nikdo by se byl u nich nezastavil, i kdyby byl nakrásně šel kolem. Pro Boba Casse však to naopak mělo mnohé půvaby.

„Chovej se nenápadně,“ řekl svému společníkovi tiše, „to je náš muž.“

„Který?“ zeptal se Lentin Lewis hloupě.

„Ten s tím vozem,“ odsekl Bob Cass podrážděně. „Nevidíš, co tam má zásob? Něco z toho se hodí i nám. A jistě má taky v kapse peníze. Sázím, že tu všechno neutratil.“

„A co s tím chceš dělat, Bobe?“

„Jsi osel, Lene. Tady nic. Staroch pojede domů přes prérii, nebo ať opravdu visím, jak mi tam nahoře slibovali.“

Bob Cass položil nohu do třmenu.

„Vylez zase na tu svou utahanou herku, Lene,“ pobídl, „než si nás někdo všimne. Ať nemusíme nic vysvětlovat. Ten starý nám neujede. Nebude pospíchat s takovým nákladem. Musíme to ještě vydržet.“

Na tomto místě si jich mohl všimnout leda někdo z

obyvatelů krčmy, a to byli v této chvíli jen dva lidé. Ital Safeni, majetník, a jeho žena. Safeniho žena kutila něco v kuchyni. Safeni spal, neboť býval dlouho do noci vzhůru. Bob Cass a Lentin Lewis vyjeli zpátečním směrem stejně nenápadně jako přijeli.

„Jed' za mnou,“ řekl Bob Cass, „tam někde venku si na něj počkáme. Přehlédnout ho nemůžeme.“

Byli dávno pryč, když farmář Gregory s Patem Mutchinsonem ještě hovořili.

Gregory bafal z dýmky a nahýbal se, aby lépe zasunul kulovnici pod sedadlo. Vzal do rukou otěže a ohlédl se starostlivě po obloze.

„Kampak vlastně mým směrem těch patnáct mil, Pate?“

„Patnáct je právě na vaši farmu. Chtěl bych se dostat ještě obloukem kus dál, k Duškovi na farmu a odtud zpět do Oklahomy, jak Bůh dá.“

„Jenom tak na výlet, co? Nebojíte se, že bude pršet?“

„Eh – Gregory. Svezete mě? Pohovoříme si. Mám pistoli a pět nábojů. Ve dvou bude vašich patnáct mil bezpečnějších. Vezete přece nějaké zboží?“

„Vezu,“ zamračil se starý.

„Dobře. Jezdci na koni byste se svým párem kobyel neujel.“

„To tedy strašíte, Pate. Vezmi vás čert. Vylezte si ke mně.“

Staroch se chraptivě rozesmál. Než s tím byl hotov, vydrápál se Pat Mutchinson s kočičí obratností k němu na vysoký kozlík.

„Dýmka hoří?“ otázal se.

„Hoří,“ pokýval Gregory, ale byl to omyl. Málokdy doopravdy hořela.

Pohodil otěžemi a zavolal mocně na své spřežení.

Dobře krmené klisny zaryly kopyta a vytáhly naložený vůz z prachové jámy. Vlekly jej ulicí měkkým, vysokým krokem. Napínaly svaly. Vůz bočil zádí, zůstáváje vězet úzkými obručemi v potopě suchého, rozemletého bláta. Kotouče prachu se vyvalily před kozlíkem. Na hlavy koní nebylo brzy vidět.

„Fuj!“ pravil Pat Mutchinson srdečně a otřel si pot.

Gregory neustále pobízel klisny. Zabíraly víc a více.

Pod koly sípalo a skřípalo. Jak půda na okraji města tvrdla, měnil se krok v klus a klus v cval. Gregoryho náklad poskakoval s nebezpečím převržení. Nebylo tu cesty v pravém slova smyslu. Byla to jen prerie s krátkou travou, plná zrádných dolíků a hrbolků, na nichž byl vůz vymršťován několik stop vysoko.

„Eéj...“ křičel Gregory a přitáhl uzdy.

Získal tempo tak rozumné, že mohl zavěsit otěže na kozlík a hmátnout do kapsy pro sirku a váček s tabákem. Pat Mutchinson se chopil ochotně opratí.

„Pojeďu za vás,“ prohlásil. „Nač byste se namáhal.“

Gregory ho nechal. Tvářil se o tolik důstojněji, oč se pokládal za důležitějšího než Pat Mutchinson, tulák, jenž se štítil práce.

Bob Cass a Lentin Lewis přinutili svá unavená zvířata kráčet velikým obloukem k severu. Pak se vrátili tak, aby viděli Gregoryho povoz na obzorové čáře. To bylo něco přes tři míle vzdálenosti, a podrobnosti se nemohly rozeznat. Přesto se však zdálo bystrému Bobovu zraku, že na kozlíku sedí dva lidé.

„Asi se k němu ten mladík přidal,“ řekl Lentin Lewis moudře, „o toho mladíka to bude těžší.“

„Nakonec se jich budeš bát,“ utrl se Bob Cass, „v tom je jen jedna malá obtíž – že si totiž asi vystřelíme z pistolí. Ti dva si snad budou myslet, že se ubrání. To jim musíme rozmluvit.“

„Mám dobře nabito,“ pokývl výborný Lentin Lewis.

Stáli na místě. Blíže se zatím neodvážili. Sam Gregory s Patem Mutchinsonem je mohli spatřit, ale to nevadilo. V okolí města se co chvíli vyskytl jezdec.

„Ted' víme, kterým směrem jedou,“ pravil Bob Cass, když povoz chvíli pozoroval, „můžeme zmizet.“

Obrátil koně a Lentin Lewis se poslušně řídil jeho příkladem. Téměř ihned zapadli za obzorem. Dali se pak

směrem, rovnoběžným se směrem Gregoryho povozu, a Bob Cass pobízel koně tak rozumně, aby unavená zvířata byla rychlejší než povoz a přece aby se nebezpečně neschvátla. Čím dále od Oklahomy, tím měl Bobův podnik větší naději na úspěch. Prérie byla do daleka pustá a Bob Cass si dobře pamatoval, kde je tu nejbližší lidský příbytek. Pod deset mil to nebylo.

Obloha se počala zatahovat. Slunce se přikrývalo skupinami rozlezlých mračen. To bylo pro únavu obou banditů i jejich koní výhodou. Lentin Lewis vyplazoval jazyk jako pes a mocně se potil. Po bocích koní stékaly temné stružky. Bob Cass trpěl zajisté rovněž, ale mlčel, jen svíral rty a občas zdvíhal šátek, uvázaný kolem krku, aby si osušil obličej po cowboyském způsobu.

„Stahuje se, Pate,“ pravil Gregory, když jeli hodinu. Pohlédl k nebi nad sebou. „Myslíte, že tomu ujedeme?“

„Neujedeme,“ prohlásil Pat Mutchinson určitě. „Pro trochu vody! Snad to nebude tak zlé.“

Před nimi ležela až k obzoru plochá prérie, křížená stopami několika stezek, častěji jetých. Gregoryho povoz je brzy nechal všechny za sebou, neboť směr ke Gregoryho farmě měl význam právě jen pro tuto farmu, a Gregory tudy cestoval málokdy.

„Pobídněte, Pate. Za námi se blýská.“

Pat pobídl. „Nechte blýskat,“ odsekl.

Dokázal svou obratnost v řízení koní. Rychlost, které dosáhl, byla slušná.

„A tmí se,“ poznamenal, „nesmíme vaše klisny do deště zpotit, Gregory. Víčko na dýmku máte?“

„Mám. Vy že byste nevydělal čtyřicet dolarů měsíčně, Pate? Vy, který nezapomenete ani na to, aby dýmka v dešti nesyčela?“

Pat Mutchinson se ohlédl za sebe na inkoustově černé mraky, které se hrozivě honily.

„Začíná vítr,“ prohodil.

Krok koní byl jistý, pevný a rychlý. Pat Mutchinson,

neurčitá povaha, se mračil a hleděl přes hlavy zvířat k světlejšímu jihozápadu.

Záře krátkého blesku dopadla na zadky klisen. Po chvíli se dunivě ozval hrom, slyšitelný i přes rachot povozu. Vítr zesílil. Gregory vytáhl zpod sedadla plášť do deště. Pat Mutchinson neměl co vytáhnout. Nosil krátkou odřenou vestu z kůže a na hlavě nešíroký, děravý klobouk.

Na návrat do města bylo již pozdě, nehledíc ani k tomu, že se starý Gregory zásadně nevracel tam, odkud jednou vyjel.

„Jak to spustí, počkáme,“ pravil. „Přežene se nám to přes hlavy a pojedeme pak za tím.“

„Chcete-li to tak mít,“ pravil Pat Mutchinson, „začneme to dělat co nevidět. Mám už na nose kapku.“

„Kapku!“ vzdychl Gregory a vsunul lulku do kapsy. Hned vypadal tak, jako by ho nic na světě netěšilo. „Vezu sud cukru,“ dodal.

Za několik minut povoz zastavili. Začínalo pršet. Vítr hučel kolem uší. Bouře se blížila. Inkoustová obloha vzadu se otvírala do šerých, modře prozářených chuchvalců.

Klisny dávaly najevo nepokoj. Pat Mutchinson stál u nich, drže jejich uzdy nakrátko. Gregory natahoval přes nakoupené zboží plachtu. Setmělo se do večerního šera. Nebylo kam se ukrýt. Na všechny strany se protahovala mírně zvlněná rovina, strašidelně temná v dálkách a zívající jako modré peklo pod svitem častých blesků. Dusila se clonou deště. Obloha lehla k zemi ohromným mlhovým polštářem. Blesky sjížděly do prerie, krátká tráva utíkala šílenou rychlostí pod víchrem, stále silnějším.

„Hej!“ křičel Pat Mutchinson, přidržuje si levicí klobouk a stojí rozkročen u hlav koní, „myslím, abyste slezl, Gregory. Jste hotový hromosvod.“

„Čertovská plachta mi lítá po větru!“ klel starý upřímně, „tak špatné jsem to nečekal.“

Šikmo hnaná voda byla teplá, ale padala v celých šňůrách. Pat Mutchinson byl již promočen, když se tou vodou dral ke Gregorymu, neboť stará kožená vesta ničemu už úspěšně nevzdorovala.

Natáhli společně plachtu, která je nyní bude chránit.

Klisny se chovaly již klidněji. Zvykly si. Stály s hlavami svěřenými a proudy vod jim stékaly po bocích.

„Sjede-li blesk do vašich zvířat,“ křičel Pat do hukotu živlů, „poručte je Pánu Bohu. Ale vy o to nestůjte. Lehneme si na zem.“

Zatím víchř zesílil tak, že jimi kymácel, když kráčeli proti němu. Zkušenosti poučovaly, že dají-li se koně na útěk, učiní tak po větru, takže ležet jim v cestě nebylo radno. Také bleskem spálené mrtvoly, jichž se v rovinách Oklahomy vyskytlo již několik, nabádaly k jistému odstupu od přitažlivé hmoty, jakou tu znamenal vysoký vůz.

Pat Mutchinson se obětavě položil na břicho. Starý Gregory k tomu jevil mnohem méně nálady.

„Ležím, ale neusnu,“ nadával. „Co mi pomůže můj plášť do deště?“

Potom mlčeli. U vědomí své nemohoucnosti, promáčení a mokří v obličejích, jen starostlivě vzhlíželi po stínu prašticího vozu, když bouře sílila. Od obzoru se nebe zatahlo. Kolmé blesky sjížděly přímo do půdy, na rovině se tvořila jezírka, zběsile stříkající pod divokými vodopády. Všecko se třáslo.

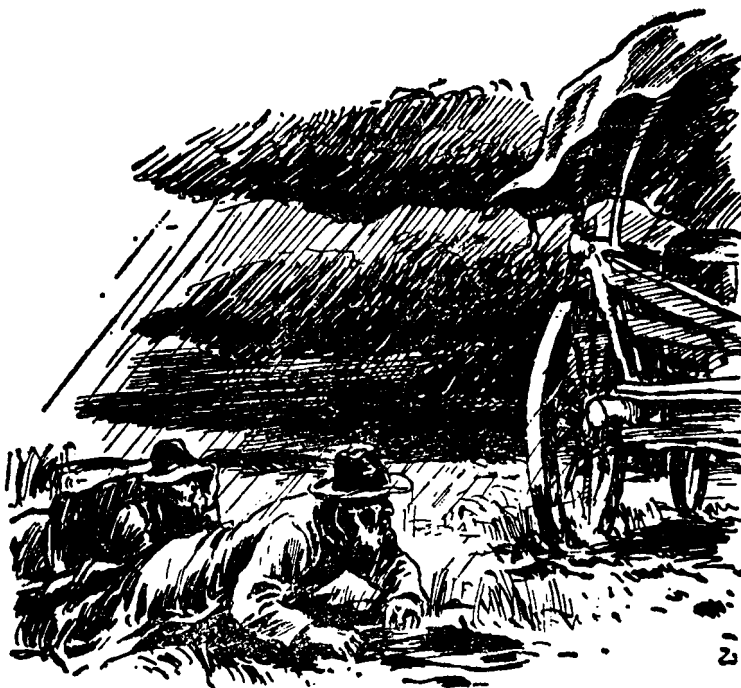
Zdálo se, že to trvá celou věčnost, ale trvalo to jen hodinu. Pak se obloha na východě jasnila. Bouře odcházela k západu.

„Naši doma to zachytnou,“ řekl Gregory a vstal, podoben utopenci. Otřásl se jako pes. „Pomůžete mi třít koně?“

„Jednoho já, jednoho vy,“ odvětil Pat Mutchinson, „ale pokrývky vám asi zmokly.“

Především spěchal starý prohlédnout sud s cukrem. Pršelo ještě, ale už jen tak, jako by kapalo z velkého mokrého hadru. Ve vzrůstajícím světle vypadala zamžená obloha na západě jako ustupující noc. Ohromné louže na prérii se sinavě leskly.

„Něco si tím ještě osladíme,“ bručel Gregory, zachvívaje se chladem, jak se z jeho oděvu voda vypařovala, „kdybyste olízl trávu pod vozem, myslím, že byste si pochutnal.“

Z koní se kouřilo. Zběžně je třeli, spoléhající, že je běh zahřeje. Ostatně byla naděje, že za chvíli vysvitne slunce. Slunce slibovalo rychlé oschnutí, obloha se čistila. Ale kam až oko dohlédlo z výše kozlíku, všude stála ohromná jezera. V mělkých propadlinách půdy, proměněných v zrcadla, se shlíželo nebe s takovou věrností, že jíkala závrať z představy bezednosti. Nemohli se tomu vyhýbat. Museli rovnou přes to.

„Jedťe,“ pobídl Gregory, vytahuje s velikou lítostí provlhlý tabákový váček, „suchý štipec uprostřed snad přece najdu.“

A tak tedy jeli. Ohromné louže nemohly zmizet hned tak, ale oděvy utěšeně usýchaly. Dýmka až na trochu toho praskání nehořela zle. Bylo chladněji než před tím.

„Hej –“ řekl Pat Mutchinson jednu chvíli, „necítíte nic?“

Starý se zčerstva prozkoumal.

„Něco se pálí?“

„Ne,“ pravil Pat a mlčel.

Za deset minut přestal zřejmě myslet na Gregoryho klisny. Nadzdvíhoval a rozhlížel se, jako by se obával hordy Indiánů.

Nebezpečí skutečně hrozilo, a to od dvou banditů, kteří nyní jeli po stopách povozu.

Náhlá bouře trochu pokazila Bobův plán. Lentin Lewis se otřepával, promoklý na kůži, a surově zlořečil.

„Podívej se na koně, Bobe,“ láteřil, „za chvíli padnou a bude po nich.“

Bob Cass to viděl a mračil se. Propocená zvířata se znatelně třásla. Bob Cass pozoroval, jak koně pijí z louží, ale jen mávl rukou, když Len bil svého koně po čenichu, snaže se ho přimět, aby přestal pít. Nedokázal to. Zimou roztrásené zvíře trpělo uvnitř horečkou žízně. Pitím se spolehlivě zabíjelo.

„Tu chvíliku vydrží,“ pravil Bob Cass, „a potom ať je vezme čert. Nasedni, Lene, ztratili jsme mnoho času.“

„Máme v posledním čase smůlu?“ hulákal Lentin Lewis, „ani s tím dědkem nebude nic. Nepovedlo se to. Bůh ví, kde už jsou.“

„Musili rovněž stát,“ řekl Bob Cass zlostně, „nasedni, povídám ti. Nebo tu chceš zůstat bez koně, plný vody, a ploužit se jako žebrák do Oklahomy?“

Nečekal již. Vyhoupł se do sedla a nutil koně do kroku. Zamířil kolem na dráhu Gregoryho povozu. Kůň se chvěl mezi jeho koleny jako list.

Lentin Lewis se octl brzy po jeho boku.

„Jestli něco může naše čtyřnohá vozidla zachránit, pak je

to běh, pokusme se je přinutit, aby běželi. Zahřejí se.“

Zvířata skutečně jakž takž běžela tři míle. Přestala se chvět, ale byla na konci svých sil.

Kolem dokola zamlžená prerie byla liduprázdná.

„Ach je!“ vzdychl Lentin Lewis.

Bob Cass se na něj vztekle podíval.

„Neskuhrej. Pojedeme dál. Musíme je dohonit.“

Vyrazili ubohým klusem a jeli opět půl míle. Pak Bob Cass hledal nalevo i napravo, až konečně našel stopu vozu.

„Jsou nedaleko před námi,“ řekl, „pojedeme přímo za nimi. Dělej to, co budu dělat já, rozumíš? Podívej se, nemáš-li v hlavní vodu.“

„To mi nevadí,“ odvětil Lentin Lewis, „jed’.“

A tak se stalo, že spatřili Gregoryho stojící vůz.

Podivuhodné bylo, že vůz nestál před Bobem Cassem, nýbrž hezky stranou, jako by jej bývalo něco přinutilo, aby náhle zahnul v pravém úhlu. Zavínil to Pat Mutchinson, jenž před chvílí dal o své újmě vozu směr, značně od dosavadního odchýlený.

Sam Gregory hromoval přes kníry, dosud zplihlé.

„Co to je? Kam mě vezete? Chcete, abych se kvůli vám přestěhoval na druhou stranu Oklahomy?“

Pat Mutchinson ho nedbal. Řídil koně po svém. Starý Gregory dvakrát zacvakal zbytkem svých zubů.

„Dobře,“ pravil, shýbaje se po své kulovnici, „je o vás známo, že nejste spolehlivý člověk. Ale mohu vám ještě váš vzdor vystřelit z těla, a přísahám, že to učiním, nezastavíte-li ihned. Dejte sem otěže! Dejte sem otěže!“

Voda stříkala. Gregory jí měl plný obličej. Zaprskal a rozzuřil se. Ale když se vztyčil s puškou v ruce, povoz se zastavoval a Pat již nebyl na kozlíku. Gregory ho viděl, jak uhánět dlouhými skoky po pruhu suché půdy kolmo od vozu. Gregory tedy zavolal, nevěda nic lepšího.

„Pate! Minul jste se s rozumem?“

Pat Mutchinson neodpovídal. Stále běžel, a Gregory, odloživ pušku, chopil se opět dýmky.

Pat Mutchinson však provedl něco ještě podivnějšího. Vstoupil do veliké špinavé louže v botách, jak byl, a kráčel, komíhaje rukama, v hloubce stále větší. Když mu voda sahala nad kolena, shýbl se, nabral ji dlaní a vznesl k obličeji. Pak kráčel dál. Když byl ponořen téměř po pás, máchal se v tom rukama a dělal všelijaké nepochopitelné posunky.

„Zbláznil se!“ pomyslí si Gregory s hrůzou.

Tuto myšlenku mu Pat Mutchinson svým chováním potvrdil, neboť se obrátil, kráčel deset kroků zpět a pak, jako by velmi litoval, že jeho košile před chvílí oschla, padl do jezera tváří a začal divoce křičet.

Gregory se pokřižoval. Pat Mutchinson se patrně nehodlal vykoupat, nýbrž utopit. Činil to s pořádným zvukovým doprovodem, plácaje se v mělké vodě a vydávaje mocný hlas z plných plic.

Gregory zasunul dýmku do kapsy a chopil se nejistýma rukama pušky. Ale nehýbal se z kozlíku.

„Kéž by ho byl zabil raději blesk,“ pomyslí si. „Tento konec je i pro něho špatný.“

Sevřel pažbu. Pat Mutchinson, důkladně se vyplácav v louži, vracel se k němu. Gregory byl odhodlán nepustit ho blíže než na deset kroků.

Pat Mutchinson po cestě k vozu tančil jako na čínském pohřbu.

„Stop!“ houkl Gregory, jenž za svého pohnutého života ještě člověka nezastřelil.

Pat Mutchinson jeho výzvy nedbal. Přiblížil se těsně k němu a položil obě ruce na kozlík.

„Nezbláznil jste se?“ řekl, hluboce pohnut.

To Gregoryho překvapilo, neboť až do této chvíle měl názor právě opačný.

„Čím to zapácháte?“ vykoktal místo odpovědi.

Byl to petrolej, první petrolej Oklahomy, která dnes dává lidstvu pětkrát sto tisíc sudů surového oleje denně.

Bob Cass a Lentin Lewis pozorovali tento děj s napětím. Len se tvářil dokonale nechápavě, ale Bob Cass, vždycky bystřejší než on, začal čichat ve vzduchu stejně jako před ním Pat Mutchinson, a vzrušením zbledl.

„Lene... u všech čertů...,“ řekl.

Nebyli tak blízko, aby mohli rozumět, co starý muž na kozlíku s oním druhým hovoří. Ale Bob Cass už tušil – už dokonce věděl, oč tady jde.

„Lene... je to petrolej! Hrome, máme to ale štěstí! Ti chlapi našli petrolej!“

A ani Lentinu Lewisovi nebylo hádankou, proč má mít on s Bobem štěstí, jestliže petrolej našli jiní dva lidé. Měl jen trochu pochybností.

„Bobe...“ zakoktal, „nemýlíš se?“

„Muži...“ osopil se Bob Cass, „v tomhle se nemůže mýlit ani tvůj vlastní nos. Čichej! Necítíš?“

„Cítím!“ odvětil Lentin Lewis zděšeně.

Nebyli dvojicí od vozu dosud spatřeni. Pat Mutchinson neměl smysl pro nic jiného než pro svůj úžasný objev.

„Gregory...“ mluvil zajímavě, „ta bouře to udělala. Kůra zemská se rozevřela... je tam moře těžkého oleje... a my všichni jsme přes to chodili jako slepí... několik málo stop pod povrchem... Gregory, jsme milionáři!“

Samuel Gregory těžce polkl slinu.

„Já tomu nevěřím,“ odvětil.

„Proto slezte s kozlíku a pojděte se podívat. Ale nechoďte tam se zapálenou dýmkou, proboha. Nad jezerem je plno par. Nenechte nám naše milióny shořet dříve, než přijde jejich čas.“

Pak, stojíce nad mastnou vodou, plnou duhových skvrn a jemně vířenou bublinkami stoupajících plynů, sáli ohavný zápach petroleje jako nejrozkošnější vůni na světě.

„Co jsem se naplahočil...“ hovořil Pat Mutchinson, ukazuje ze široka paží, „křížem krážem jsem Oklahomu prošel pěšky. Málodky mě nějaký dobrák svezl. O hladu a žízní, unaven k smrti, jsem často uléhal na trávu a chvěl se zimou celou noc. Zkoumal jsem půdu píd' po pídí, bez nástrojů, kterých je k tomu zapotřebí, s tajemstvím naděje, těžkým jako vůz olova... hryzl jsem si kotníky, plakal jsem, když se mi zdálo, že se mýlím... Ano, Gregory, mnohokrát jsem plakal v tísní, jakou vy jste za celý svůj život, naplněný prací, asi nepoznal.“

Pat Mutchinson se odmlčel tak náhle, že k němu starý Gregory překvapeně vzhlédl vyvalenýma očima.

„Mluvíte jako básník, Pate.“

„Nejsem básník,“ řekl Pat Mutchinson smutně, jako by toho litoval, „jsem zběhlý student. Na universitě bylo pro mne příliš mnoho práce. Nerad pracuji. Raději sázím.“

„Ale –“ hnul se Samuel Gregory a nevázně odplivl do miliónů u jejich nohou, „co se mi tu snažíte namluvit, Pate? Můj starý rozum to vidí jinak. Nelíbí-li se vám farmaření nebo dobytkaření, hned žvatláte o tom, že se vám nelíbí práce vůbec. Ať mě spolkne medvěd – copak je farmaření jedinou prací na světě? Povídáte, jak jste k smrti unaven

uléhal na préríjní trávu. Co vás unavilo, vy osle všech oslů? Jenom práce.“

Pat Mutchinson nechal svou ruku sklesnout. Díval se přes louži petroleje do dálky. A ani on, ani starý Gregory neviděli dva chlapíky, kteří slezli s koní a plížili se rychle k povozu. Bob Cass napřed, hluboko sehnut, s odhodláním tisíckrát větším, než kdyby šlo pouze o náklad povozu a trochu farmářových peněz.

Ale i Lentin Lewis věděl, že nyní hrají o mnoho.

Kryli se hmotou povozu, pokud to bylo možné, žádného z mužů u petrolejového jezera však nenapadlo, že by tu mohl být ještě někdo jiný.

„Na zem,“ zasyčel Bob Cass těsně u vozu, „oni se sem vrátí, až se dost nadýchají. Lene... je to opravdový objev. Je to bohatství. Pozor! Pozor na mne!“

Ulehli do mokrého bláta za koly. Bob Cass vytáhl z pouzdra u pravého boku revolver.

„Gregory,“ řekl Pat Mutchinson, „především je nutno, abychom si to ujasnili sami mezi sebou. Já jsem petrolej našel, vy máte peníze. Koupíte pět dílců půdy po třech tisících dolarech, při čemž prostřední dílec bude obsahovat tuhle louži. Uděláme si to padesát na padesát. Krátce řečeno – sedm a půl tisíce zaplatíte za mne.“

Samuel Gregory chvíli opatrně mlčel.

„Pate –“ řekl potom, „to je spravedlivé. Ve mně najdete poctivého partnera. Ale věříte v petrolej tak pevně?“

„Celou duší, Gregory.“

„Nezapomínáte, že tu vlastně nejde o vaše peníze?“

„Jde mi o víc, Gregory. O celý život.“

„To je pravda,“ přisvědčil Sam Gregory a pohladil si bradu, „vraťme se k vozu, ať si mohu zapálit dýmku.“

Otočili se. Bob Cass a Lentin Lewis se přitiskli k zemi jako chřestýši.

„Pate,“ řekl starý po cestě, „mám na hotovosti dvaadvacet tisíc dolarů. To neznamená pět dílců, nýbrž sedm, a jeden tisíc pro všechny případy. Koupíme sedm dílců a dáme si je připsat společně. Dílce se musí šerifovi v Oklahomě platit hotově.“

„Samozřejmě. Mám v hlavě zákon, který o tom pojednává.“

„Hleďme,“ zachrchlal starý, „jste tedy připraven?“

„Dokonale, Gregory. Mohu vám téměř na krok označit v prérii dílce, rozdělené vládou. Znáám prérii lépe než svou hříšnou duši. Co to dalo práce!“

Gregory se podíval po očku.

„Jak hezky mluvíte o práci!“ pochválil si. „Mohl bych si sice vypůjčit na farmu, ale to neučiním. Farma mi zůstane jako záloha, kdybyste se přece jenom v té své mastnotě zklamal.“

„Na vaší farmě se bude vrtat petrolej,“ řekl Pat krátce.

„Možná, že bude. Ale do toho vám nic není. Padesát na padesát pro mou farmu neplatí.“

„Ovšemže ne. Vrtat se bude asi horečně po všech farmách. Vrty pro nás dva bude financovat petrolejářská společnost na procenta. Kdybychom se do toho pustili na vlastní náklad, obrali by nás jedna radost, věží počínajíc.“

„Jakou věží?“

„To vám vysvětlím po cestě. Vrátime se do Oklahomy.“

„S mým rozmočeným cukrem?“

„S rozmočenými kobylami, po případě. A bude-li vaše žena s dětmi dnes hořekovat, že jste se nevrátil, vynahradí si to stonásobně smíchem.“

„Bude tma, než dojedeme, Pate.“

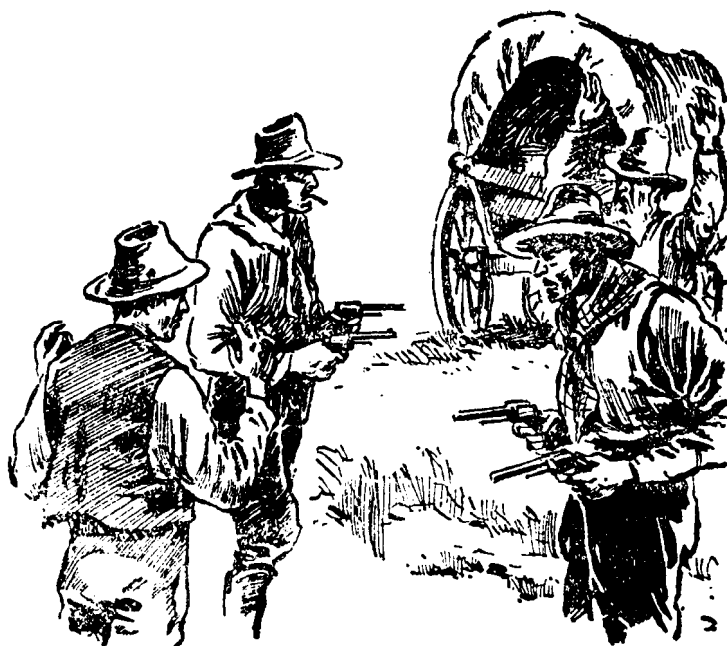
„Co škodí? Stáhneme šerifa s postele, je-li takový ospalec. Tím lépe. V noci ať si tu nějaký dotěravce čichá. Do rána nabudeme práva každého odtud vyhnat bičem. Jedme, Gregory. Škoda času.“

Pat Mutchinson vykročil rychleji k vozu. Byl od něho vzdálen sotva deset kroků, když zaslechl hlas, který zaručeně nenáležel Samu Gregorymu, neboť Sam Gregory zůstal o něco pozadu.

Byl to hlas Boba Casse, tvrdý a chladný.

„Nač tolik spěchu?“ řekl Bob Cass.

Podlezl vůz a vztyčil se pružně s revolverem v ruce. Lentin Lewis se hrabal za ním. Lentin Lewis by byl přišel

pozdě. Pat Mutchinson se zarazil nesmírným překvapením. Ale to trvalo jen vteřinu. Pak hmátl pro svou pistoli s pěti starými náboji.

„Halo!“ zařval Bob Cass a velký, spolehlivý revolver v jeho ruce se nebezpečně zakýval, „dejte ruce vzhůru, mladíku. S námi nejsou žerty.“

„Spolehněte se, že nejsou,“ dodal Lentin Lewis.

Pat Mutchinson měl pocit, že dostal ránu do hlavy, ale byl to pouze pocit něčeho velmi nepříjemného a neočekávaného.

„Já s vámi nežertuji,“ vyrazil, „co chcete?“

Bob Cass mu ihned neodpověděl. Věnoval letmou

pozornost Samu Gregorymu, jenž se přiblížil, jako by to nechápal.

„Zastavte se, starý,“ houkl hrubě, „a ruce vzhůru. Rychle. Oba. Nebo nevěříte, že dovedu střílet?“

Gregory zaklel a vymrštil ruce k chladnouchému nebi.

„Lupiči!“ hekl, „Pate... dejte ruce vzhůru, než ten darebák...“

„Jak mě to nazýváte?“ rozhořčil se Bob Cass mocným hlasem, „ještě jednou něco takového a dám vám do vašeho starého nosu ranku. Lene, dej na ně pozor. Ten mladík se mi zdá horší. My si to tu hlídáme od včerejška a oni si najednou přijdou a chtěli by smetanu slíznout. To nepůjde, hoši.“

„Cože hlídáte od včerejška?“ ozval se Pat Mutchinson, drže dlaně ve výši svých ramen, „lžete jako straky, hoši. Kdo jste vlastně? Neznám vás.“

„Také nemusíte znát,“ zašklebil se Bob Cass. „Přicházíme zdaleka a to je všechno, co prozatím o nás můžete vědět. Hledáme po světě petrolej a konečně jsme jej našli.“

„Vy že jste našli...“

„Nu, buďte zticha. Vy nám to nevykradete. Včera...“

„Včera tu nic nebylo,“ odsekl Sam Gregory, „a proto nám nic nenamlouvejte. Dokonce tu nebylo nic, ani když jsem dnes jel kolem do města. Ej, hoši! Jste lháři. Táhněte po svých! Ta louže se tu vylila teprve po té bouři. He. Co tomu říkáte?“

„Nic,“ odpověděl Bob Cass prostě.

„My se s vámi hádat nebudeme,“ připojil Lentin Lewis.

„Ať mě medvěd spolkně,“ řekl Samuel Gregory, „byl-li tu po bouři někdo před námi.“

„My jsme tu byli,“ pravil Bob Cass s přesvědčením.

Sam Gregory se obrátil k Patu Mutchinsonovi.

„Poslouchejte, Pate, radovali jsme se předčasně. My máme pravdu, ale oni mají revolvery. Nic z toho nebude.“

„Možná, že ano,“ odvětil Pat Mutchinson a divně se zamračil.

„Zajisté,“ hýbal se Bob Cass, „ale pro nás. Jen držte

hezky přední ploutve nahoře, muži, a nenechte se svést žádným rozčilením. My dva, já a můj přítel, máme unavené koně. Vy byste se se svým povozem dostali do Oklahomy mnohem dříve než my a tak byste konečně svou zlodějnou na poctivých lidech mohli dokončit...”

„Proboha!“ řekl Sam Gregory, „ať mě medvěd spolkne, viděl-li jsem někdy tak drzého lotra, jako jste vy.“

„Tak, tak,“ pravil Bob Cass uraženě, „slyšíš to, Lene? Nic nedělá. Mluvte si, co chcete. My si prostě vypůjčíme váš povoz, abychom se dostali do města včas. A vy můžete použít našich koní. Povoz v Oklahomě najdete bez poruchy. Lene, hýbej se. Zaříd’ to.“

„Počkejte!“

Hlas Pata Mutchinsona měl v sobě tolik energie, že oba lotřící skutečně počkali.

„Na zábavu nemáme čas,“ odušil Bob Cass.

„Já nevím, že by to byla zábava,“ pravil Pat Mutchinson a byl velmi bledý.

Tvářil se, že bude pokračovat ve své přednášce, a Bob Cass ho sledoval jízlivým pohledem. Avšak Pat Mutchinson náhle svou řeč zakončil skokem dopředu. Nikdo z ostatních tří nemohl tušit jeho úmysl. Byla to odvaha, jakou by byl Sam Gregory v útlém Hobo nikdy nehledal, neboť Pat Mutchinson skákal proti dvěma namířeným revolverům. Ale Pat Mutchinson chtěl raději zemřít, než aby se nechal připravit o ovoce svého objevu.

Po pravdě řečeno, Bob Cass i Lentin Lewis se nechali překvapit, ačkoliv to byli zkušení rváči. Snad tím byla trochu vinna i jejich únava. Také naprosto nečekali takové šílenství, protože se v jejich pestrém životě ještě nestalo, že by se někdo vrhal proti namířené zbraně. Na americkém západě se tehdy střílelo s myslí poměrně lehkou a raději dříve.

A tak Bob Cass s divokým vytím dopadl zády na povoz, až zapraštělo. Pat Mutchinson zasáhl jeho prsa ramenem, stočil se a rval mu revolver z ruky. To nesmělo trvat dlouho, neboť necelé tři kroky dále stál druhý bandita a nemohlo se počítat s tím, že se na něho Gregory vrhne stejně rychle.

Gregory skutečně zůstal stát jako strnulý. Potřeboval několik vteřin, aby se vzpamatoval. Zatím už Lentin Lewis zdvihl zbraň.

Štěstí však prozatím ještě přálo Patu Mutchinsonovi. Lentin Lewis stál blízko povozu. Nárazem Bobova těla se vysoký povoz nahnul tak, že to poděsilo Gregoryho koně. Trhli kupředu a Lentin Lewis dostal náraz kolem do zad. To ho vychýlilo. Střelil, ale hluchá rána bez ozvěny někam neškodně zapadla. Lentin Lewis se potácel a Bob Cass dosud cítil Patův nápor.

Samuel Gregory se zbavil své strnulosti. S indiánským řevem se vrhl ke kozlíku a sápal se po kulovnici. Podařilo se mu dost rychle ji vytáhnout. Ihned pružně uskočil, aby jí mohl použít. Bob Cass se válel s Patem Mutchinsonem pod vozem. Koně již netrhali. Ale Bob Cass dosud nepustil svůj revolver.

„Teď dej ruce vzhůru ty!“ křikl Sam Gregory, ale ještě neustoupil dostatečně.

Lentin Lewis se narovnal, a uchopiv pušku za hlaveň, odchýlil ji. Lentin Lewis nebyl tak bystrý jako Bob Cass, ale v tahanicích různého druhu se vyznal uspokojivě. Starý Gregory mu nemohl v zápase vzdorovat. Lentin Lewis pustil svůj revolver, uchopil hlaveň ručnice oběma rukama a mocně potrl. Starému Gregorymu vyklouzla spoušť z prstů. Zařval a zápasil, ale Lentin Lewis, mladší a silnější, sklonil ho k sobě. Puška se mezi nimi napříčila a neměla už význam. Starý Gregory musil přijmout zápas v křížku, v němž jeho staré kosti praskaly a v němž neměl naděje.

Ale také s Patem Mutchinsonem bylo zle, ačkoli bojoval jako šílený. Bob Cass ho objímal silnými nohama nízko pod pasem a sunul se s ním dál od vozu. Až dosud ho Pat Mutchinson jakž takž držel, ale jeho sevření povolovalo a držel už jen Bob Cass. A Bob Cass měl pořád ještě revolver a Pat Mutchinson věděl, že jeho protivník pouze čeká na okamžik, kdy bude jeho sevření úplné, aby mohl najednou pustit a vyskočit.

To se také stalo, a to ve chvíli, kdy byl Samuel Gregory

už dávno přemožen. Bob Cass se vymrštil, jako by byl z gumy. Pat Mutchinson mu nestačil a byl ještě na kolenou, když Bob Cass už stál a opět na něj mířil revolverem. Pat Mutchinson slyšel jeho zadýchaný hlas, ale neviděl jej, protože se mu tmělo před očima.

„Hleďme,“ říkal Bob Cass, „hleďme!“

„Tak tedy vystřelte,“ odvětil Pat Mutchinson těžce, „vy darebáku. Ať to máme za sebou!“

„Leda bych bláznil,“ supěl Bob Cass, „já jsem nepřišel do Oklahomy vraždit, já jsem přišel hledat petrolej. A po případě hájit svá práva. To se plně podařilo. Toho dědka pust', Lene! Co na něm ležíš jako kámen?“

„Kousal jako štěně,“ řekl Lentin Lewis vstávaje.

Gregory se trochu vztyčil, ale zůstal sedět v blátě.

„Tak dobře,“ pravil, „vezmi vás čert!“

Jak byli všichni zaujati sami sebou, ozval se jakýsi zvuk, který hned nepostřehli. Než si kdo z nich uvědomil, že je to dusot koňských kopyt, přenesl se přes Gregoryho vůz veliký stín.

Byl to jezdec s koněm. Po odvážném skoku zvíře dopadlo za povoz, právě mezi rozhněvanou čtveřici, a ještě dobíhalo svůj skok, když se jezdec svezl se sedla a octl se tak jako nějaký bůh právě uprostřed nich.

„Co se tu děje?“ zvolal.

„Ať mne medvěd!“ houkl Sam Gregory. „To je Henry.“

Bob Cass a Lentin Lewis upadli do rozpaků. Druhým dvěma podle všeho přišla neočekávaná pomoc.

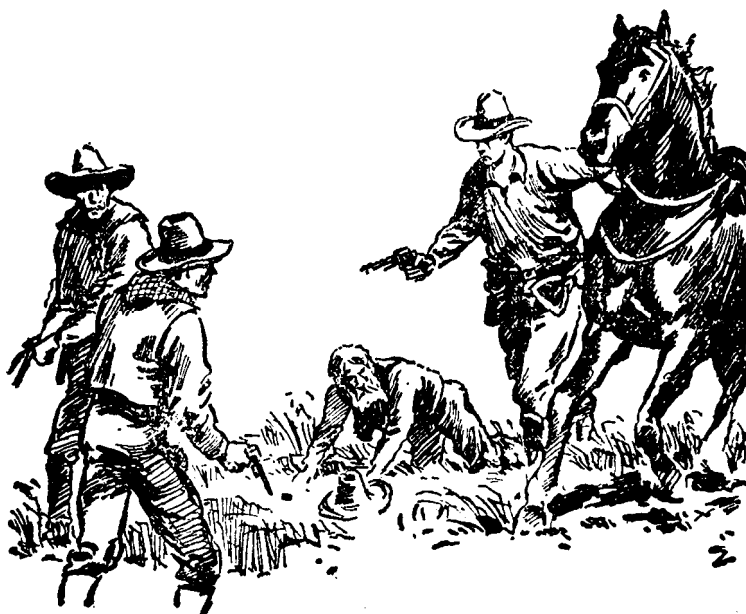
„Přepadli nás!“ vyrazil Pat Mutchinson.

Jezdec jako bleskem popatřil na Lentina Lewise a viděl, že nemá v ruce nic, z čeho by se dalo střílet. Měl však revolver v druhém pouzdře.

„Ani se nehněte,“ oslovil ho, „dejte ruce vzhůru.“

To řekl tak, že Lentin Lewis neváhal uposlechnout. A jezdec se s překvapující rychlostí obrátil k Bobu Cassovi.

„Bouchačku pryč!“ poručil ostře, a patrně čekal, že Bob Cass uposlechně dříve, než slovo dozní. Bob Cass prostým překvapením ani nemohl uposlechnout, ale tento mladý,

štíhlý jezdec dobře věděl, jak s lidmi zacházet. Nějakým zázrakem se objevil v jeho rukou pár revolverů, stejně moderních jako byly Bobovy. Z obou vyšlehl oheň. Bláto vystříklo pod Bobovým nohama.

„Hrome!“ lekl se Bob Cass, „vy jste ale splašený chlapík.“

Okamžitě pustil revolver a Pat Mutchinson, natáhnuv nohu, jej odkopl do bezpečné vzdálenosti.

„Jděte k sobě, vy dva!“ poručil jezdec rázně.

„Tak se jedná!“ pochvaloval si Samuel Gregory, těžce vstávaje.

Jezdec natáhl ruku, když šel Lentin Lewis kolem něho, a obratným hmatem mu vylovil zbylý revolver. Pak přistoupil

k Bobu Cassovi a rovněž ho připravil o ozdobu druhé zbraně. Kořist hodil s opovržením na zem.

„Teď je bezpečno,“ pravil, „co se stalo, Gregory?“

„Ptejte se nás!“ zařval Bob Cass vztekle. „Objevili jsme petrolej a tito dva muži nám chtěli objev uzmout.“

„Víte, Henry,“ pravil Pat Mutchinson, „to je právě obráceně.“

Ale Henrymu Duškovi bylo pro ten okamžik dokonale lhostejno, čím objev to byl. Před večerem se vydal na cestu z farmy svého otce do městečka, aby vyjednal prodej několika kusů dobytka, které se poplašily bouří, polámaly si údy a musily být zabity. V prérii zachycoval citlivým chřípím podivný pach, jaký po sobě obvykle bouře nezanechává.

A nyní se tedy dověděl, že je to petrolej...!

O pouličním světle nemohlo být v dřevěné Oklahomě za tehdejších dob řeči. Naopak, každý z jejích dvou set obyvatelů modral vzteky, jestliže se drahé světlo z jeho obydlí linulo oknem na dlouhou ulici. Pouze Ital Safeni měl nad vchodem své krčmy kývavou petrolejku, kterou však raději nerozsvěcoval, neboť se začasté stávalo, že mu do ní odcházející hosté na rozloučenou stříleli. A tak si tedy krčma vysloužila posměšný název „U mrtvé lucerny.“

Přece jenom se obloha toho večera zcela nevyčistila. Voda, vypařující se z prerie, utvořila závoj lehkých mraků, jež putovaly pod hvězdami a tlumily jejich svit. Gregoryho povoz zastavil před krčmou v blátě, do něhož se vysoká kola povozu bořila téměř po osy.

„Myslil jsem už, že netrefíme,“ vzdychl Sam Gregory, zamotávaje otěže na kolík.

Před krčmou zbudoval Safeni prozřetelně dřevěný chodník, na nějž bylo možno s povozu rovnou seskočit a vyhnout se tak styku s bezedným blátem. Ti, kdož přijížděli v sedle, nechávali při nečase koně vystoupit na chodník a tam je uvazovali. Krčmář Safeni nikdy proti tomu nic

neměl. Také tentokrát Henry Dušek, jenž povoz doprovázel, nechal stát svého koně na chodníku.

Safeni vlastně živořil, neboť na dluh nedával a peněz v městě nebylo nadbytek. Město žilo jen z návštěv okolních farmářů a dobytkářů. O divochy prerie, zloděje dobytka a pobudy s revolvry u boků Safeni nestál, a stál-li přece, snažil se mu je oklahomský šerif vyhnat. Za počasí, jaké předcházelo onoho odpoledne, zela Safeniho krčma skoro prázdnotou.

Pat Mutchinson, došlápnuv na dřevěný chodník, rozeznal sluchem, že uvnitř prodlévá několik hostů. „Nějací zbloudilci jsou tam,“ pravil. „Každý, kdo prodlévá často v krčmě, je zbloudilcem,“ odušil starý Gregory mudrcky. „Pojďme.“

„Ještě ne,“ zastavil ho Pat Mutchinson, „dnešek mě naučil opatrnosti. Kdyby nebylo Henryho...“

„Nemluvte o tom,“ ozval se Henry Dušek ze tmy. „Však tu ti dva mohli být před námi.“ Henry Dušek věřil ovšem Gregorymu více než dvěma neznámým, podezřele vyhlížejícím lidem. V krátkém výslechu, v němž na sebe shodou okolností musil vzít úlohu soudce, poznal i z jiných úkazů, že Bob Cass a Lentin Lewis přišli k poli až jako druží. K úmyslu oloupit starého Gregoryho se ovšem ptáckové nepřiznali, a nebylo možno je tedy vinit z ničeho než ze rvačky o ten objev. Všecko bylo v pořádku. Bob Cass a Lentin Lewis se nyní bezpochyby plížili na svých unavených herkách k městečku a proklínali všecko na světě.

„V runech na indiánskou půdu docházelo ještě k větším sporům,“ pravil Henry. „Tohle na štěstí neskončilo zle.“

Pat Mutchinson se ohlížel do husté tmy v obavě, aby je někdo neposlouchal.

„Nechme toho raději,“ napomenul. Stáli právě pod mrtvou lucernou, která se trochu kývala v mírném větru a ohavně skřípala v závěsech. Pat Mutchinson se díval vzhůru, snaže se lucernu rozeznat.

„Kéž by v ní bylo trochu petroleje, Gregory!“ zašeptal.

„Bude,“ slíbil starý rovněž šeptem, „Safeni brzy zavěsí

deset lucerem a žádná nebude mrtvá. Petroleje nakoupí za babku.“

„Ano, ale my potřebujeme petrolej teď. Nechtěl bych nijak zvlášť vysvětlovat těm povalečům uvnitř, jak jsem přišel k tomu zápachu.“

„Hm,“ pozlobil se Sam Gregory, „válel jste se v tom jako čuně.“

„To teď nelze napravit Stůjte. Vylezu vám na záda, vytáhnou lucernu z háků a roztlučeme ji o chodník. A ještě vyčiníme Safenimu, že nám ji nechal spadnout na hlavu.“

„Dobrá,“ souhlasil Sam Gregory, „to je skvělý plán a zamlouvá se mi, ačkoli jsem rozený poctivec. Vy byste mohl jít napřed, Henry, a dávat trochu pozor, aby nás při tom nikdo nepřekvapil.“

„Jdu,“ řekl Henry Dušek, „nemusíte se bát, že zatím váš dílec přihlásím na sebe.“

Samuel Gregory se sice zle kymácel, když po něm Pat šplhal, a také lucerna vězela v závěsech pevněji než se předpokládalo. Ale konečně byla uvolněna a Pat seskočil.

Gregory si otřel s obličeje bláto, které mu tam Pat botami nanestl, a Pat pravil:

„Ustupte. Jak uslyšíte ránu, dejte se do pustého zlořečení.“

„Od samého počátku s tím petrolejem hřeším,“ zamručel Sam Gregory, „ale pravda je, že to jinak nejde.“

Pat zdvihl lucernu nad hlavu. Byla poměrně těžká, ozdobně litá a zasklená do šestiúhelníku. V její skleněné nádrži bylo přece jenom něco petroleje.

Co měl síly, mrštil ubohou lucernou přímo pod sebe. Sam Gregory uskočil čirým, nefalšovaným leknutím.

„Ať mě medvěd spolkně!“ zaburácel do dupotu neviditelného uskakujícího koně. „Pomoc! Padá dům!“

Sam Gregory kopl do dveří, volaje své nesmysly, a naproti mu již v záři světla, jež se zdálo ostré, přicházel nějaký poplašený hluk.

Safeni se řítí ven první. Za ním, v krátké chodbě, z níž nalevo vedly dveře do patra a napravo do nálevny, bylo vidět jiné muže.

„Ať mě spolkne medvěd!“ láteřil Sam Gregory hlučně, „uskočil jsem v poslední chvíli. Ale postihlo to člověka, který vcházel se mnou. Safeni! Někdo hází hrnce z hořejšího okna.“

„Nikdo nemůže házet hrnce z hořejšího okna,“ odsekl Safeni, bělající se jako strašidlo ve své bílé zástěře, „spíše vedete oba koně s sebou k mému pultu, Gregory.“

„To jste tedy domýšlivý!“ křičel Sam Gregory opravdově, „nevidíte, že ten, kterého máte hned za dva koně najednou, se válí před vašimi dveřmi a umírá?“

Pat Mutchinson, sténaje, vstával a držel se za loket.

„Co se vám stalo, k čertu?“ křičel hostinský, „jestliže jste umřel, tak to řekněte.“

„Tento případ si doufám vysvětlím,“ hekl vzrušeně Pat. „Abyste mi pak nedal dnes ještě rád napít zadarmo. Zdá se mi, že dnešní bouře nalomila háky vašeho světlometu, nemyslíte?“

„Kdo to shodil?“ syčel Safeni, „to se muselo stát bidlem.“

Byl malý, obtloustlý a tmavovlasý jako havran, s tlustým knírem pod nosem.

„Nahore bydlí šerif,“ pravil Pat, belhaje se dovnitř, „baví se snad tímhle způsobem váš šerif?“

„Kdo se baví?“ ozval se mohutný hlas. „A kdože tu bude mít zítra pohřeb?“

„Tak vážně to nedopadlo,“ hučel Sam Gregory, „rád chodíte na pohřby, šerife? Safeni je povinen náhradou, to je všechno.“

„Žádnou náhradou!“ štěkal černý chlapík v bílé zástěře, zatímco muži v pozadí se hlučně smáli.

Kroky šerifa Bogarda, jenž sestoupil před chvílí po dřevěných schodech s patra, ve zmatku všichni přeslechli.

„Pojďte na sklínku!“ ozval se zuřivě krčmář.

Bogard odpověděl, že mohou jít, ačkoli se ho to netýkalo. Jsa velmi mohutné postavy, odsunul snadno zevlující muže v pozadí a vešel hlučně do lokálu. Několik pohledů na něm pronikavě utkvělo.

Henry Dušek stál u barového pultu. Byl klidný a nevšímavý k příhodě přede dveřmi. Měl na hlavě široký klobouk za dobrých padesát dolarů, ozdobený drahou, pracně vyřezávanou stuhou. Jeho tmavá hedvábná košile se leskla, napínajíc se přes jeho svalnatá prsa. Jezdecké boty a kožené jezdecké kalhoty, jakož i dvojité pás se zavěšeným revolverovým pouzdrem doplňovaly jeho figuru na zjev dobrého mladíka, jenž si potrpí na zevnějšek, dbaje při tom vkusu doby a prostředí. Jeho obličej byl ušlechtilý, pohled poctivý, přímý a trochu podmračený. V pevné ruce držel malou, dopola naplněnou sklenku průzračné tekutiny a za opaskem měl zastrčen pár výborných jezdeckých rukavic.

Ve svých čtyřiaadvaceti letech dorostl Henry Dušek do značné, štíhlé výšky, ale znamenitý šerif Bogard ho přece jenom přesahoval o půldruhé hlavy.

Šerif Bogard byl již pětadvaceti let stár, a k zvýšení důstojnosti svého řádu nosil mohutné kníry a dlouhý černý kabát, jež nadouvaly dva revolvery o dlouhých hlavních.

Snědý Safeni zalezl za vysoký pult. Vešli i ostatní muži a Pat s Gregorym, jenž neustále hlučně vyprávěl o oslazené prérii. Safeni bez ptaní plnil sklenky. Bylo radost pozorovat jeho obratné pohyby.

„Goddam,“ řekl šerif Bogard, „Safeniho lucerna vás řádně pokropila, Pate Mutchinsone. Páchnete, jen do vás vsadit knot.“

„Moje žena to zítra vypere, nedělejte si starosti,“ bručel Safeni, vybíraje pro Pata větší sklínku, „to je pořád řečí pro kapku hořlaviny.“

Zašklebil se a ohlédl po Patu Mutchinsonovi, jenž na svůj zraněný loket kupodivu zapomněl.

Pat Mutchinson projednával něco s Henrym Duškem mladším. Bylo se tomu co divit. Syn farmáře přece neměl nic společného s tulákem. Snad si od něho Pat Mutchinson zamýšlel vypůjčit několik dolarů.

Avšak Pat Mutchinson jen kul žhavé železo. Pro smlouvu o koupi čtvrtmílových dílců, vyhotovenou úředně šerifem, bylo zapotřebí dvou svědků. Za jednoho z nich se výborně hodil mladý Dušek. Pokud šlo o druhého, zamýšlel Pat Mutchinson požádat Safeniho. Ostatní muži se mu naprosto nelíbili.

Ti lidé tady nemohli tušit, oč ve skutečnosti jde. Než uhodnou pravdu, bude smlouva v kapse. Ale přesto Pat Mutchinson cítil silné napětí. Nevyslovitelné. Kdo ví, jaké situace mohou vzniknout?

A tak se konečně šerif Bogard přes mnohé nadávky smířil s tím, že vyhotoví ještě této noci kupní smlouvu na sedm čtvrtmílových dílců.

JAK BYLO PETROLEJE DOST A INKOUSTU MÁLO

„Na nic se neptejte,“ řekl Pat Mutchinson nahoře v šerifově kanceláři, „jsou to tyto dílce, a my je řádně podle podmínek do čtyřiaadvaceti hodin zaplatíme.“

Ukazoval chvějícím se prstem na nástěnné mapě Oklahomy, rozdělené v pravidelná políčka křížujícími se přímkami. Sam Gregory sál hlučně z vyhaslé dýmky a seděl v židli jako na trní. Šerif Bogard se tvářil pohodlně. Měl nohy na stole. Henry Dušek a Safeni stáli opodál.

„To je spěchu,“ divil se šerif Bogard, „jako byste se báli, že vás do rána sklátí mor. Z čeho chcete zaplatit, Pate Mutchinsone?“

„O to se nestarejte,“ zavrtěl se Sam Gregory, „já za něho ručím.“

„To není zapotřebí,“ klátil se šerif, „buď podle smlouvy zaplatí nebo nezaplatí. Snad mě dost dobře zná, aby věděl, že není radno se mnou žertovat.“

Šerif Bogard si olízl zálibně sevřené pěsti.

„A tak –“ dodal, „myslím, že byste alespoň ze starého přátelství mohl kápnout božskou, Gregory, proč vlastně rozšiřujete svou farmu tak chytře do dálky, že budete nucen lítat na své poslední pole balónem.“

„Máte pero a inkoust?“ starý Gregory potrl tělem.

„Podívám se,“ slíbil šerif, „někde se to tu jistě válí.“

„Pište smlouvu a povím, co chcete vědět,“ řekl Gregory.

„Nezapomněl jste, že půda musí být do tří let vzdělána, Gregory?“

„Bude jí náležitě využito,“ odvětil Pat Mutchinson jako mladší společník.

„Ledaže byste tam zvalél svým líným zadkem trávu,“ ušklíbl se šerif, shodil nohy se stolu a vlezl pod postel, aby vyhledal pero a inkoust.

Měl nějaké obtíže. Rozskřípané pero mu všelijak lezlo po papíře, a kdykoli je ponořil do lahvičky, nabodl chuchvalec špíny, kterou pak házel s klením kolem sebe.

„I když to napíšu já,“ vyhrožoval, „vy to tím klackem zřetelně nepodepíšete.“

Tato záhadná noční činnost byla dosti podezřelá. Ale zatímco se Safeni rozčileně ohlížel po Henrym Duškovi, Henry Dušek nepohnul ani brvou.

„Tři tisíce za dílec, ano?“ řekl šerif Bogard, „kolik to dá sedmkrát? Jedenadvacet, což? Počkejte, Gregory, nesahejte mi po tom. Ještě si to přečtu.“

Ve čtvrt na dvanáct vsunuli Samuel Gregory a Pat Mutchinson smlouvy do kapes. Šerif Bogard vyhledal v polici nějakou knihu, aby jim z ní přečetl napomínací stat', kterou vláda nakázala předčítat kupcům půdy. Gregory však odmítl to poslouchat.

„Já to znám,“ podotkl, „a Patovi řeknu sám, co bude třeba.“

„Do Pata byste mohl mluvit o práci od rána do večera,“ mávl rukou šerif.

Gregory se obrátil, aby poděkoval Henrymu a Safenimu. Ale zatímco se Safeni jeho ruky sotva dotkl měkkým studeně vlhkým stiskem, podržel si Henry Gregoryho pravici mužným sevřením o něco déle.

„Neděkujte,“ pravil vlídně, „nezůstanete mi nic dlužen, Gregory. Chci vás požádat rovněž o službu.“

„Mluvte,“ kývl Gregory neochotně, „snad to nebude dlouho trvat.“

„Ne déle, než trvala vaše vlastní záležitost,“ usmál se Henry. „Potřebuji svědky. Chci si koupit rovněž dílec. Který mi radíte, Mutchinsone?“

Pat Mutchinson hnul hlavou, až mu padly narudlé vlasy do čela. Skočil k nástěnné mapě.

„Jste-li již tak chytrý, Henry,“ zvolal radostně, „pak tento.“

A pevně ukázal.

Šerif Bogard vykulil oči. On nebyl tak chytrý. Krčmář Safeni byl spíše mazaný než chytrý. A proto vykřikl naslepo:

„Santa Madona, šerife! Chci rovněž dílec. Ukažte prstem, Pate!“

Pat Mutchinson váhal.

„Kterýkoli okolo,“ odvětil posléze, „ted' už opravdu nevím, a možná, že i některý z našich sedmi bude jalový.“

„Jalový!“ zaburácel šerif hlasem, pod jehož silou se zachvěly malé tabulky v okně, „chcete-li se něco dovědět, tedy jalový jsem právě já. Vy byste mě zjančili tak, že bych si sám koupil všechny dílce v celé Oklahomě, kdybych měl ovšem peníze. Co je na těch dílcích, přátelé?“

Safeni zoufale pokrčil rameny, neboť pevně věřil v pád své mrtvé lucerny. Avšak Henry Dušek ukázal na Pata Mutchinsona.

„Přičichněte si k jeho vestě,“ pravil.

Aniž o tom věděl, zanítil svými slovy požár Velikého Poplachu. Neboť tato jiskra začala ihned šířit oheň na všechny strany.

„Petrolej?“ vyjevil se šerif Bogard, a jak se napřimoval, budil dojem, že proroste stropem a střechou ven pod mraky.

„Petrolej,“ pokývl Henry Dušek s jistotou a klidem.

Safeni klesl do židle. Novinka mu zadržela hrdlo. Chtěl koupit dva dílce nebo snad sto, ale nemohl to vyslovit.

„Koupím ten dílec,“ řekl Henry Dušek.

Šerif Bogard uhodil dlaněmi na své pistole.

„Učiním si záznam,“ odvětil.

„Napíšete smlouvu,“ opravil ho Henry Dušek.

„Smlouvu? Ne. Zákon praví něco jiného. Ukáže-li se větší cena půdy zásluhou objeveného přírodního bohatství, je třeba požádat vládu o dobrozdání a o případné stanovení jiných cen za dílec.“

„Vy jste to bohatství prozradil!“ řekl Pat Mutchinson s velkou výčitkou.

Henry Dušek nepatrně pobledl.

„Zaplatím vyšší cenu,“ prohlásil, „mé přednostní právo platí.“

„Moje platí!“ koktal Safeni, „moje rovněž platí!“

Šerif Bogard se chytil za hlavu.

„Dobrou noc,“ řekl Henry Dušek.

Nikdo mu neodpověděl. A jak otevřel dveře, zašklebily se na něho z dřevěné chodby dva zarostlé banditské obličej.

„Hola,“ řekly ty obličej drze, „máme zájem o půltřetího dílce v sousedství dílců, které jste právě zašantročil těmto pánům.“

A jakmile Henry Dušek vyšel, nesly se ty dva obličej vznešeně dovnitř.

„První shon jsme prohráli,“ řekl Bob Cass, „ale snad na nás ještě něco zbude.“

PATOVÁ LOUŽE

Farma Jindřicha Duška staršího ležela ve vzdálenosti dvanácti mil na severozápad od města Oklahomy. Představíme-li si trojúhelník, jehož vrcholy tvořily tato farma, město a farma Samuela Gregoryho, pak petrolejová louže, objevená Patem Mutchinsonem, byla přibližně uprostřed.

Henry mladší se vyšvihl na koně a přinutil jej vstoupit do moře bláta před krčmou. Obrátil jej dolů ulicí a nutil k spěchu. Nohy zvířete vázly hluboko, jízda tmou byla nejistá. Ale Henry měl vlastnosti znamenitého jezdce a vyznal se dobře v cestě beztvarou prérií. Brzy vyrazil do širé krajiny. Naklonil se vpřed, sňal klobouk a pobízel jím chvíli ryzáka do nejprudšího běhu.

I nyní, pod širým svitem mála hvězd, se ohromné louže v dolinách sinavě leskly. Henry Dušek se svým koněm byli maličkým a jediným bodem v širé krajině, vydávajícím hluk. Pleskající voda stříkala až k Henryho obličeji, kůň rozdivočeně frkal a supěl, a kůže sedla slyšitelně třela. Henry, vsadiv opět pevně klobouk na hlavu, vyhovoval pružně vlnitým, dlouhým skokům zvířete.

Prérie nespala. Henrymu se spíše zdálo, že se přikrčuje v obavě ze zrady svého tisíciletého tajemství. Henry ji znal od svých dětských let. V každé roční době, v každém počasí. Byla to stále táž prérie, ať se smála pod jasem slunce nebo došeda chmuřila pod zimním nebem. Henry se naučil vidět v ní domov. Byly mu sotva čtyři roky, když sem přicestoval s rodiči pod plachtou vozu z Nebrasky.

Ale této noci se prérie změnila.

Vypadala studeně, cize v přerodu svých budoucích osudů. Henry mladší neznal starý svět za mořem, na nějž jeho matka často vzpomínala. Proto se divil, jakou námahu kdysi jeho otec vážil, aby dovezl několik mladých stromků, které pak s matkou pečlivě zasadili kolem farmy. Česká krajina, posvěcená šerostí dlouhé minulosti, milováníhodná pro věkovitost svých borovic a měst, pro věrnost půdy, po staletí v pole obracené – to bylo něco, co stavělo starému Duškovi přímo na oči mládí Ameriky. Zde bylo možno uvěřit každé převratné novince, o níž se zaslechlo jen slůvko. Zde bylo jisté, že oklahomská prerie nezůstane již dlouho prerií, nýbrž že se změní v zlaté lány obilí. Ale také tento obraz blízké budoucnosti se nyní měnil. Henry, upíraje zrak v prudké jízdě do tmy před sebou, viděl již nahnědlou, olejem napuštěnou půdu s páchnoucím ovzduším, plným hluku strojů, bez jediného stébla trávy, obývanou bledými ženami a dětmi a rozleženou konstrukcemi věží, jak to viděl kdysi na obrázku z Mexika.

Najednou zastavil koně v chladném nočním vzduchu, s neurčitým strachem z budoucnosti v srdci. Bylo pravděpodobné, že stojí nad oceánem oleje. Zachytil chřípím jeho pach. Tušil boj s touto půdou, číhající jako v záloze a maskované krátkou trávou. Boj byl nutný pro mládí Henryho Duška, ale nevhodný pro jeho rodiče, hledající klid a mír, hledající náhradu za tiché statky staré vlasti.

Duškova farma se podobala oáze. Její předzvěsti byly lány polí na čtvrtmílových dílcích. Seděla uprostřed nich, za dne veselá, členitá a světlá, ve skupině borovic a jilmů. Nyní jako temná, tichá skvrna na obzoru, zvětšující se přátelsky, jak se k ní Henryho kůň tryskem blížil.

Henry seskočil na čistém dvoře a nechal koně stát. Mohli si myslit, že se dnes nevrátí pro tu bouři. Jeho návrat byl skutečně překvapením, především pro čeledína, jenž této noci měl povinnost dbát o to, co se děje kolem farmy.

„Trochu koně proved'!“ řekl mu Henry, vcházeje do domu.

Historická noc Oklahomy mýjela v tichém šepotu rostoucího množství hlasů. Do rána se měl šepot změnit v řev, do prvního úhozu poledne měla o tom vědět obojí Amerika, do večera všech pět dílů světa.

Henry mladší přerušil spánek celé rodiny. Starý Dušek, matka Dušková i Henryho čtrnáctiletý bratr Michal naslouchali pak té jeho bláznivé zprávě. Byl-li Dušek starší významným průkopníkem, jenž v sobě spojoval starobylou hrdost s odvahou objevitele nových světů, byla mu jeho žena příkladně obětavou družkou. Těžký život starého Duška nenahrbil, ale proměnil jej v kámen. Marie Dušková měla v obličeji vrásky, vyryté někdejšími těžkými obavami, její zrak byl však jasný vědomím konečného vítězství. Čtrnáctiletý Michal nedospěl ještě k prahu života, ačkoli práce narobil za celého muže. Starší Henry byl jeho modlou. Matka Dušková se tomu šťastně usmívala, Jindřich Dušek starší se někdy zachmuřoval. Podle jeho názoru se mladý Henry příliš snažil rozhlížet se z těžce vybudovaného hnízda po světě.

Dušková rodina mezi sebou mluvila vždycky česky. Matka Dušková si to přála. Ale starý Dušek tentokrát dlouhou chvíli mlčel, což mohl činit stejně česky jako anglicky, a jeho tvrdá lebka s vlasy již hodně prokvetlými, vrhala těžký, nehnutý stín na starý barvotisk na zdi, jak petrolejová lampa stála nízko na stole.

Matka Dušková si ani za třicet let pobytu v Americe nepřivykla zázrakům této mladé země. Měla ruce sepjaté v klíně, chovala se tiše, a znovu se jí zmocňoval starý, již zapomínaný strach o blaho její rodiny, když Henry s tvářemi zarudlými vykládal svou novinku.

Stejně zřetelně, ale s jinými pocity tušil i Michal, že je to první předzvěst velkého dobrodružství. Naproti tomu starý měl pouze dojem, že mu něco uniká pod rukama. Život ho naučil rozvažovat pečlivě každé slovo i počin, a proto nechal Henryho mluvit.

„Tati –“ říkal Henry, „můj dílec je zamluven. Bude snad dražší než oba tvoje dílce dohromady se vším, co na nich stojí a leží. Ale bude stát za to a myslím, že podíl, který jsi

mi slíbil, na to postačí. Ostatně budeme vrtat i na našich pozemcích.“

„Neukvapíme se, synu,“ odpověděl konečně starý.

„Neukvapíme, jistě. Ale také nic nezanedbáme. Za týden budou kupci pokrývat každou čtvereční stopu Oklahomy zlatem, aby byla jejich. Počítej, jak závratně vzroste cena tvého pozemku.“

„Zřídlo je od nás poměrně daleko, Jindro.“

„Och ne. Olejová ložiska se obvykle roztahují na mnoho mil všemi směry. Chtěl bych se hned vrátit do města, a měl bych rád tvé slovo. Oklahoma se mění každou minutou v něco jiného. Oklahoma roste.“

„Může to být bluf.“

„Není to bluf, jako nebyl bluf, že tato půda mohla již celé stovky let dávat pšenici.“

Starý zavadil zrakem o nadšené oči mladšího syna a na jeho opálené líci se kmitl krátký úsměv.

Složil mozolnaté ruce před sebe na stůl a stín jeho hlavy se hnul po barvotisku na stěně. Na Henryho čele byla zřejmě psána netrpělivost, kterou mu farmář v duchu odpouštěl.

„Bylo by hříchem, hoši, –“ Jindřich Dušek i s Michalem mluvil vždycky jako s dospělým, „abych kladl překážky vašim snahám. Dostaneš svůj podíl, Jindro. Je uložen v Zampiku. Myslím, je-li na tvé zprávě něco pravdy, že se k nám brzy nastěhují všechny nectnosti obchodního světa. Dej si pozor, Jindro. Nesázej bez rozumu. A nikdy nezapomínej, že tvůj podíl rostl dolar po dolaru dvacet let, a že každý cent byl zkropen krvavým potem.“

„Vím to,“ řekl Henry a jeho oči se teple, vlhce zaleskly.

„A nyní můžeš běžet a zařídit si to. Máš mé slovo. Nečekám jako hlupák, až přijdeš zkroušeně a bez dolaru zpět od svého podniku. Naopak – Bůh ti popřej štěstí. Ale zbude-li ti ze všeho jen ten nový dílec, přiložíš ruku k práci jinak, budeš-li se chtít udržet. Bojím se, že mé síly již slábnou a že se budeš musit potom starat sám.“

„Nebojím se ničeho tati.“

„Tak je to v pořádku.“

Henry Dušek mladší vstal. Poplácal Michala přátelsky a vesele po zádech a přistoupil k otci, aby mu stiskl ruku. Starý se díval tvrdě a přímo synovi do očí. A přece na dně jeho hlubokého pohledu bylo něco z obrazů prérijních dálek, do nichž se mnohokrát, odpočívaje u pluhu, pohnutě zadíval. Byla v nich myšlenka na syny, pro něž se dřel do úpadu, bylo v nich štěstí práce, zlatý svit pšenice, láska a obětavost.

Henry stiskl otci ruku.

„Táto...“ řekl, „nemám tvé slovo. Mám tvé požehnání.“

„Něco takového,“ odvětil starý, jenž nemiloval měkkost v jednání.

Ani oči matky Duškové neměly ve zvyku plnit se slzami. Mary Dušková zažila kdysi chvíli, v níž vlastníma rukama dobývala dva indiánské šípy z těla svého muže, a jinou chvíli, v níž kousala celá kusy masa z nožky svého dítěte, když je uštkl v Nebrasce chřestýš. Zažila chvíli, kdy se s holýma pažema postavila do cesty velkému grizzlymu, a ani se nepohnula, když její manžel přispěchal a těsným výstřelem po medvědovi ji sežehl vlasy. A mnohé jiné takové chvíle těžkého průkopnického života...

Za půl hodiny letěl Henryho ryzák prérií zpět do Oklahomy, a Henry dlouho cítil na čele matčin polibek.

Oklahomu mohl vidět z dálky, neboť se v ní chvěla světla. Východ se jitřil, velký den se blížil. Podivným kouzlem se nesla zpráva o petroleji vzduchem, zasahovala nejvzdálenější farmy a vyháněla lidi z lůžek. Krčma Itala Safeniho přestala být krčmou u mrtvé lucerny. Safeni sehnal zázrakem jinou lucernu, rozsvítil ji a vytáhl vysoko plamen, takže čadila jako oheň z mokré trávy. Krčma se přeplnila. Množství hostů ji zaneslo usychajícím blátem z ulice. Na dřevěném chodníku stálo dvacet osedlaných koní, muži je bili a křičeli. Řada povozů se sjížděla ze všech stran. Z Patova naleziště se stalo výletní místo. Zatímco ostatní louže se vpíjely a schly, Patová louže rostla a zapáchala. Milióny bublinek čeřily její hladinu, ozývalo se i syčení, jak pramen počínal dýchat, jak se dral na svět.

Henry se tam zajel podívat. Skutečnost petrolejového nálezu byla již nesporná. Lidé kolem jen čekali, až na to bude pořádně vidět. S každým stupněm přibývajícího světla vyráželi nové výkřiky, ukazující si rukama. Hádali a hledali středisko a zdálo se, že je našli. Henry, jenž zastavil opodál, se vztyčil v třmenech a viděl Samuela Gregoryho, jak rozhazuje v hloučku diváků rukama a řeční.

„Lidé! Lidé! To je moje. Moje a Pata Mutchinsona – ale víte, co to znamená pro nás všechny? Každý, kdo tu má kus půdy na dva kroky sem a na dva tam, je boháč. Každý, kdo si tu postaví dřevěnou boudu, má už dnes místo ní palác. Kdo spravuje boty, je továrníkem, kdo prodával podkovy, je velkoobchodníkem. My jsme staří usedlíci, my jsme krev Oklahomy, ať mě spolkně medvěd.“

Dočkal se bouřlivého souhlasu. Krev Oklahomy kolem něho řvala, muži vyhazovali klobouky do výše, a Samuel Gregory, až na to, že si nemohl zapálit dýmku, cítil se velmi šťasten.

Henry Dušek otočil koně v podivném rozčilení. Jak to učinil, spatřil tlupu deseti jezdců, vynořujících se ze stínů prerie. Jeli na uhnaných zvířatech a mířili přímo k Patově louži. Byli to Gregoryho lidé z farmy, jež poslal Pat Mutchinson, aby střežili pramen. Nešlo o možnost krádeže. Každý si mohl nabrat třeba do klobouku, jestliže myslel, že je to zatím k čemu. Ale bylo se co obávat hořících cigaret. Olej vyplynul nad vodu již v takovém množství, že by se byl vzňal od nejmenšího oharku.

Deset jezdců Sama Gregoryho bylo ozbrojeno revolvery a puškami v sedlových pouzdrech. Hned také došlo k malé srážce. Muž, na něhož se vrhli, neměl sice zapálenou cigaretu, ale držel smotek mezi rty. Hádal se s nimi, byl to nějaký blázen. Vytlačili ho nemilosrdně do prerie.

Henry pobodl ryzáka. Nahnut k jeho šíji, letěl k městu. Spatřil petrolejová světla, blikající v rostoucím dni, neboť nikoho nenapadlo zhasit lucerny. Stálo jich několik u dřevěných baráků, zasychaly v blátě. Pět nebo šest jiných bylo zavěšeno na rozích. Safeniho svítlna hořela vysokým plamenem a Safeni ji právě zhášel, stojí na žebříku a hlučně

nadávaje. Koně, dupající na chodníku, a nával mužů činil Safeniho situaci nebezpečnou. Trpěl výsměchem a potil se úzkostí, kolik sklenek si zatím hosté uvnitř za jeho nepřítomnosti naplní.

Henryho ryzák prošlapal bláto volným krokem, a Henry se rozhlížel. Spatřil i novou Fordku farmáře Gobyho, i stříbrné řemení cowboyů, které zaměstnával dobytkař Quenn. Lidé přecházeli ulici oběma směry, spěchali, volali na sebe a zdravili se. Ale hlavní tlačnice nebyla před vchodem do krčmy, nýbrž na boční straně baráku, a Henry s výše svého koně rozeznal, co je její příčinou.

Byl to nápis na prkenné stěně, nakreslený narudlou barvou pořádně nakřivo a tonoucí ve stékajících slzách.

S příslušnými chybami pravil asi toto:

Prodej dílců se z úřední moci zastavuje. Záznamy se přijímají nezávazně. Rozhodnutí vlády dojde v nejbližších dnech.

Šerif: JIM BOGARD

Henry se zamračil.

Někdo položil ruku na hrušku jeho sedla. Když Henry sklopil zrak, spatřil Pata Mutchinsona. Tulák narudlých vlasů vypadal unaveně, jeho obličej se leskl potem, ale výraz měl šťastný.

„Halo,“ řekl.

„Halo,“ odpověděl Henry Dušek, „viděl jsem váš pramen.“

Pat Mutchinson se ohlédl.

„Psst –“ udělal, „to není nic zvláštního. Viděl jej každý. Ale bude dobře, když pro začátek se to svede spíše na Gregoryho. Vyskytly se hlasy, že cizincům se nemá půda prodávat, a já jsem cizinec.“

Henry pokrčil rameny.

„Jste v právu.“

„Myslím, že jsem,“ odvětil Pat, „ostatně z toho nic nebude. Jen dráždit se občané nesmějí. Na druhém konci někdo staví stan, viděl jste je?“

„Ne.“

„Město má budoucnost. Pramen dýchá. Och, jak pěkně dýchá, Henry! Mám strach, abych se nezbláznil.“

Henry se usmál a pohodil hlavou směrem k slzavému nápisu šerifa Bogarda.

„Jak je to s tím, Pate?“

„Tak jak je psáno. Bogard vypravil rychlého posla k telegrafní stanici. Přidal jsem mu z Gregoryho kapsy deset dolarů, aby podal i můj telegram pro jednatele olejářské společnosti.“

„Ženete to kupředu?“

„Jak se dá. U čerta, ještě před hodinou tu nebyl takový hluk. Víte, že starý Gregory nebyl ještě doma? Safeni se vzdal myšlenky koupit dílec. Zdražil nápoje o sto procent a slibuje, že ze své krčmy učiní uprostřed petrolejové záplavy zlatý důl.“

V hluku kolem nich se pojednou ozval povědomý mocný hlas. Šerif Bogard s divoce naježenými kníry odstrkoval muže z cesty, kýváje ve výši nějakým kbelíkem.

„Uhni, lamželezo!“ řval, „či se chceš napít mé barvy? Volnou cestu pro oklahomského šerifa! Nová vyhláška, lidé! Nová vyhláška!“

Spatřil Henryho a Pata Mutchinsona. Zaskučel jako vlk.

„Zde je chlapík, který zavinil moje neštěstí. Viděl jste mé pomocníky, Mutchinsone?“

„Neviděl jsem z nich ani podpatek,“ odvětil Pat Mutchinson.

„Potřebuji udělat v městě pořádek. Pryč od mé vyhlášky, lidé! Píšeme další!“

„Co to bude, šerife?“

„Bude to,“ řekl šerif Bogard, „zákaz soukromého prodeje pozemků. Víte, co se před chvílí stalo?“

Hnul se zlostně, takže trochu barvy z kbelíku vyšpláchlo na bok Henryho ryzáka.

„Přivlekli mi toho opilce Bullyho, abych úředně potvrdil prodej jeho tří dílců. Představte si, že do něho nalili hrnec kořalky a sjednali s ním koupi po šesti tisících. Nevím, mají-li přeražené nohy čili nic.“

„Proč by měli přeražené nohy?“

„Protože jsem je všechny shodil se schodů. Lidé, jsme na nejlepší cestě udělat z Oklahomy peklo, a ještě to ani pořádně nezačalo.“

Byl již plný den. Šerif Bogard vytáhl odněkud dlouhý štětec a zamával jím jako kopím.

„Kdo si nepřeje, aby chodil s mou vyhláškou na zádech, ať uhne,“ zahřměl.

Henry, nahnuv se s koně, ho ještě zadržel.

„Měl byste připsat,“ pravil, „že je zakázáno až do rozhodnutí vlády stavět stany a boudy a zabírat místo v městě a kolem města. A také, aby lidé dali pozor na oheň. Před chvílí si Safeni málem zapálil vlastní barák. Viděl jsem několik převržených lamp.“

„Tisíc indiánských babiček,“ klel šerif, „máte pravdu. Popíšu vyhláškami všechny domy, bude-li toho třeba, i zem a prérii a nebe.“

Učinil rozhodný krok, ale náhle se zarazil a s ním všichni ostatní. Nedaleko práskl ostrý výstřel z pistole.

GEŠR

Šerif Bogard se zamračil jako ďábel a pustil kbelík s barvou nějakému pastevci na nohu.

„Už se to rve,“ zaúpěl.

Vykročil. Od výstřelu uplynuly tři vteřiny ticha, pak se zdvihl nějaký křik.

Henryho kůň, rozčilený lidmi, kteří se kolem něho tlačili, začal bočit. Pat Mutchinson někam zapadl. Henry, obávaje se, že kopyta jeho ryzáka někoho zraní, sňal širák a mocně volaje, bušil jím do občanů pod sebou. Kůň si ostatně uvolňoval cestu sám, úzkostlivě řiče a krátkým vzpínáním získává místo. Henry táhl mocně uzdu a pracoval patami. Šerif Bogard zmizel za rohem. A padl další výstřel, z jině, asi menší pistole. Opření zády o prohnutou stěnu dřevěného baráku, stáli dva bledí, zarostlí a nedostí čistí muži před polokruhem hlučících občanů. Klobouk jednoho z mužů se válel v blátě a po tváři jeho majetníka stékala stružka krve.

Byli to oni dva cizinci, kteří vešli minulé noci do šerifovy úřadovny, aby si zamluvili dílec hned po Henrym. Nyní svírali v rukou po revolveru. Hlavně zbraní byly skloněny šikmo k zemi, neohrožovaly přímo nikoho, ale šerif Bogard, spěchající dlouhými kroky, viděl, že je to jediná věc, která prozatím udržuje zástup v uctivé vzdálenosti.

Životy Boba Casse a Lentina Lewise byly z nějaké příčiny v sázce.

„Zpátky!“ zavolal jeden z nich chraptivě, „zpátky, gentlemeni. Varujeme vás.“

Šerif Bogard si razil cestu mocnými ranami loktů.

„Cizince –“ slyšel hlas z kruhu, „měl byste i se svým partnerem projít stěnou domu, který máte za sebou, a nadobro zmizet. Vaše bouchačky vás nezachrání.“

„O tom nerozhodujte, farmáři. My také leccos víme.“

Dva muži u stěny jistě už často hleděli nebezpečí vstříc. Ale nyní patrně viděli před sebou jistou smrt, jestliže se i za těchto okolností odvážili střílet. Zástup před nimi vzrůstal, byli jím neprodyšně uzavíráni. Sléval se v hmotu pevnou jako zeď za zády šerifa Bogarda, jenž počal vydávat mocný řev. Zasluhou své tělesné výšky měl dostatečný přehled. Zasluhou svých zkušeností pak věděl, že v nejbližších vteřinách se již nikdo nebude dotazovat, co vlastně tito dva muži provedli, a že se bude všeobecně požadovat jejich oběšení. Dva revoly byly bezmocnými hračkami proti vzteku zástupu, i když byl složen z lidí převážně rozumných. Proto obličej obou mužů u stěny bledly pod nepořádnými vousy jako dva kusy plátna.

Dvakrát vystřelili první řadě pod nohy. Třetí slepou ranou by již byli nikoho nezadrželi, ranou na ostro by byli podepsali svůj rozsudek smrti roztrháním na kusy. A tak jim tyto okamžiky mýjely po čertech špatně.

„Místo pro šerifa!“ volal Jim Bogard a strčil do muže, jenž před chvílí k cizincům řečnil. „Styďte se, Eliáš Tonnere. Proč je chcete lynčovat?“

A přitom se lidé ze všech stran hrnuli jako rostoucí povodeň do města, a šerif Bogard, jenž to věděl, se potil úzkostí na čele.

„Pryč s cizinci!“ zahulákal Eliáš Tonner a zamával rukama.

„Ano,“ odsekl Jim Bogard, „ale především pryč s vámi. Občané, rozejděte se, gentlemani, pokračujte v prohlídce našeho památného města. Srovnám to sám. Uposlechněte vlídné rány pěstí. Jinak budu hrubý. Nuže?“

Mocnou ranou do prsou srazil nejbližšího křiklouna zpět a sápal se po druhém. Eliáš Tonner, mladý farmář od Psí řeky, ho chytil za rameno.

„Je to pravda, že si tito dva koupili nejlepší petrolejový dílec, Jime?“

„Není to pravda hned třikrát za sebou,“ odvětil šerif rázně, „vy už máte v žilách místo krve hořící petrolej, Eliáš Tonnere. Jednak nejde ani zdaleka o nejlepší dílec, za druhé jej nezakoupili, nýbrž zamluvili, a za třetí nevypadají tak, jako by měli v kapsách víc než několik pomačkaných dolarů.“

Šerif pokračoval ve své práci. Oběma rukama postrkoval zaražené občany. Eliáš Tonner viděl, jak jeden z mužů u stěny pokrčil mlčky rameny.

„Co máte jinak proti nim, Tonnere?“

„To, co jsem řekl.“

„To je málo. Naše město je svobodné město. Nechte chodit každého, kam chce, jako chodíte sám, a máte-li někoho v podezření, dejte si pozor na váček s penězi. Je hanba, že mě nutíte zastávat se těch, kterým jsem ještě včera v noci radil, aby táhli. Helou, lidé. Zde je zákon. Ustupte!“

Šerif Bogard měl úspěch. Jen Eliáš Tonner se nehýbal, ale to bylo něco jiného. V zástupu se ozval smích. Dva zarostlí muži se odlepili od stěny, zasunuli zbraně do pouzder a barva se jim vracela do tváří.

Petrolej rozpaloval nesmyslně krev jindy klidných lidí. Velký den je dráždil. Nemyslili. Jímala je podivná horečka.

„O.K.,“ řekl Bob Cass, shýbaje se pro klobouk, „až tu někdy najdete pod blátem dvě olověné cukrovinky, pamatujte, že jsou naše, šerife.“

„Well,“ odvětil Jim Bogard, „kéž byste měli tak dobrou paměť jako já, hoši. Zapomněli jste, co jsem vám včera doporučoval? Abyste ve výletě pokračovali. Vypadáte divně. To někdy horkým hlavám v Oklahomě stačí.“

„Všechny oklahomské dílce jsou zamluveny,“ ozval se Eliáš Tonner, „to nás hněvá. Například na mne se nedostalo.“

Eliáš Tonner povytáhl opasek a otočiv se na podpadku, odcházel bez pozdravu.

„Skokem pryč!“ utrl se šerif na oba cizince, „než uznám za dobré zavřít vás pro vaše vlastní blaho!“

Henry Dušek se blížil. Nevzdal se úmyslu promluvit s Jimem Bogardem o svém dílci. Ryzáka odváděl k zadním kůlnám Safeniho domu nějaký známý hoch, křiče po cestě z plných plic.

„Eh?“ udělal Jim Bogard, když se ho Henry dotkl, pronášeje otázku, „mám právě tak čas starat se o váš hloupý dílec. Zaznamenal jsem jich celkem tři sta sedmnáct. Nevím, co s tím bude. Počkejte si na vládní rozkazy. Dojdou nejpozději k polednímu.“

„Pozoruji, že vás úřad přemáhá, Bogarde,“ řekl Henry zamračeně.

„To se vám zdá. Je to právě obráceně. Já přemáhám svůj úřad. Kde zůstal můj zpropadený kbelík s barvou? Proboha! Vidíte? Tamhle jde nějaký černoch. Černoch! Žene se sem nejhorší sebranka z celé Ameriky, Henry. Lítá to sem snad vzduchem?“

„To bude pro začátek,“ odvětil Henry klidně. „Oklahoma se nestane městem banditů, nýbrž městem práce.“

„Stala se městem práce pro mne. Vezmi vás čert, Henry. Vidím své čtyři pomocníky. Hledají mě.“

Nechal Henryho stát. Henry vsunul palce za opasek a vytáhl rovněž nohy z bláta.

Slunce stoupalo. Pod teplem jeho paprsků jako by se lidé líhli. Stále jich přibývalo.

Jakýsi muž na konci ulice bohatl prodejem opékaných klasů kukuřice. Řval do ochraptění a bral půl dolaru za kus. Henry ho minul. Neměl ani pomyšlení na jakékoli jídlo. Všecko ho rozčilovalo. K tomu rozčilení zajisté nemálo přispívaly úkazy horečné činnosti lidí, kteří se všemi deseti chápali příležitosti. Amerika svými zázraky učila rychlému rozhodování a odvážnému podnikání. Kdo musili nečinně přihlížet, chvěli se vědomím, že zůstávají pozadu.

Opodál se bělal stan. Byl postaven jen napolo, narychlo, krčil se a hrozil pádem. Rychlost podnikání neponechala tlustému, lysému muži, jenž zde uplatňoval svůj nápad, ani vteřinu zbytečného času.

Ten muž stál na nízké bedničce, v ruce držel jakousi

kovovou skříňku, mával druhou rukou, vypínal se, poskakoval a do ochraptění křičel.

„Ladies and gentlemen! Ladies and gentlemen! Prohlédněte si dobře toto místo, dotkněte se ještě jednou trávy, na níž stojíte! Brzy zde bude stát nádherný dům s velikou firmou Camarron, Camarron a společník! První oklahomská banka s neomezeným ručením. Půjčky, vklady, zálohy! Začínáme ihned, dámy a pánové. Propagační půjčky bez ručitele, jen na základě důvěry! Jeden dolar, pět, deset, sto! Bezúročně, dámy a pánové! Kdo si zapomněl peníze doma? Kdo chce koupit sedlo na dluh, bezúročně na jeden rok, bez podpisu šerifa, bez zástavy? Dámy a pánové, hlaste se! Camarron, Camarron a spol. všem vyhoví, všecky obslouží.“

Lysý mužík, neustále křiče, hrábl do kovové skříňky, vytáhl hrst mincí a bankovek a zase je spustil z výšky dovnitř.

„Pohleďte na zlatý déšť, ladies and gentlemen! Pohleďte na důvěru, kterou vám věnujeme. Camarron, Camarron a spol., kapitálově silní dobrodinci lidstva, zakladatelé blaha! Vstupte s námi do spojení. Vše poctivě, vše je za hotové výlohy. Financujeme vrty po celém světě, stavíme železnice, poskytujeme úvěr na pozemky, automobily, pluh, domy! Camarron, Camarron a spol.!“

Šejdír popadl zvonec, vyloudil z něho zatřesením pronikavý zvuk a opět nechal padat do skříňky dolary a bankovky, tahaje je ze všech kapes před užaslýma očima početného zástupu. Nikdo se však nehýbal, aby požádal o reklamní půjčku.

„Základní kapitál milión dolarů!“ křičel mužík, „rozpůjčíme milión dolarů! Kdo se přihlásí?“

Henrymu se zdálo, že před sebou vidí dvě povědomé figury, ale povšiml si jich teprve, když jedna z nich se hnula. Přistoupila, zjednávajíc si nedbalými pohyby místo, až k bedničce, na níž stál majetník firmy Camarron, Camarron a spol.

„Sto dolarů,“ řekla ta figura.

Byl to opravdu Bob Cass, který ještě před chvílí bránil holý život u stěny baráku. Lentin Lewis, jenž zraněn na

tváři zůstal na místě a přihlížel s kloboukem, posunutým do týla.

„Hej,“ křikl někdo, „nachytal vás, pane Camarrone!“

Mužík zdvihl do velkého hlaholu tlustou paži se zvoncem. Byl jen v košili a v kalhotách. Rukáv se mu svezl k rameni.

„Ladies and gentlemen!“ oslovil je sípavě jako děti, jimiž toho dne opravdu byli, „tento kavalír žádá o půjčku jednoho sta dolarů. Bystrozrak banky Camarron, Camarron a spol. praví, že ten muž je opravdu potřebuje a že má krátkou paměť na vrácení. Přesto dostane od nás půjčku jednoho sta dolarů a oznámí své ctěné jméno. Jak zní, sire?“

„Říkají mi Bob Cass,“ odvětil šibal hlasitě a nenuceně.

„Zde je sto dolarů, mistře Cassi.“ Lysý mužík skutečně vytáhl ze skříňky stodolarovou bankovku. Bob Cass po ní vztáhl lačně ruku, čímž vyvolal smích, neboť mužík, jako by to neviděl, zdvihl bankovku do výše.

„Pravá a nefalšovaná stodolarová bankovka, dámy a pánové! Propagační půjčka panu Bobu Cassovi z Texasu, bez potvrzenky, bez úroků na jeden rok! Zachraňujeme pana Boba Casse z finanční tísně jedním stem dolarů! Camarron, Camarron a spol.!“

„Poslouchejte...“ začal Bob Cass dopáleně.

„Pan Bob Cass z Arizony děkuje. Banka Camarron, Camaron a spol. odmítá díky. Odevzdáváme panu Cassovi z Colorada půjčku jednoho sta dolarů.“

„Dejte to sem!“ zavrčel Bob Cass, „než řeknete, že jsem od jižní točny.“

Bylo jisté, že nikdo z pořádných lidí, jichž tu zatím byla většina, si od chvástavého zakladatele banky nevypůjčí sto dolarů, s čímž banka patrně počítala. Pan Camarron se znamenitě vyznal v lidech a rozhodl se obětovat reklamě několik set dolarů. I Boba Casse, muže nadmíru otrlého, dobrodiní pana Camarrona dohřívalo. Popadl bankovku a vrátil se k svému společníku.

„Kdo ještě, pánové? Kdo ještě? Kdo má zapotřebí půjčky jednoho sta dolarů?“

Možná, že tu bylo hodně lidí, kteří toužili mít sto dolarů,

ale žádný nenašel odvahu si o ně poprosit. Pan Camarron se vyznal.

„Jdi si pro sto dolarů, hlupáku,“ řekl Bob Cass a rýpl svého partnera loktem.

„Halo!“ houkl Lentin Lewis, zdvíhaje klobouk, „zde Lentin Lewis z Dakoty! Jdu si pro sto dolarů.“

Henry Dušek měl palce za opaskem a pohupoval se se špiček na paty.

„Přistupte laskavě k pokladně!“ zvolal pan Camarron, „budete svědomitě obslouženi.“

„Ale žádné průtahy!“ odpovídal Lentin Lewis, „nemám to rád.“

„Vyhovujeme bez průtahů. Čekám na vás.“

Lentin Lewis se klátil drze až k němu a nastavil ruku.

„Nuže?“

„Jeden,“ začal Camarron, „dva...“

A sázel mu do dlaně dolar po dolaru v kov. Trvalo to hezky dlouho. Lentin Lewis si tím cpal netrpělivě kapsy, obdivován několika sty páry očí.

„Račte si přepočítat,“ vybídl ho pak lysý mužík, „po odchodu z banky Camarron, Camarron a spol. neručí.“

„Dejte mi pokoj,“ odvětil zdvořile Lentin Lewis.

Henry Dušek by byl ochotně vsadil svého ryzáka, že tito dva muži jsou plnokrevní darebové.

Zatímco pan Camarron marně lákal další potřebné chudáky, Henry Dušek obrátil nenápadně zřetel k těm dvěma. Hleděli, aby se ztratili co možná nenápadně. Henry se otočil a vykročil za nimi. Ale mnoho lidí se mu nahrnulo do cesty a tak nemohl zaslechnout poznámku jednoho a odpověď druhého.

„Ten by mohl půjčit víc, myslím.“

Druhý kývl. „Po případě nedobrovolně.“

Potom vzbudil vzadu pozornost nějaký děj. K městu se tryskem blížil jezdec. Nezdálo se, že zastaví nebo zmírní před množstvím lidí, kteří byli na cestě. Kopyta dušeně a rychle tloukla půdu, dosud měkkou. Kůň i jezdec byli pokryti blátem, jež na nich schlo do světlešedého povlaku. Střecha jezdcova klobouku se zdvíhala větrem.

S křikem se muži rozestupovali. Posel projel jako blesk vytvořenou uličkou. Půl minuty potom zůstala banka Camarron, Camarron a spol. opuštěna, avšak nezdálo se, že toho ředitel podniku lituje.

Všechno se hnalo do jediné ulice města, aby vyslechlo vládní zprávu. Henry Dušek, jenž byl trochu vpředu, se nechal tlačit. Bob Cass a Lentin Lewis uskočili včas stranou. Z nějakého důvodu byli méně zvědaví než ostatní.

Více náhodou než vlastními silami se octl Henry Dušek nablízku Safeniho krčmy. Dva šerifovi pomocníci se ujali poslova koně a hádali se s muži, kteří se tlačili příliš blízko.

„Za okamžik to šerif ohlásí,“ křičeli, „zpátky!“

Odkudsi se vynořil Pat Mutchinson. Uchopil Henryho za loket.

„Mám právo jít nahoru,“ pravil, „posel nese zprávu i pro mne, doufám. Mohu vás vzít s sebou.“

Proklouzl s kočičí obratností a Henry ho následoval. Z dveří krčmy se valil ohavný puch, modrý dým a řev. Vyskákali po schodech a vrazili do šerifovy úřadovny, kde Jim Bogard zamračeně seděl, maje nohy na stole. V ruce drtil nějaký papír.

„Goddam –“ naříkal, „moji barvu mi lidé zašlapali do bláta a já nemám čím nalakovat vyhlášku.“

„Čeho se to týká?“ otázal se Pat Mutchinson.

Jim Bogard nahlédl do papíru.

„Prodeje dílců, uzavřené až do úřední známosti nálezu petroleje, zůstávají v platnosti,“ řekl a odfoukl své nepořádné kníry, „s ostatním počkat. Znalci jsou už na cestě.“

„To znamená, že právo Gregoryho a moje je nesporné?“

„Ano. Ale vaše právo nestojí za mnoho, Henry.“

Henry zaťal pěsti. Nedovedl se podívat do šťastného obličeje tuláka Pata.

„Ponechte přece jenom můj záznam v platnosti, šerife,“ řekl.

„Nehýbám s ním,“ vybuchl šerif a uhodil na stůl podpatkem, ozbrojeným ostruhou, „ale řeknu vám, že by mi byl v této chvíli milejší kbelík červené barvy než sto dílců,

zatopených petrolejem. Kdo by byl kdy řekl, že tu bude vyhláška vzácnější než petrolej?“

Jízdní posel, sedící nyní unaveně v houpací židli, se netrpělivě ohlížel k otevřenému oknu, jímž vnikal slitý hluk ulice.

„Budete-li o tom dlouho přemítat,“ poznamenal, „poboří vám ta poblázněná cháska úřad. Nepište žádnou vyhlášku. Pusťte to jen tak do větru. Za chvíli to bude vědět každý hřebík v prkně. Nikdy jsem to nezažil. Od Tampika se valí nepřetržitý řetěz povozů a automobilů. Křížoval jsem se nejméně s deseti proudy. Myslíte snad, že úředník, který přijímal mé telegramy, mlčí?“

„Měl by mlčet,“ zahřměl šerif Bogard.

„A já bych se nedivil,“ naklonil se zablácený jezdec, „kdyby ten klep dospěl do Oklahomy dříve než já. Ty smrduté Fordky to roznosou všude rychleji než kůň.“

„Bude dobře pro Forda, když mě nikdy nepotká,“ zahučel Jim Bogard výhruzně. „Jakou máte vy zprávu, Pate Mutchinsone?“

„Právě to čtu,“ řekl Pat, „dobrou. Zástupci společnosti asi právě závodí se zástupci vlády.“

„Pate –“ vzchopil se Henry, „musíte mi něco slíbit.“

„Rád,“ kývl Pat Mutchinson spěšně.

„Sjednejte mi rozmluvu se svou olejářskou společností.“

Pat Mutchinson se usmál.

„Nejste první, kdo mě o to žádá. Ale podle mého máte na to první právo. Budete vrtat na farmě?“

„Doufám, že k tomu otce přemluvím.“

„Naděláte mi díry do Oklahomy!“ láteřil šerif Bogard, „to se mi nelíbí. Vzhůru, hoši. Dejte tu zprávu do větru. Já mám nějakou práci.“

Nikdo z těch lidí od včerejška ještě nespál a jedli jen málo. Nikdo však na spánek neměl pomyšlení.

Safeniho žena lomila rukama nad hromadou peněz a nad ubývajícím zbožím. Safeni úzkostlivě doléval soudky vodou, aby vystačil co nejdéle. Příliv lidí do města neustával, ale několik jich také odjelo. To byli ti, kteří se vzpamatovali ze své horečky. Buď ztráceli obdiv pro

význam dřevěného města, nebo začali pomýšlet na užitek svých vlastních pozemků. Lidé již stáli v hloučcích v pomyslných ulicích budoucnosti, na holé prérii kolem. Mnoho jich najednou nevědělo, co vlastně v městě chtějí, a odešli k Patově louži. Stejně mocným proudem se však lidé odtamtud vraceli, a poněvadž přicházeli stále jiní, městu se neulehčilo, spíše naopak. Vypravovaly se vozy pro zásoby, přičemž Ital Safeni projevila tak vzácný obchodní smysl, že si udržel prvenství před nájemníkem bazaru Hartem.

Poledne dávno minulo, když s velkou slávou vjížděl do města opět Samuel Gregory. Vezl šerifovi peníze. Mocně bafal z dýmky a odpovídal na řvavé hromadné pozdravy na

všechny strany. K šerifovi ho odnesli na ramenou jako hrdinu, jímž naprosto nebyl.

„Ať mě medvěd spolkně,“ rozhulákal se, jakmile ho hodili na zem, „louže se nám rozšiřuje. Tam, kde jsem stál ještě za svítání na pěkné trávě, bych se teď utopil.“

„Měl jste tam zůstat stát,“ zabručel šerif Bogard, „až by vám to sahalo pět stop nad hlavu.“

Podepsal potvrzenku na peníze ve tři hodiny čtrnáct minut podle velkých hodinek Samuela Gregoryho, v půl čtvrté přesně podle svých vlastních.

Sam Gregory se pak šel rozveselit do Safeniho podniku, zatímco Pat Mutchinson, člověk, který nenáviděl práci, poletoval Oklahomou jako zběsilý. Do čtyř hodin měl za nemalý plat zjednáno dvacet prozatímních dělníků, které chtěl ihned nabídnout zástupci společnosti prostě k tomu, k čemu je bude potřebovat. Gregoryho stálí zaměstnanci stáli stráž kolem rozšiřující se louže.

Byla dobrá naděje, že město neusne ani příští noci. Šerif Bogard, provázen dvěma pomocníky, konal nepřetržitou obchůzku. Jakmile se rozšířila prozatímní zpráva vlády, poklesl poněkud zájem o pozemky, stejně již zaznamenané, a začaly třenice o místa v městě. Ani zde se nemohlo ještě říci nic určitého, bylo jen jisté, že nemůže zůstat každý věčně tam, kde si to vybral. Za soumraku zaplály ohně, živené i ohradami a dřevem kůlen. Houfy lidí běhaly za Jimem Bogardem, kupující s hotovými penězi v ruce stavební místa. Jim Bogard, ustaraný, s bolavýma nohama a s rozježenými kníry posílal všechny do horoucích pekel, při čemž však jeho mocný hlas neztrácel na své průbojnosti ani v nejmenším.

Mezi tím vším bloudil Henry Dušek. Zprávu vlády považoval za porážku. Nezúčastnil se živých rozmluv mužů, kteří tvrdili, že musí dostat to, co si zamluvili. Pochyboval, že dílec dostane. Přemýšlel o možnosti nálezu na pozemcích otcovy farmy. Ale málo se vyznal v petrolejářství, trápil se nevírou ve svůj odhad, že podzemní ložisko zasahuje až pod jejich majetek. S Patem Mutchinsonem promluvit nemohl. Pat měl stále něco na práci a všem se vlastně vyhýbal. Rozšířila se o něm pověst,

že hledal petrolej v Oklahomě záměrně a že tomu velmi rozumí. To ho přivádělo v nebezpečí umačkání.

Ještě nenastala docela tma, když se vrátil do města jezdec na zdivočelém koni. Ulicí, jejíž bláto bylo rozneseno tak, že se obnažovaly mělké základy dřevěných domků, letěl jako blázen a volal stále totéž slovo:

„Gešr! Gešr!“

A jako by prorokoval vichřici. Gešr – pramen – vyrazil z Patovy louže. Vyslal nejdříve syčící páry, pak stříkl do výše dvaceti metrů. *) Klesl na patnáct, a tak zůstal, a petrolej z jeho koruny přešel do louže drobnými kapkami.

V řevu, ve směsici koní, povozů i lidí se město začalo prázdňit. Henryho pochybnosti se ztratily, jako by gešr stříkal již na jejich dvoře mezi borovicemi a jilmy. Henry skočil na koně a přeskákal s ním ulici napříč. Letěl domů s tou novinkou a se svým plánem, stejným jako byly plány desítek jiných farmářů. Navrtat půdu! Navrtat půdu!

A tak kromě těch, kdož musili zůstat, zbyl jenom ředitel budoucí banky, pan Camarron, jenž měl tou dobou prazvláštní zaměstnání. Seděl na své bedně ve stanu, držel v ruce ohromný revolver a míře jím na dva špinavé, zarostlé chlapíky, kteří před ním mrzutě stáli s rukama nad hlavou, hovořil následovně:

„Ne, pánové. Finančník, který cestuje po Západě s kapitálem, určeným pro dobrodiní lidstva, musí počítat s gentlemeny všeho druhu. Mohu vám dát každému ještě sto dolarů, víc ne. To učiním, chcete-li, a ani vás neudám, ani nezastřelím. S tou podmínkou ovšem, že se víckrát nebudete obtěžovat.“

„Na tu podmínku přistoupíme,“ prohlásil Bob Cass.

„To je má rada, pánové, rada firmy Camarron, Camarron a spol. Já jsem Camarron starší. Pan Camarron mladší tu bude co nevidět, a ujišťuji vás, že na Západě neuplynula ještě noc, již bychom byli prospali s panem Camarronem mladším oba najednou. Kromě toho choť pana Camarrona mladšího, mého

*) Pro lepší představu těchto historických dat přepisuji míry americké na evropské, i v dalším E. F.

bratra, takto třetí společník firmy, trefí deseti ranami desetidolar na deset kroků. Postačí vám tato informace?“

„Úplně,“ řekl Lentin Lewis, „dejte sem dvě stě dolarů.“

„Zde jsou,“ pravil pan Camarron, „a dobrou noc.“

5

MICHAL DUŠEK SKÁČE DO PETROLEJE PO HLAVĚ

K půlnoci se dostal zápach surového petroleje až nad město, ale dávno před tím cítili již výpary na Duškově farmě. Ovzduší bylo poměrně klidné, počasí dobré. Záhady jemných vzdušných proudů v různých výškách však se nedaly vyzpytovat. Prostě petrolej byl zde, tmavá, načervenalá tekutina, rozprašovaná podzemním tlakem. Oklahoma ztratila přes noc čirou vůni svých dalekých prérií a nabyla jiné, takové, která při delším vdechování rozleptává plíce.

Jak hnal Henry Dušek koně cestou domů, nemohl si odpustit, aby nezajel k Patově gešru. S každým krokem zvířete přibývalo dusivého pachu petrolejových par. Henry se zalykal, ale bylo možno si přivyknout, jako přivykli lidé kolem louže, naslouchající se zbožnou hrůzou syčení gešru. Jako by tam někde uprostřed tmy stála lokomotiva, vypouštějící nepřetržitě páru.

Všude byla tma. Lidé se v ní potápěli, brodili se v ní, stísnění nedostatkem ohňů, pociťující svou malost před přírodním zázrakem a hovořící polohlasem.

Henry Dušek tam nepoznal nikoho, s kým by mu bylo stálo za to promluvit. Otočil koně a jel svou cestou, zaujat touto podívanou.

Ani Duškova farma nezůstala stranou proudů a zpráv. Byla

však jedním z mála míst, kde se pracovalo jako jindy. Starý Dušek si to přál. Přece jenom však chyběly ruce Henryho. Také lidé, putující v neobvyklém počtu krajinou, vyrušovali z práce. Michal se porval s dvěma výrostky, kteří nedbali jeho volání a zkracovali si cestu, šlapající polovzrostlé pole.

„Zahnal jsem je,“ řekl Michal, jenž vyběhl na dvůr Henrymu vstříc, „zřídil jsem je pořádně. Při lampě uvidíš mou bouli na čele a rozbitý nos. Ale musil bys teprve vidět ty dva, aby ses mi nesmál.“

„To není věc k smíchu, Michale,“ odvětil Henry, vcházeje do domu.

Uplynulý den zhoršil náladu Jindřicha Duška staršího. Přinesl škodu, která ovšem prozatím nestála za řeč. Ale jaksi přibrzdila práci, zneklidňovala pravidelný běh života a skýtala vyhlídky ještě horší.

Starý Dušek vypravil před večerem tři své čeledíny do polí, aby střežili jeho majetek před nedbalci a zlomyslníky, ale prorokoval si, že starostmi neusne.

„Vzplane-li boj,“ pravil Henry, „a je-li veden i za nejspravedlivější věc, jsou vždycky padlí.“

„Nazýváš to bojem?“ otázal se starý zasmušile.

„Viděl jsem dnes město,“ řekl Henry prostě.

Michal se chlubil svým zraněním a jeho nenucená veselost dokazovala, že ty dva výrostky opravdu asi zdařile spráskal.

Michal byl ostatně na svá léta veliký a silný. Málo spokojena s jeho rozbitým nosem byla však matka Dušková, která si vroucně přála, aby všem třenicím a nebezpečím nastal už jednou provždy konec.

„Můj první útok se nezdařil,“ vykládal Henry trpce, „tuším, že z koupě dílce nebude nic.“

„Neměl jsi aspoň ztráty.“

„Kromě ztraceného dne, ovšem. Ale snad, tati – přece by se něco mohlo dělat. Záleží na tom, co tomu řekneš.“

V klidu domova se usadil i žaludek a Henry vděčně přijal jídlo, které mu matka přichystala. Ale přes veliký hlad, jež pociťoval, činil mnoho přestávek. Mluvil k otci. Starý naslouchal poněkud zarytě.

„Pat Mutchinson mi umožní rozmluvu s úředníky olejářské společnosti, tati. Chtěl bych, aby si vybrali místo k vrtu na našem pozemku. Snad nebudou ochotni vložit peníze do pokusu jen s nadějí na procenta, jako to učiní Gregorymu. U nás ještě nestříká nafta do výše borovice jako u něho.“

Michal dychtivě naslouchal a netrpělivě se vrtěl, když se matka snažila potřít mu škrábanec na čele nějakou mastí.

„Práci na našem pozemku bych financoval ze svého podílu, tati,“ pokračoval Henry, tváře se, že je najednou nutné, aby hleděl do svého talíře.

Starý si dal s odpovědí na čas. Opět seděl na svém oblíbeném místě, zase stín jeho tvrdé hlavy pokrýval barvotisk na vepřovicové zdi.

„Je to mnohem hůře uložený kapitál než v koupi nového dílce, synu.“

„Hůře? Ne, tati. Je to stejné. V případě úspěchu nebo neúspěchu bychom prostě měli o dílec víc. Stejně vrt něco stojí.“

„Kolik?“

„Což vím? Nemohl jsem s Patem podrobně mluvit. Také záleží na jednání se společností.“

„Myslíš, žeš natolik chytřejší než oni, aby tě důkladně neobrali?“

„Nevyznám se, pravda. Ale snad mám zdravý rozum v hlavě, a Pat Mutchinson je na to dost chytrý. Stojí při mně. Nějak ho dojíká, že jsem mu tak dobře posloužil svědectvím při uzavírání smlouvy.“

„Dělej, co chceš,“ řekl starý a jeho hlava téměř neznatelně poklesla.

Nenašel odvahu bránit rozpínavosti mladých sil. Viděl, jak i Michalovi zářily oči, jak vzhlíží k svému staršímu bratru s neomezenou důvěrou, na níž mohlo být mnoho oprávněnosti. Ale bolelo ho, že jeho země, vykoupená lety námahy a strádáním, má být zraněna hlubokou ranou, a že možná na zhojení této rány vyplývá pak bez výsledku všechny své odpočinuté síly.

Hluboká rána do země neznamenalala však pro Henryho

hříšné zranění. Znamenala odvážnou, prospěšnou operaci. Henry Dušek toužil dychtivě sát krev půdy, hluboko kolující, sílit z ní a růst. Pohlížel do budoucnosti s touž nadějí, která kdysi hnala jeho otce přes moře ze starého světa.

Henry odstrčil prázdný talíř.

„Musím šetřit síly, půjdu spát. Myslíš, tati, že je Michal dost moudrý, aby mě v něčem zastal?“

„Dokázal to dnes už jednou,“ pokývl farmář, „musíš ovšem sám vědět, co se pro něj hodí a co nikoli.“

Michal setřel hřbetem ruky matčinu mast s čela.

„Myslil jsem si už, Henry, pozveš-li mě k tomu,“ řekl prudce.

„Jistě, Michale. Vezmi si koně a jeď za Patem. Musíš s ním čekat na jednatele společnosti a musíš mu připomenout, co mi slíbil.“

„Pošleš do ho města?“ zeptala se matka starostlivě.

„Ne. Do města ne. Pat je u svého gešru nebo na Gregoryho farmě. Jde o to, abych nic nezaspal. Pozítří už půjde všechno pravidelněji. Michale, otevři uši a poslouvej. Vynoří se možná důležité novinky. Nehni se od Pata Mutchinsona. Řekni mu, že tě posílám. Pat nebude spát tři dni. Může se stát, že nadejde něco neočekávaného. Pak bych to chtěl vědět. Musíš rozhodnout sám, jak se chovat.“

Jen matka Dušková věděla, že boj, který právě prožívá její muž, je těžší než onen, jaký před sebou viděl ve své ještě polodětské fantazii Michal. Hoch se vztyčil s planoucími tvářemi. Ani si nevzpomněl na svůj rozbitý nos.

„Spolehni na mne, Henry,“ pravil.

A když se kvapně rozloučil, aby spěchal do stáje pro svého poníka, pokyvoval za ním jeho otec hlavou.

„Pamatujte si tuto chvíli,“ řekl, „viděli jste petrolejáře, který se rodí.“

Henry se usmál spokojeným úsměvem, z něhož zářila bratrská láska.

V OKLAHOMĚ SKÁKAJÍ LVI

„Pojď sem, ty klacku,“ řekl Samuel Gregory, když se před něho postavil Michal Dušek, „táta ti napráskal, co? Jsi samá boule. Ať mě spolkně medvěd, jestliže jsi neutekl z domova.“

„Mýlíte se, Gregory,“ odvětil Michal, rozkročen ve svých polovysokých jezdeckých botách, „hledám Pata Mutchinsona. Henry mě posílá.“

„Posílá-li tě Henry, můžeš se Pata dočkat. Jinak bych tě chytil za límec a letěl bys jako hrudka s pole. Pat je u gešru, ale vrátí se sem na farmu co nevidět. Chceš zatím žvanec tabáku do úst?“

„Děkuji, Gregory. Nechci si kazit zuby.“

„Na dýmku jsi trochu mladý, uličníku,“ zlobil se Sam Gregory.

„Vždyť já nechci dýmku, Gregory, ani whisky. Tu mi také vždycky nabízíte.“

„Dobře,“ zabručel Gregory, „jsi poněkud drzý, místo abys patřičně zvýšil svou úctu ke mně vzhledem k novým okolnostem. Sedni si tamhle.“

Na úředníky společnosti čekal v Oklahomě Gregoryho zaměstnanec, jenž jim měl ukázat cestu ke Gregoryho farmě.

Pat Mutchinson zatím u gešru sledoval stav půdy, přemýšlel o tom, že bude nutno louži vyčerpat, snad hned do sudů, a odhadoval poměry, pokud mu v tom nepřekážela tma.

Gešr se dral na povrch nedokonalou děrou, ale i tak chrílil podle Patova odhadu asi pět set sudů za čtyřadvacet hodin. Tráva nasakovala do daleka na všechny strany

masným blátem. Petrolej neměl odtok, louže se rozšiřovala v obrovský rybník. Petrolej se jen přeléval do vedlejších proláklín půdy, a to byl již čistý petrolej, bez spodní vody.

Pat Mutchinson se vrátil na Gregoryho farmu velmi pozdě. Gregory seděl v pletené židli a klímal. Michal trpělivě čekal, zabýváje se občas tím, že odbýval návštěvníky. Nepovažoval za moudré hledat Pata u gešru. Dýmku, která starému vypadla z úst, sebral dvěma prsty a odložil na stůl.

Sam Gregory se probudil, když Pat Mutchinson vstoupil.

„Hleďme,“ zívá, „člověk, který nepracuje. Co dělá náš stroj na dolary, Pate?“

„Jednu chvíli se mi zdálo,“ vyprávěl neúnavný Pat, „že gešr slábne. Už jsem vás zase viděl u pluhu, Gregory. Ale brzdila jej asi jenom vnikající voda. Nepřijedou-li z petrolejářské nejdéle do zítřejšího dopoledne, musí se něco stát.“

„Ale co?“

„Pramen se ucpe. Sestrojíme pramici. Strhneme na to vaši kůlnu, Gregory. Navezeme na gešr zem. Jinak se utopí v prérii každá myš.“

„Jde mu o myši, Mike, slyšíš?“

„Já tomu rozumím správně,“ odušil Michal, sedě u stolu a podpíraje si nezpůsobně bradu.

Z Tampika zatím již dávno vyjelo několik velkých automobilů. Sledující směr k Oklahomě, dojížděly na stále bídňější silnice.

K městu Oklahomě nevedla vůbec žádná silnice, dokonce ani cesta. Pouze vyjeté koleje, v nichž s poměrným úspěchem bojovala o život krátká prérijní tráva. Až dosud byla důkladně vyplněna pouze v městě a v jeho nejbližším okolí. Za poslední den však ji ničily obruče povozů a kopyta koní v dalekém okolí.

Zase celou noc plála oklahomská světla. Ital Safeni prodával už jen vodu a pečivo z vody, a hladina jeho studny se povážlivě nížila. Cena tohoto nápoje stoupala každou hodinu. Hosté k vodě čichali, není-li mastná petrolejem, ale nebyla.

K ránu dovezl někdo do Oklahomy noviny. Tiskly se v Sedimentu, sto mil od Oklahomy na východ. Čtly se v nich nejbláznivější zprávy o oklahomském nálezu. Šly na dračku. Za novinami zvolna putoval povoz, naložený dvěma ručními tiskacími stroji a tažený párem dlouhohřbých volů. Na kozlíku seděl Jerome Miller, majetník časopisu, sazeč a redaktor v jedné osobě. Kdysi považoval Sediment za město budoucnosti, nyní svůj názor změnil a stěhoval se do Oklahomy.

Tomu pánovi se volové splášili čertovským hlukem předjíždějících automobilů, čímž se stalo, že pan Jerome Miller a jeden z tiskařských strojů spadli s vozu.

Příhoda nebyla veselá. Panu Jerome Millerovi rozdrtil těžký stroj nohu v kotníku. Městské muzeum v Oklahomě dnes tento stroj vystavuje. Popisek událostí visí na něm v rámečku. Pan Jerome Miller, pozdější nájemce velkého oklahomského deníku, si stroje vážil jako historické památky.

Tehdejší nehodu Jerome Millera je možno považovat za příklad toho, jak bezohledně se dral kupředu kapitál. Kdyby byl měl tehdy pan Jerome Miller nákladní automobil, byly by ho patrně vozy společnosti na těch sto mílích nedostihly, a nemusil pak až do smrti kulhat.

Kapitál vztáhl po Oklahomě drápy.

V těch dnech se neodehrával hlavní boj přímo v Oklahomě, ačkoli se tak zdálo, nýbrž velmi, velmi daleko odtamtud. Společnost, kterou Pat Mutchinson vyzval k spolupráci, považovala vyslání skupiny úředníků a znalců do Oklahomy za věc celkem vedlejší. Třebaže s tím neotálela, daleko více spěchala do Washingtonu, sídla vlády. Tam se střetla v nemilosrdném souboji s jinou olejářskou společností. Místo olovem se střílelo penězi. Oběma společnostem šlo o to, aby získaly od vlády právo využít dosud volné oklahomské půdy. Stát, dbalý svého prospěchu, naklonil sluch společnosti druhé. A zatímco tedy došla do Oklahomy tato zpráva:

„Půda jako majetek státu není již v budoucnosti prodejná. Záznamy zrušte. Zákon bude vydán.“

Společnost, konkurující oné, s níž navázal styky Pat Mutchinson, získala nájem pozemků za určitý díl hrubého výtěžku petrolejářského podnikání.

V městě dleli ovšem již úředníci obou společností i zástupci vlády, když šerif Bogard přípis pročítal a lámal si nad ním hlavu.

„Goddam,“ řekl k tomu, „vidím, že spor Eliáše Tonnera s dvěma cizinci byl ubohou blechou, a že teď skákají lvi.“

Vláda se usnázela prozatímně. Přípis stíhal přípis. Vydávaly se zákony na ochranu občanů, rozkazy o vývoji města, směrnice o daních. Byli vysláni úředníci, aby

vypomáhali šerifovi Bogardovi. V městě byla zřízena policie. Dohledalo se přísně na vzrůst města, jenž byl nezadržitelný, třebaže se ještě ani nevědělo, kolik petroleje v podzemí Oklahomy je.

Farmáři Duškovi bylo nabídnuto za tentýž dílec, který od vlády zakoupil za tři tisíce dolarů, dvacet pět tisíc dolarů, a nebyla to ještě nejvyšší nabídka ze všech.

Pouze Eliáš Tonner prodal. Dostal dvaatřicet tisíc za dílec a neměl to dělat, neboť jeho farma ležela výhodněji než Duškova, pokud šlo o naději na petrolej. Ale Eliáš Tonner byl rozčilený blázen.

Stoupající cena pozemku znamenala patrně dobré vyhlídky. Henry Dušek věřil v budoucnost, ačkoli s inženýry společnosti nesjednal ještě nic. Prozatím je cele zaujímala záležitost Patovy nabídky.

„Pane –“ řekli Henrymu, „petrolej pánů Gregoryho a Mutchinsona je hotová věc. Jsme ochotni podnik financovat na procenta z výtěžku. Vaší nabídkou se můžeme zabývat až po přesnějším prozkoumání.“

Henry nahlédl, že se musí ozbrojit trpělivostí, stejně jako mnoho jiných. Srdce však se mu chvělo, nedovedl na nic jiného myslit. Nebylo ani řeči o práci na farmě, která na štěstí nekladla v pokročilém jaru mnoho požadavků. Úroda zvolna zrála. Starý Dušek chodil mezi obilím, netečný k horečce kraje. Zdálo se mu, že barva stébel je mdlá, ustrašená, že na ni neblaze působí vzduch, jemně provátý zápachem petroleje a z dálky rozechvívaný hlukem, jindy neobvyklým, hlukem práce jiného druhu.

Pat Mutchinson spal hodinu denně.

Malá armáda dělníků vykopala dlouhý příkop. Práce řídili inženýři, pobíhající s dalekohledy a s červenobílými tyčemi. Patova louže byla příkopem svedena do jiné, vzdálenější prohlubně. Gešr, který tryskal asi patnáct metrů vysoko, ucpali zemí. Samuel Gregory bledl a potil se, pozoruje, jak to všechno mizí. Potom se nedělo nic.

„Proč nám to vrážejí zpátky do země?“ chytal Pata Mutchinsona, „najde si to jiný směr! Ať mě medvěd spolkně, jestliže jsem si představoval, že to bude trvat tak dlouho.“

„Dopravují sem všechn materiál na stavbu věže,“ řekl mu Pat Mutchinson, „to není snadné po tom vašem tvrdém moři.“

Zvonivé nárazy železa, shazovaného s traktorových vozů, zalehly někdy až k Duškově farmě. Sluchu starého Duška se dotýkaly stejně nepříjemně jako zprávy, jež následovaly rychle za sebou.

Chemické složení nafty prohlásili inženýři za důkaz jejího velkého množství.

Vyměřovali dráhu. Vyměřovali silnici. Nařadili sta tankových automobilů.

Avšak jednou z nejdůležitějších novinek se zdála ta, která neproskočila ihned všude a o níž se zatím dověděl jen šerif Bogard. Byla to zpráva o vítězství v souboji dvou olejářských společností.

„Skoky lvů,“ vzdychl šerif Bogard, a vzpomínaje na Eliáše Tonnera, dodal hlučně: „Ubohá blecha!“

Pak se vypravil, aby promluvil se zástupci První Olejářské, jež pracovala na pozemku Samuela Gregoryho. Ti však již dostali před tím telegram od své správní rady, obsahující šifrované informace.

Podle nich měli zachytit, co se dá. To jest vrhnout se alespoň na soukromé pozemky, jichž nebylo málo.

Především k nim náležela farma Jindřicha Duška. Lvi začali skákat znovu, tentokrát přímo v Oklahomě. Dvě společnosti bojovaly o uzavření smluv s jednotlivými farmáři. Poněvadž však správní rady společností uznaly, že tento boj by byl pro obě škodlivý, padlo rozhodnutí zase daleko od Oklahomy. Vzájemnou dohodou se stanovilo, že uzavírat smlouvy s farmáři má právo výhradně První Olejářská, což byl spravedlivý ústupek, měla-li druhá od státu pronajatu všecku ostatní půdu.

A tak se Henry Dušek dočkal návštěvy chytráckého obchodního jednatele.

SLAVNÝ DEN

Pokud šlo o Duškovíc farmu, byla naděje na dobrý výsledek prozatím stejná jako možnost zklamání. Pokusné vrty, postupující od Patova gešru, měly teprve ukázat, který směr je nejvýhodnější a nevylučovalo se ani, že nejbohatší gešr bude docela jinde. Tyto pokusné vrty však byly teprve v počátcích. Dokonce se s nimi ještě nezačalo. Pouze nad Patovým zřídlem se počala tyčit temná štíhlá konstrukce vrtací věže. Měla mít celkovou výšku čtyřicet metrů. Dosáhla právě dvaceti metrů, když jednatel společnosti, pan Thompson Comforth, podával Henrymu Duškovi pravici.

Henry Dušek ho uvítal zdvořile, ale s výrazem tak neproniknutelným, že v něm pan Thompson Comforth marně hledal. Nikdo z rodiny se do toho Henrymu nevměšoval. Jen Michal byl přítomen, ale Michal mohl být pokládán za dítě.

Pan Comforth nikdy nesnímal tvrdý klobouk s hlavy a nikdy nevyjímal tlustý doutník z úst, ani snad při jídle. Americký obchod si vychoval takové lidi, kteří byli vlastně důležitější než skuteční odborníci, vyrábějící zboží.

„Uvážili jsme to, farmáři,“ pravil Henrymu, „a máme pro vás nabídku zcela přesnou.“

„Mluvte,“ vybídl ho Henry Dušek.

„Máte šest tisíc dolarů?“

Henry nehnul brvou.

„Máte-li,“ kývl jednatel a přehodil doutník v ústech zleva doprava, „postavíme na vašem pozemku věž a zapůjčíme vám dva plynové motory a inženýry s dělníky. Dejme tomu, že navrtáme petrolej. Kdy, kde a jak

hluboko, do toho vám nic není. Nejvýše však do dvou tisíc metrů.“

„A pak?“ zeptal se Henry.

„Pak vám především vrátíme vašich šest tisíc dolarů do posledního centu, ale bezúročně. Ech – farmáři. Jaká to nabídka! Nadále pak budete od nás brát z každého sudu čtvrt dolaru. Platí?“

„A bude-li vrt bezvýsledný?“

„Pak budete hledět, abyste sehnal nových šest tisíc dolarů. Pokusíme se vrtat jinde. Prostě potřebujeme od vás tolikrát šest tisíc dolarů, kolik věží na vašem pozemku postavíme. Jestliže však navrtáme petrolej hned při prvním vrtu, stavíme další věže na svůj náklad, a to tolik, kolik uznáme za vhodné a po případě na místě, kde nyní stojíte. Jasně?“

„Jasně,“ řekl Henry, „za čtyřiašedeset hodin vám odpovím.“

Pan Thompson Comforth skousl doutník a s krátkým pozdravem odešel.

„Šest tisíc dolarů,“ pokyvoval Dušek starší, když o tom slyšel, „to je asi právě tolik, co bychom mohli sehnat. Polklo by to tvůj podíl, Henry, i zárodek podílu Michalova.“

„To je jedno, tati,“ vyskočil Michal.

„Naprostě nic by nezbylo?“ otázal se Henry, usadiv bratra pohybem ruky.

„Něco málo.“ Henry sklopil hlavu.

„Zajdu se poradit s Patem,“ řekl, „i kdyby se těch šest tisíc ztratilo, máme ruce, abychom ztrátu nahradili, jak se dá. Jde spíše o to, aby s námi olejáři jednali poctivě.“

Pata Mutchinsona našel v dřevěné boudě u gešru. Pat nebyl právě v nejlepší náladě.

„Podívej se,“ ukázal malým okénkem, „Dutch Shell, ta na volných pozemcích, má první věž už skoro celou. My jen málo přes polovinu. Nakonec nás předběhnou a začnou čerpat dříve. To bude ostuda. Dutch Shell je mocnější než Standard of New Jersey.“

„Ale jejich věž možná stojí na suchu,“ namítl Henry.

Na soukromých pozemcích se dosud s prací nezačalo vůbec, kromě pozemku Patova a Gregoryho. Dutch Shell budovala na volných pozemcích prozatím věže tři, první v takové blízkosti hranic Patovy půdy, že to vypadalo drze. Tvářnost prémie se kvapem měnila. Oživovaly ji řady tankových automobilů, sjíždějících se jako hladoví psi. Křižovaly ji valníky, tažené traktory a naložené železem. Vzduch se plnil ozvěnou práce. Zvuky dopadajícího železa a vzdálené výkřiky měly v sobě něco nedočkavého, horečnatého.

„Nabídka Standardu není špatná,“ posoudil Pat, když mu to Henry vyložil, „rozumí se, že vrt je ani zdaleka nepřijde na šest tisíc, ale kdybys stavěl sám, stál by tě nejméně dvakrát tolik.“

„A čtvrt dolaru za sud, Pate?“

„I to bych vzal. My s Gregorym máme sjednáno patnáct ze sta z hrubého výtěžku. To je snad o něco víc, ale jde se tu skoro najisto. Mohli jsme si spíše poroučet.“

„Patnáct ze sta se mi nezdá mnoho,“ řekl Henry zamyšleně.

„Musíš jim platit jejich moc a možnosti,“ usmál se Pat kysele. „Velké společnosti mají v rukou všechno. Kdyby ses snažil to využít sám, nezbylo by ti ani těch patnáct ze sta. Ony už by se postaraly, abys přišel nakonec s prosíkem a dal to za pět.“

„Nevěřím, že by ti lidé měli takovou moc.“

„Nevěříš? Je to váha velké hromady peněz, hochu. To jsou větší síly než prezident a králové. Nebudou se štitit ničeho, aby tě srazili k zemi, kdyby tě napadlo postavit se proti nim. Standard, ta vaše, má kapitálu asi šestkrát sto tisíc dolarů. Tím by tě mohla udusit. Volné pozemky shrábla Dutch Shell. Proč je shrábla? Protože má čtyři milióny kapitálu, rozumíš, a to, že soukromé pozemky v Oklahomě přenechala Standardu, je jenom její milost. U Dutch Shell je více zlatých vojáků.“

„Ale jednou to bohatství musilo vzniknout, Pate.“

„Myslíš asi tak, jako má vzniknout naše? Možná. Ale tehdy nebylo jiných mocných společností, které by byly

brzdily vývoj nových všemi prostředky. My jsme se narodili trochu pozdě, Henry. Můžeme se dostat vzhůru, ovšem. Ale od nás se toho vyžaduje víc. Větší opatrnost, pečlivější rozvažování. My musíme být chytřejší než naši předchůdci. Jenom výběr lepších z nás převezme kormidlo starého světa. Tam, kde byli oni jen chytří, musíme my být geniální. Ale to není tak obtížné, jak si snad myslíš. Znamená to jen, že se nesmíme zastavit. Ke zkušenostem, které od starších převezmeme, musíme prostě přidat ze svého nejméně tolik, kolik stvořili oni.“

„Svět je špatný,“ vzdychl. „My máme za úkol učinit jej lepším, spravedlivějším. Neřekl bys, kolik amerických válek už vzniklo jen z olejářských piklů. Podzemní olej není tak nový objev, Henry. Už ve starém Babylóně kněží zapalovali naftu, která prýštila ze země. Číňané i Indiáni petrolej už dávno znají, v samé bibli o něm najdeš čtení na několika místech. Náš plukovník Drake navrtal první olejovou studnu v Pensylvánii v roce 1859. Tím se jenom svítilo. A když přišel svítiplyn z uhlí, mohl Drake svou studnu klidně zasypat. Nebylo to už k ničemu. Ale technika nespí, Henry. Vynalezla cracking. Tak se teď začíná petrolej zpracovávat. Je to, jestli víš, destilace, přepařování pod tlakem, takže z nafty už nezmizí do vzduchu ty nejcennější lehoučké páry jako dřív. A hlavně – je tu vynález benzinových motorů – věc veliké budoucnosti. Říkám ti, že zemní olej je krví národů.*) Zápas o petrolej bude rozhodovat o jejich osudech a zasáhne i do nejdlejšího koutku světa.“

Henry Dušek zamračeně naslouchal. Pat Mutchinson se na něj díval s úsměvem.

„Vidíš, Henry, snažení tvoje a moje jako jednotlivců je tak trochu směšné, řekl bych.“

„Teprve začínáme,“ připoměl Henry Dušek.

„Ano, to je pravda. Ztratíš-li svých šest tisíc dolarů, poklesne tvému otci hluboko hlava. Ale šest tisíc dolarů je ubohý prášek, srovnáš-li to s kapitálem společnosti.“

*) Výrok, jež později pronesl francouzský politik Clémenceau.

Má to pro ně tak malý význam, že se ani neohlédnou, zůstane-li za nimi nějaká ta mrtvola s pomníkem vrtací věže.“

„Tím více je třeba statečnosti a odvahy, Pate.“

„Jistě. Běda tomu, kdo se bojí. Ovšem – skákat do jícnu sopky není statečnost, nýbrž hloupost.“

„S tím bych to nesrovnával, Pate.“

„Ani mě nenapadá, Henry. Špatně mi rozumíš. Člověk může tušit nebezpečí, ale nesmí zdravým rozumem vidět smrt. Je rozdíl mezi odvahou a sebevraždou.“

Henry Dušek málo dbal v těchto dnech o světový význam oklahomského nálezu. Viděl před sebou jen štěstí své rodiny, konec plahočení pro otce i matku, otevřenou budoucnost pro sebe a pro Michala. Byl si dobře vědom obtíží, které s sebou přinášel dosavadní život. V Oklahomě nebyla škola. Henry si pamatoval, spíše z Michalova mládí než ze svého, jak matka, učíc své syny číst a psát, často pokládala rozpačité ruku na čelo, nenalézajíc odpověď na dětské otázky. „To ještě nemusíš vědět, Michale,“ říkala, „povím ti až později.“ A Henry, jenž sám nevěděl, vyhybal se pak svému bratru a velmi ho to mrzelo.

Moudrost starého Duška byla samorostlá. Rozuměl zemi a věděl, že mu to musí do konce života postačit. Nemyslel, že pro jeho syny bude zapotřebí něčeho víc. Ale Henry i Michal lačněli. Farma byla hnízdem a kolem ležel široký svět. Chtělo se do něho vzlétnout.

A tak tušil Henry v budoucí Oklahomě kvetoucí město se školami, s nemocnicí a s knihovnami. V tom viděl požehnání kraje. Lidu dobrý výdělek, osvěžující zábavu a vzdělání. Olejářské společnosti se přitom mohly chamtivě sytit krví země. Z toho lidu pak jedinci stejně přerostou výborné pány ze správních rad společností.

Henry Dušek řekl Thompsonu Comforthovi ANO, a poukázal šest tisíc dolarů z dalekého Tampika.

Starý Dušek vyšel do polí. Bylo mu, jako by konal procházku na rozloučenou. Ale mlčel, když dva inženýři Standardu šlapali po obilí.

„Tento boj nevedu jen za sebe,“ prohlásil Henry,

„vítězství každé studny kolem má význam pro celý kraj.“

„Ano,“ souhlasil starý, „ale padneš-li, padneš sám, a kraj tě jenom pohřbí.“

Kdysi vznikala města při zlatých řekách a nalezištích, a byla to Pekelná města. Nasákla nejhorší sebrankou Západu. Výběr občanů byl obstaráván ranami z revolverů. Nebyl vždycky nejlepším člověk ten, kdo nejlépe střílel. To však se Oklahomy již netýkalo. Šerif Bogard měl rozkazy a jednal podle nich. Jim Bogard byl štěstím Oklahomy v jiném smyslu. Přímý, statečný, neúprosný a nepodplatitelný, čistil od počátku město od nekalých živlů.

Každý musil říci, proč se chce v městě usadit a čím se hodlá zabývat. Musil mít v kapse částku peněz, tomu odpovídající, nejméně však sto padesát dolarů. Vyhověl-li všem podmínkám, dostal listinu a musil být kdykoli připraven vykázat se jí šerifovým pomocníkům.

Těchto pomocníků nebylo málo. Jim Bogard si zorganizoval i tlupu zvěďů, a tak se na příklad dověděl, jak si Bob Cass a Lentin Lewis vypůjčili od banky Camarron, Camarron a spol. po stu dolarů.

„Hoši,“ řekl jim hlučně, když přišli do jeho úřadovny, „myslím, že přece jenom dojde na má slova a že se v Oklahomě neudržíte.“

„Myslím,“ řekl Bob Cass drze, „že se mýlíte, šerife.“

„Především, co jste zač,“ utrl se šerif, „naučil jsem se psát svůj podpis strašně rychle, ale záleží na tom, kam se podepíšu. Je tu také papírek, na nějž postačí mým lidem jen mrknout a ženou vás až do Kanady, goddam!“

„Pomalu s tím rozběhem,“ řekl Bob Cass, „chcete-li to mermomocí vědět, tedy já jsem povoláním nedělní kazatel. Toho tu bude zapotřebí, a jestliže se zpěčujete to uznat, jste zpropadeně zkažený.“

Šerif Bogard se vyděsil tak upřímně, že shodil nohy se stolu. Tento chlapík se přece podobal spíše čertu, jenž se plížil mezi lavicemi a našeptává věřícím zlá slova.

„U všech rohatých, Bobe Cassi. Kolik lidí jste již obrátil na pravou víru?“

„Já?“ řekl Bob Cass s ukrutným klidem, „hodně. Vsadím

se, že bych obrátil i vás. Nedělní školu vystavím z vlastních prostředků.“

„Za vypůjčenou stovku nevystavíte nic,“ zahřměl šerif, „to se sotva obléknete do černého.“

„To prozatím stačí. Zbylo by ještě na několik vyřezávaných lavic. Ale mýlíte se, jestliže se domníváte, že mám jen sto vypůjčených dolarů. Tady jsou celá dvě stě. Ostatní mi dojdou co nevidět.“

Šerif Bogard se však nedal nachytat.

„Jedna a jedna jsou dvě,“ zaburácel, „necht’ ukáže váš kamarád rovněž dvě.“

„Zákon je sto padesát,“ promluvil Lentin Lewis skromně, „a ty mám.“

Ukázal je. Šerif Bogard ovšem nevěděl, že pan Camarron věnoval dvojici ještě dalších dvě stě a že prozatím utratili dohromady jen padesát.

„Hoši, s pravdou ven. Komu jste těch sto padesát vytáhli z kapsy?“

„Stěžoval si snad u vás někdo?“ odsekl Bob Cass.

„Počkej,“ odstrčil ho Len Lewis, „jsem to já, který má mluvit o tom, co tu bude podnikat.“

Šerif Bogard, čekaje na to, trnul hrůzou. Lentin Lewis se tvářil zlověstně.

„Jde o veřejnou čítárnu,“ prohlásil, „v níž se bude v zimě topit a kde bude zakázáno pokládat nohy na stůl.“

„Táhněte!“ řekl šerif Bogard věcně, když si tu drzost rozvážil.

„Bez občasné listiny se ani neheme,“ odpověděl Bob Cass.

Volky nevolky jim šerif vystavil listiny. To již viděl, že touto kontrolou občanů se mnoho nepořídí. Stejně musil svolit k pobytu lidí, kteří na příklad ohlašovali zábavní podniky, tančírny a podobně. Takových cizopasníků bylo hodně v poměru k počtu hlásících se řemeslníků a živnostníků. Jimu Bogardovi se nelíbil ani pan Camarron se svou bankou, ale proti tomu už teprve nemohl nic namítat.

Mnoho lidí však přicházelo do Oklahomy v přímém spojení s petrolejem. Byli to úředníci a dělníci společností.

Společnosti přeplácely místní zemědělské zaměstnance, a farmáři hleděli příštím žním vstříc s obavami. Zdánlivý zmatek rostl. Vědělo se již, kde bude stát nádraží i kudy povede silnice. Místa pro budovy společností byla vybrána. Baráky z vlnitého plechu na prérii rostly jako houby, železné konstrukce věží se množily. Nýtovačky tloukly, pára ze strojů fičela k nebi.

Patova věž roztočila zvolna vrtáky. Udržela si své prvenství. Sousední věž Dutch Shell byla stržena. V hloubce osmi set metrů ještě zůstala suchá, kdežto z Patovy prýštil petrolej hned od počátku, a po třech stech metrech se zdálo, že je dosaženo cíle.

V té době již rostly i základy věže na Duškovice farmě, mezi dvěma poli, dopola činností dělníků zničenými.

Henry Dušek se zajel podívat k Patově gešru.

Vrták byl venku, rozložen v pětmetrové dílce, a silný proud petroleje se tříštil o vrchol věže, chvějící se v základech.

„Je to dobré,“ řekl Pat Mutchinson a byl bledý vzrušením.

Starý Gregory se ženou a s dcerou stáli v uctivé vzdálenosti a s pořádnou dávkou úcty pohlíželi na temně rudý sloupec podzemní krve. Vzduch se plnil stříbřitou petrolejovou mlhou.

Spěch dělníků trhal nervy. Gešr mocně syčel.

„Nyní –“ křičel Pat, „položíme na gešr hada. Spirálovité potrubí, stoupající do výšky. Klikatou cestou vzhůru jeho tlak umrtvíme, jak budeme potřebovat. Poteče z potrubí mírně jako potůček.“

Zdálo se, že každé lidské síly je třeba. Pat Mutchinson popadl gumový oblek a spěšně jej navlékl. Na hlavu si vsadil hasičskou helmici a počal se brodit nově vznikající louží.

Řada tankových vozů se dala do pohybu, aby ručními pumpami vyčerpávala louži.

„Ať mě medvěd spolkně,“ hulákal Samuel Gregory, plácaje svou ženu po zádech, „není-li tohle slavný den.“

Rozhodně byl. Za necelé dvě hodiny po Samově vyjádření došla zpráva, že Dutch Shell navrtala v hloubce šesti set metrů pramen, jenž si co do síly nezadal s pramenem Patovým.

8

DVA TISÍCE METRŮ

Úspěchy, nyní již nesporné, zvýšily tempo práce. Před očima téměř rostla ohromná oblá nádrž z nýtovaných plechů

a věže na všech stranách vyskakovaly jako kouzlem.

Henry Dušek měl starosti jen o svůj vlastní podnik. Zatímco se na jejich farmě pracovalo, docházely zprávy i z jiných farem. Nebylo farmy, která by se nebyla pokoušela o štěstí. Kraj se měnil rychleji v ocelový les. Nebyla to již zelená prémie s velkými žlutými skvrnami obdělávané půdy.

Starý Dušek se ukazoval jen málo. Matka Dušková se snažila, aby nepřekážela. Farmu ovládli Henry s Michalem, kteří měli stále kam pobíhat a co na sebe křičet.

Čtyřicetimetrová věž již stála. Byla jako rozhledna, křížená konstrukce sešroubovaných a snýtovaných želez s dvěma pavlačkami. Do výše se zužovala, čtyřmi širokými nohami kotvila hluboko a pevně v zemi, aby se stačila opírat tlaku vrtáků. Dva plynové motory vytáhly na ocelových lanech vrtací tyče, silné jako člověk, až pod hlavu věže. Dělníci šplhali jako kočky, volali a zápasili s tou mrtvou masou kovu. Thompson Comforth se již neukázal. Jeho úloha zde byla dohrána. Vyjednával na jiných farmách. Tuto práci vedl mladý, energický inženýr, jakýsi Conill, skromnější a příjemnější než pan Thompson Comforth.

Když se konečně počaly vrtáky otáčet, dívali se na to Henry s Michalem od rohu plechové boudy a oba vypadali vzrušeně. Inženýr Conill, otíraje si pot s čela, přistoupil k nim s úsměvem.

„To ještě není významné,“ pravil jim, „do večera navrtáme sotva několik desítek metrů. Budete moci klidně spát.“

Ale na to nebylo pomyšlení. Henry s Michalem setrvali i v noci a pozorovali, jak dělníci ve světle lamp, podobných bezpečnostním hornickým svítilnám, nastavují hořejší konec ponořeného vrtáku dalšími díly. O půlnoci dosáhli hloubky šedesáti metrů, ale inženýr říkal, že půda dole je proti očekávání tvrdá.

Když se pak i inženýr uložil v plechové boudě k nepohodlnému odpočinku, vrátili se Henry s Michalem na farmu. V noci nebyl větší klid než ve dne. Krev země proudila ustavičně.

Do rána bylo dosaženo jednoho sta metrů hloubky. Inženýr Conill prohlásil, že se to obvykle daří rychleji.

Tempo ostatní Oklahomy se zdálo rychlejší. Konečně se to i prokázalo. Dobytkář Goby měl štěstí. Byl prvním z majetníků starých pozemků, na nichž vyrazil gešr. Nebyl silný, postačili jej ubrzdít blátem. Ale ihned vybrali místo v sousedství, aby tam věž přenesli k novému vrtu. Na Duškovič farmě měli v té době hloubku pěti set metrů. V Oklahomě rostl první zděný dům. Stavěl jej pan Camarron. Blátivá ulice byla vysypána jakousi škvárou. Dřevěné baráky počínaly mizet, ale poněvadž se někteří majetníci zdráhali je strhnout, vznikalo středisko města zvolna, ale jistě jinde. Tam se o místo podnikavě zajímal Ital Safeni, jehož jmění se za poslední týdny utěšeně zvětšilo. Město vedlo svůj vlastní podružný boj.

Věci šly kupředu tak rychle, že když navrtali na Duškovič farmě hloubku tisíc metrů, bylo již jisté, že Oklahoma stojí před volbou svého starosty.

„Tisíc metrů je hodně,“ pravil inženýr Conill, „ale není to ještě dost. Neztrácejte naději. Neukáže-li se petrolej zde, ukáže se o kus dál.“

Ale Henry Dušek věděl, že to znamená ztrátu šesti tisíc dolarů a potřebu nových šesti.

„Nebudte bláhový,“ řekl mu inženýr přátelsky, „druhý vrt vám musí společnost počítat nejvýš čtyři, a to si ještě můžete vyjednat vrácení všech deseti, kdyby se úspěch dostavil. Ostatně jsou to předčasné starosti.“ Henry Dušek mluvil se svým otcem. „Měli jsme vždycky neveliké štěstí, hochu,“ pravil starý, „čtyři bych ještě sehnal. Divil bych se, kdyby mi v Tampiku neposkytli úvěr. Ale rozmysli si dobře.“

„Nevím, zdali je to dobře,“ odpověděl Henry vážně, „ale je u mne rozmyšleno, tati.“

„Dobrá,“ pokývl Dušek starší.

Michalovi bylo líto více Henryho než věci samé. Henry si ho ve svých starostech příliš nevšímal, a Michal jen lítostí polykal a pozoroval ho, stojí stranou.

V hloubce patnácti set metrů zůstávala věž ještě suchá.

Poněvadž se na všech stranách začínalo přibližně současně, vidělo se již, že Duškovice farma má opravdu malé štěstí. Quenn a Bully navrtali již petrolej v hloubkách mnohem menších. Quenn při prvním vrtu, Bully vrtal dvěma věžemi současně, poněvadž na to obětoval dvanáct tisíc.

V jedné z nich vytryskl petrolej nejmocnějším až dosud pramenem, ale již příští den byl předstižen jedním z gešů Dutch Shell. Ten svou silou naklonil věž tak hluboko, jako by ji zlomil.

V hloubce dvou tisíc metrů kázal inženýr Conill zastavit stroje. Dostavil se pan Thompson s kloboukem na hlavě a s doutníkem v ústech. Zdálo se, že je to tentýž doutník, který hryzal při své první návštěvě.

„Je toho dost,“ řekl.

Henry Dušek stál pobledlý proti němu. Na suchém poli všecko zmrtvělo. Dělníci se nehýbali, čekající na další rozkazy. Věž stála tiše, vypínajíc se marně a neúčelně k nebesům. Čtyřicet metrů nad zem a dva tisíce pod. Byla to žíznivá věž. Praskala suchem jako Henryho rty. Na obzoru se tyčil ocelový les živých, petrolejem skrápěných věží. Dvacet pět pramenů bylo již s úspěchem navrtáno, další čekaly na své objevitele.

„Vaše věž má žízeň,“ pravil Thompson Comforth, neboť tak tomu říkali, „dva tisíce je krajní mez. Nechcete přece, abychom se provrtali k protinožcům.“

„Proč je dva tisíce krajní mez?“

„Protože dál už se vrtáky obyčejně lámou,“ odpověděl muž s doutníkem, „technika není ještě tak daleko, abychom mohli ze železa vyrobit zemskou osu. Zlomit dole vrták znamená nechat tam dva kilometry železa a stejně je konec. Chcete, aby pro vás inženýři vybrali vrt jinde?“

„Ano,“ řekl Henry s tvrdým klidem.

„Nuže, složte šest tisíc dolarů.“

„Složím čtyři.“

Thompson Comforth se na to usmál, pokud mu to doutník v ústech dovoloval, a na znamení jistoty usedl a hodil nohy na stůl.

„Uvažte to,“ pravil s podivným soucitem, jen naprosto nedbal změněné barvy Henryho spánků, „přece nejste slepý. Máme kolem již výsledky. Je možno tvrdit, že ložisko začíná nebo vlastně končí asi dvanáct mil za Oklahomou. Vy jste se svým pozemkem právě na hranici. Vrty se daří obloukem od vás k severovýchodu. Patův gešr je již mimo tento oblouk. Čert ví, proč právě tam ležel petrolej tak mělko. Průměr nejlepších gešrů je tisíc metrů. Řeknu vám rovnou, že na vaší farmě je nejmenší naděje ze všech. Proto nemůžete složit čtyři, nýbrž opět šest.“

Thompson Comforth, hotov se svou řečí, zase vstal.

„Oznámíte mi rozhodnutí zítra?“ otázel se.

„Ne,“ řekl Henry. „Hned.“

Bál se porady s opatrným Patem. Nechtěl se vzdát. Ale jeho horečka již nedovolovala pečlivěji uvažovat.

„Složím šest tisíc,“ pravil, „s tou podmínkou, že v případě úspěchu vrátíte i prvních šest.“

Pan Comforth se zašklebil.

„To by snad šlo. Pokusím se. Nejsme lupiči, rozumí se. Šest nám právě tak přikryje výdaje do nových dvou tisíc metrů. Počkáte do zítřka?“

„Rád.“

„Good bye –“ řekl Thompson Comforth.

Když Henry osaměl, otřel si vlhké čelo hřbetem ruky. Pak vyhledal otce. Starý Dušek pohlížel před sebe ještě tvrdším pohledem než jindy, jako by chtěl skrýt svou ustaranost.

„Seženu-li šest tisíc?“ pravil zamračeně, „o tom se musí rozhodnout v Tampiku. Znamená to zadlužení farmy, Jindro.“

„Nepatrné,“ odpověděl Henry, stisknuv rty, „pozemek má nyní mnohem větší cenu než dříve.“

„I bez petroleje?“ řekl starý trpce.

„I bez petroleje. Dá se zužitkovat jinak. O tom není sporu, tati. Ale já věřím...“

„Co tě o tom přesvědčuje?“

To, že starý Dušek nedal synovi domluvit, bylo již známkou jeho vzrušení. Henry to přehlédl.

„Co mě o tom přesvědčuje? Nic – nic z toho, co vidím kolem sebe. Nechci vzdát boj, který jsem začal. Zahodit zbraň by bylo zbabělé. Byl by to strach, na který ještě není čas.“

Jindřich Dušek starší položil těžkou pěst na stůl. „Zvítězit nebo padnout, Jindro?“

„Nic jiného, tati.“

„Dobrá. Tedy zvítězíš nebo padneš. Já –“ hlas starého se chvěl jako hlas bouře, „já jsem již příliš starý a příliš zaujatý, abych směl věřit svému názoru. Snad mi v Tampiku poskytnou úvěr. Snad by mi půjčili sousedé, kdyby sami v té bláznivé době nepotřebovali každý cent. Ale co potom, Jindro, ukáže-li se ten výdaj marný? Co potom?“

Henry Dušek pokrčil mimoděk rameny. Věděl to, co starý nevěděl, že totiž naděje na gešr této farmě den ze dne mizí.

„Potom,“ řekl s přemáháním, „napracuji dvanáct tisíc dolarů těmato rukama, kdyby z nich měly zbýt jen dva pahýly.“

9

ŽÍZNIVÁ VĚŽ

Vyřízení půjčky další postup zdrželo, třebaže v Tampiku nekladli zvláštních obtíží. Kusy železnice i silnice zatím byly zbudovány, stavby v Oklahomě rostly. Henry Dušek zůstával pozadu. Trochu malomyslněl, ale také svitla jiskřička naděje. Přinesl ji Michal, jenž jezdil na svém poníku celé dny po okolí. Promluvil o tom i s Patem Mutchinsonem, a Pat mu ten úkaz potvrdil.

Šťastné vrty se totiž opět o něco přiblížily k Duškovici farmě. Byly kolem patnácti set metrů hluboké, ale vydatné.

Nejlepší z nich nebyl ani pět kilometrů vzdálen. Dával z počátku pouze plyn, ale o tlaku dvaceti kilogramů na čtvereční centimetr, a to slibovalo nejlepší vyhlídky do blízkého budoucna.

Prérie se dusila. Obilí vadlo pod klesajícími parami gešrů, jichž bylo mnoho a jichž se tedy krotilo mnoho najednou. Potoky tekoucího petroleje nebyly vzácností. Země se měnila v hnědou, mastnou hlínu.

Samuel Gregory stavěl v Oklahomě třípatrový dům. „To jen prozatím,“ říkal nedbale, „ať mě medvěd spolkně, nebude-li co nejdříve stát na Floridě můj bílý palác.“

Na jeho pozemcích chrtilo dolary již šest vydatných gešrů. Čtyři byly nadobro zkroceny a dávaly olej poslušně pouhým otočením ručních koleček.

Pat Mutchinson ustavičně pracoval. Jeho nejobvyklejším oblekem byl oblek gumový. Stále jednal se zástupci své společnosti v městě. Povoloval další vrty na svých pozemcích za podmínek pro sebe a Gregoryho stále výhodnějších. Gregory ho plácal po zádech, řehtal se radostně a nechal se polykat celým stádem medvědů.

Avšak Pat Mutchinson nepracoval jen v tomto směru. Radil také ostatním farmářům, mezi něž bohužel Henry Dušek ještě nepatřil. Pat Mutchinson pořádala schůze, na nichž rozumně vykládal, jakou cenu mají společnosti a jakou majetníci pozemků. Pat Mutchinson, kdysi světoběžník a nepracující tulák, našel svou práci. Začínali si ho vážit. Jeho někdejší touha po blahobytu bez práce se podivně zvrhla. Nebyl-li dosud milionářem, byl alespoň na dobré cestě k tomu, a přece žil skromněji než dříve. A nebudil dojem, že svůj způsob života někdy změní. „Znamenity chlapík,“ říkal o něm šerif Bogard. „Znamenity chlapík,“ říkal Pat Mutchinson o šerifu Bogardovi. „Je to příští starosta Oklahomy.“

Jakmile toto mínění pronesl Pat Mutchinson jen jednou, udrželo se trvale. Nutnost blížících se voleb dávala tedy Jimu Bogardovi značnou naději.

„Nenajdete schopnějšího člověka,“ hlásal Pat Mutchinson, „je to muž, jenž zvládl počáteční nepořádek

silnou a spravedlivou rukou. Je to člověk, jenž složil ranou pěstí chlapíky, kteří ho chtěli podplácet. Přestěhuje se ze své dřevěné díry do úřadovny nové radnice.“

Šerif Bogard měl kníry dojatě zplihlé, když o tom zaslechl.

„Dobře,“ řekl, „ale ať jsem v budoucnosti starostou nebo zametačem ulic, řvát nepřestanu. To mi dopomohlo k úspěchu, goddam.“

A zatím postavili na pozemcích Jindřicha Duška znovu věž, na samém pokraji hranice, a vrtáky se opět zvolna roztočily.

Inženýr Conill svědomitě zkoumal vysondovanou půdu. I jeho samotného, jak se zdálo, rozčilovala zpráva, že na bývalé farmě Eliáše Tonnera vyprýštil petrolej. Na dílci jistého Larroye neměl vrt úspěchu, ale to bylo již příliš daleko. Za Larroyovou farmou se lidé vůbec nepokoušeli. Ponechávalo se to na pozdější dobu a na účet společnosti. Larroy dal věž strhnout a nechtěl o petroleji už ani slyšet.

„Do patnácti set metrů můžeme být klidní,“ prohlásil inženýr.

Když se k patnácti stům blížili, zvýšil pečlivost práce. Ale věž stále ještě žíznila.

Potom narazil na vrstvu zvápenatělých lastur nebo do něčeho podobného.

„Tvrďte místo aby měkla,“ řekl Conill, „a je tam místo petroleje asi voda.“

Henry zatínal bezmocně pěsti. Zdálo se mu, že musí zemřít, nedočká-li se svého gešru.

Po noci špatného spánku vstal, podivně zhubenělý, a ihned, vyhnuv se rodičům, běžel k věži.

Byla suchá, ale vrtáky se silou plynových motorů zvolna otáčely. Nedosáhlo se tedy ještě hloubky dvou tisíc metrů.

Henry měl dojem, že farma pustne. Nebylo to jistě tak špatné, ale soudil tak ze svých vlastních myšlenek, které opravdu pustly. Henrymu bylo jako opilci, který pije proto, aby na něco zapomněl a jemuž se přece jenom co chvíli vybaví vědomí špatné chvíle, až vystřízliví. Pomyšlení na otce ho trýznilo jako žhavé železo v mozku.

Ozubená kola v pomalém pohybu rachotila, motory sykavě vydechovaly. Konstrukce věže občas zasípala. Dole stál mistr. Vedl s pěti dělníky neúprosně vnikající vrták, chvějící se pružností své nastavované délky a horký tak, že sálal. Zvolna, velmi zvolna se to otáčelo. Půda u čtyř noh věže se dmula.

„Dnes je rozhodující den, ano?“ řekl Henry.

„Ano,“ mávl rukou inženýr.

Michal seděl na zemi, objímal kolena rukama a pohlížel patě věže jako očarován.

„Vlastně vrtáme již nějakou desítku přes dva, farmáři,“

dodal inženýr. „Chcete-li tomu rozumět, je to má dobrá vůle. Společnost o tom nemusí vědět.“

„Dobrá,“ pokývl Henry a stáhl obočí.

Usedl rovněž na zem, zatím co se inženýr vzdálil, aby dohlédl na práci zblízka.

Dívali se čtvrt hodiny. Pak něco ruplo. Jako když velkým, neviditelným kladivem někdo uhodil věž do paty. Zvuk se podobal výstřelu z pušky v uzavřené dřevěné boudě. Ale věž si oddechla. Maličko se hnula, sedla pevněji do svých ložisek, napětí jejích kovových prutů téměř viditelně zmizelo. Kola zarachotila v rozbíhání.

„Stop!“ křikl inženýr.

Nebylo toho výkřiku ani třeba. Mistr skočil ke stroji. Motor zafoukal.

A opět to všecko zmrtnělo.

Inženýr pokrčil rameny, otáčeje zrak po Henrym, jenž zvolna povstával se země. Také z tváří dělníků nějak mizelo napětí. Napřimovali se a otírali si obličeje velkými šátky.

„Konec,“ řekl inženýr, „dva tisíce sedmdesát.“

Vrtáky byl zlomeny a věž žíznila.

10

LYSÝ ĎÁBEL

„Michale,“ řekl Henry, „vrať se na farmu. Tvař se jako by nic. Přiveď mi mého koně.“

„Kam pojeděš, Henry?“

„K Patovi do města. Zůstaň doma. Kdyby se blížil Thompson Comforth, vrať ho a řekni mu, že s ním promluví zítra. Nezmiňuj se o tom, že praskly vrtáky. Neříkej otci, že je konec.“

„Opravdu je konec, Henry? Nemohu tomu uvěřit.“

„S tímhle krámem tady –“ Henry pohodil s opovržením hlavou, „jinak ještě ani zdaleka ne. Pospěš si, Michale.“

Inženýr se přiblížil.

„Lituji...“ začal.

„Děkuji vám,“ přerušil ho Henry, „byl jste velmi laskav. Pokud jde o mne, zůstane sedmdesát metrů přes dva věčným tajemstvím. Na shledanou, pane!“

„Sbohem,“ řekl inženýr.

„Ne. Na shledanou!“

Henry Dušek se otočil na podpatku a kráčel pomalu směrem k farmě. Michal utíkal v dálce jako vítr.

Žízňivá věž nemohla zmizet pro svou výšku Henrymu s očí, jestliže se vzdálil. Ale obraz u její paty mu zakryla vysoká pšenice, a věž se pak podobala všem ostatním, jejichž les začínal o několik málo mil dále.

Zde tedy nebyl petrolej. Ale Henry se zdráhal tomu věřit.

Převzal od Michala koně, skočil do sedla a jel k městu. Nebyla to již jízda volnou prérií jako kdysi. Henry cítil tíživě ten rozdíl. Neuspořádaná, olejem rozbláčená půda, svítící konstrukce ohromného bubnu na obzoru, ještě nehotová, pískot a volání lidí a syčení gešrů, řev traktorů, dobývajících se z hlubokých kolejí – to všecko se vysmívalo muži, jedoucímu na koni. Zde vládl petrolej. Ani Samuel Gregory nejezdil již se svým párem kobyli. Měl Fordku na vysokých kolech a učil se ji řídit. Podél několika gešrů, již spoutaných, budovali dělníci cesty. Kolem věží běžely telegrafní dráty, zavěšené na nízkých tyčích. Mnoho plechových baráků a kancelářských budov již stálo. Oklahoma se činně zúčastňovala světového trhu.

Město nemělo již onu jedinou ulici. Ulice zmizela neznámo kam. Safeniho barák stál o samotě, ačkoli ještě před nedávnem sousedil s obou stran s nízkými domky. Nebylo tu již bývalé Oklahomy. Bylo tu mraveniště tesařů, zedníků a obchodníků, pracujících v jednolitém hluku ran a hlasů, skřípění a hučení. Malá lokomotiva pojížděla na vysoko položených kolejích, zapáchající automobily

skály po nerovnostech půdy. Nad městem ležel veliký oblak bílého dýmu jako chladná pára. A vzadu nad ocelovým, den ze dne houstnoucím lesem se válel špinavě hnědý mrak.

Henry se v městě vyznal jen těžko. Dříve se postačilo pouze rozhlédnout. Nyní opravdu nevěděl jak Pata najít.

Koně nechal u Safeniho. Chtěl se zeptat šerifa Bogarda, ale šerif nebyl přítomen. Řekli mu, že odešel k budoucímu nádraží. Vyhledal tedy novostavbu Gregoryho domu. Tam měl více štěstí. Pod lešením se potloukal Gregory se svou dýmkou a kritizoval stavitele.

„Ať mě medvěd spolkně,“ rozpřáhl ruce, „není-li to Henry. Jak se máš, hochu?“

Henry zůstal odpověď dlužen. Letmo si prohlédl Gregoryho nový oblek, kostkovaný kabátec s pěkně zdviženým límcem podle poslední módy, a upozornil ho na několik vápenných skvrn na rukávě.

„Hledám Pata Mutchinsona,“ pravil.

„Najdeš ho v prozatímní kanceláři Standardu. Chtěl by sis prohlédnout můj nový pětipokojový byt? Nejsou tam ještě stropy, ale...“

„Spěchám, Gregory,“ odmítl Henry trochu netrpělivě, „pozvete mě, až budete mít stropy.“

„Však neprší,“ zabručel starý. „Ať mě medvěd spolkně, když ti zrovna dnes ráno něco nepřeletělo přes nos.“

„Všecko se mění,“ odvětil Henry, „proč právě já bych měl být pořád stejný, Gregory?“

V kanceláři Standardu skutečně našel Pata. Ale především spatřil Thompsona Comforth, jenž v prázdné ještě místnosti, prosáklé vlhkým pachem novoty, s někým rychle hovořil.

„Mám už o vás zprávu,“ pravil Thompson Comforth.

„Viděl jste Pata Mutchinsona?“ odvětil Henry.

„Jděte pořád za dveřmi rovně. Ten buřič tam někde je...“

Pat měl sice něco na práci, ale nechal toho, když spatřil Henryho.

„U čerta,“ řekl, „je mi líto, Henry.“

„Víš už o tom?“ zeptal se překvapeně a nejistě Henry Dušek.

„Zde se zprávy šíří rychle. Jdeš si postěžovat?“

Henry položil nohu na prázdný okenní rám.

„Stěžovat? Ne. Budu vrtat potřetí.“

„Eh – Henry.“

„Co?“

„Nedělej to.“

V Henrym rostl vztek. Oči mu zasvítily.

„Neradiš to, Pate?“

„Přímo tě zrazuji. Nezveličuj svou škodu. Dvanáct tisíc je až dost. Standard ti nebude vrtat potřetí pod osm.“

Henry cítil úžasnou prázdnotu v hlavě.

„Osm budou žádat,“ opakoval Pat Mutchinson, „a řeknou ti do očí, že je to bláznovství, a že jsi-li takový blázen, oni na tom musí něco vydělat. Hovořilo se tady o tom mnoho, když jste v druhém vrtu byli na patnácti stech. Mávalo se rukama.“

„Myslíš –“ řekl Henry těžce, „abych se vzdal?“

„Co jiného ti zbývá, Henry?“ Pat Mutchinson pokrčil soustrastně rameny, „mluvím s tebou jako přítel. Poslouchej mě jako muž. Kdybych ti to neříkal přímo, ubližoval bych ti. Obrat' svůj zřetel k jiným věcem. Vaše farma má i bez petroleje pěknou cenu. Toho pozemku by bylo zapotřebí k leccemu. Dutch Shell by po něm hrábla všemi deseti.“

Henry zavrtěl zvolna hlavou. Uklidňoval se. Myslel, že by bylo nejlépe usnout. Počítal s tím, že si vypůjčí od Pata. Pat by byl již snadno sehnal šest tisíc. Ale jak mu mohl o ně říci?

Pokynul hlavou.

„Nezdržuj se, Pate,“ pravil, „sbohem!“

„Henry...“

„Nu?“

„Na maličkost bych tě chtěl upozornit. Nenos už s sebou do města pouzdro s revolverem. Šerif to zakázal.“

Henry Dušek pohlédl k svému boku a těžce se usmál. Připadal si jako začátečník. V několika týdnech se převalila

přes Oklahomu celá velká doba. Věděl, že se tak stane, a šel s tím. A přece zůstal vzadu. Cítil se slabý, zahanbený a hloupý.

„Přirozeně –“ odpověděl, „hledám pořád ještě šerifovy vyhlášky, psané na baráku červenou barvou. To už se neděje, co?“

A odešel řadou nezasazených dveří.

Slunce, procházející bílými parami nad rodícím se městem, mělo slabou, unavující zář. Stíny se zdály mdlé a studené. Henrymu připadalo, že i za tu chvíli, kterou strávil návštěvou u Pata, doba skočila dopředu.

Thomsona Comforthu už nespátřil. Ani si na něho nevzpomněl. Šel rázně, ale nevěděl kam. Mozek mu stál ve strnulé představě stínu otcovské hlavy, vrhané na barvotiskový obrázek na vepřovicové zdi.

A náhle se zastavil před konstrukcí domu, v níž převládalo nahé železo. Tam s někým hovořil obtloustlý, lysý muž, živě a s posunky, které Henrymu někoho připomínaly.

Byl to pan Camarron, muž, který pro blaho občanů půjčoval peníze. Jakmile si to uvědomil, Henry Dušek zrudl silně v obličeji pod tlakem ztřeštěné myšlenky. Zastavil se a ohlédl se.

Za několik vteřin by byl šel bezpochyby dále. Ale jediná vteřina panu Camarronovi stačila, aby si všiml podivného pohledu mladého muže. A poněvadž firma Camarron, Camarron a spol. nezanedbala nižádné příležitosti k seznámení, dočkal se Henry Dušek zdvořilého pozdravu.

Pan Camarron byl lysý ďábel, ihned zanechal rozmluvy se svým bratrem. A Henry, přitahován jako kouzelnou mocí, šel k panu Camarronovi – vstříc nejvhodnějšímu úsměvu, jaký se mohl za těchto okolností rozzářit.

„Představuji vám pana Camarrona mladšího,“ řekl pak Camarron starší, „dlouholetého pracovníka naší banky.“

„Jmenuji se Henry Dušek,“ odpověděl Henry jako v podvědomí.

A ihned byl zařazen do patřičné přihrádky vědomostí pana Camarrona staršího. Než se nadál, stál někde pod železnou konstrukcí domu, pan Camarron mladší někam

zmizel a pan Camarron starší srdečně litoval, že nemůže vzácného hosta uvítat, jak náleží.

„Vyhovíme každému přání,“ švitořil, „zejména jde-li o syna váženého usedlíka. Je nám ctí posloužit. Je nám ctí získávat takové zákazníky. Než vyslovíte přání, bude splněno.“

Henry Dušek měl duši plnou úzkostí. Ale tento lysý muž každým slovem usnadňoval těžké přiznání.

„Potřebuji –“ řekl Henry náhle, těžce a chraptivě, „osm tisíc dolarů.“ A zasmál se, jako by to byl vtip.

Pan Camarron ani nezamrkal.

„Osm tisíc dolarů je maličkost. Vyplatím vám je ihned. A postačí k tomu docela malá formalita. Jeden jediný váš podpis na tento papír.“

Hbitě vyňal knížku s podlouhlými vytrhávacími listy, pero a kapesní kalamář.

„Jistotou je mi váš poctivý obličej,“ pravil, mysle na pozemky farmy, „postačí prozatím na tři měsíce?“

Henry Dušek polkl, ale nepodařilo se mu zavlažit hrdlo. „Zcela postačí,“ řekl jako ve snách, „ale mohu je do čtrnácti dnů úplně ztratit.“

„Vy ano, vy možná. Ale já nikoli. Vím, s kým jednám. Vím, co ve vás vězí. Firma Camarron, Camarron a spol. ochotně poslouží, všem pomůže. Nepřeháním, pane, tvrdím-li, že jsme požehnáním kraje.“

Pak strčil Henrymu pod nos tu knížku a namočené pero.

„Podpište to na koleně, prosím, nebo na mých zádech. Židle ani stoly nám, bohužel, ještě nedošly.“

Henry Dušek pročetl ne dosti srozumitelné věty s vepsanými slovy.

„Je to omyl,“ poznamenal nejistě. „Potřebuji pouze osm tisíc dolarů. Vaše ochota je přílišná, pane Camarron. Nabízíte devět.“

„Och, dostanete osm, sire, ihned, za několik minut. Devátý tisíc je malý úrok, běžná vydání, režie, nepatrný výdaj vzhledem k tak velké službě.“

Henry Dušek se probíral. Tento chlap byl jen úžasný šejdír a lichvář, jenž odhadl lesk Henryho očí na tisíc dolarů přesně.

A už neříkal nic. Podával pero masitou rukou, která se nechvěla. Věděl, že Henry podpíše a že se jen marně brání sám sobě. Krátké pomyšlení na otce, pevná, ale žárem praskající víra v úspěch, strach a rozčilení, odvaha již falešná, kolotoč zmatených myšlenek. Zoufalé úsilí dohonit něco, co unikalo, ale ještě bylo v dohledu. Tisíc dolarů byla částka k smíchu, šlo-li o petrolej.

Henry Dušek odkašlal.

„Přeji si –“ pravil dutě, „aby se o tom otec nedověděl.“

„Tři měsíce mlčím jako indiánský hrob,“ odvětil pan Camarron poctivě.

Henry chápal, co tím myslí. Viděl v tom pevné přesvědčení tohoto darebáka, že starý Dušek nezničí svého syna pro mizerných osm tisíc dolarů. Do tří měsíců však bude všechno v pořádku. Henryho mysl se stala najednou tak lehkou, že se mu ruce zachvěly.

Zdvihl koleno, položil na ně rozevřenou knížku a popadl pero. Podepsal.

Za čtvrt hodiny pak odcházel s osmi tisíci dolary v kapse.

11

METR ZA DESET DOLARŮ

Proudila jím opět vlna nadšení, když hovořil s Thompsonem Comforthem.

„Místo třetího vrtu si vyberu sám,“ pravil, „mám jen jednu podmínku. Ačkoli sepíšeme smlouvu jako předtím, prohlásíte příležitostně před mou rodinou, že pracujete ve vlastní režii.“

„Dobře,“ řekl muž s doutníkem, „takový malý podvod nám nevadí, budou-li jinak peníze řádně vyplaceny.“

„Šest tisíc?“

„Ano. Vem vás čert, farmáři. Při poslední práci jsme přelámali sta metrů vrtacího potrubí. Obvyklou cenu vám povolují proto, že nám ještě několik desítek chybělo do celých dvou tisíc.“

Henry Dušek zatajil radostné chvění. Ušetřil právě dva tisíce dolarů. V duchu inženýru Conillovi děkoval.

Místo k vrtu si vybral nedaleko farmy za skupinou stromů. Tam byla malá vypnulina půdy. Matka Dušková na ni za Henryho dětství v podvečer vystupovala. Henry věděl, že se tam modlívala za blaho svých dětí, že vzpomínala na starou vlast za mořem, jako by ji mohla s této sotva dvoumetrové výše shlédnout přes polovinu světa.

To bylo několik čtverečních stop země, požehnané matkou.

Hlas krajiny zněl Henrymu vesele. Ale s otcem pak mluvil nejistě, cítě tíhu své lži. A starý Dušek věděl, že není

něco v pořádku. Neptal se však na nic. Upokojil se zdánlivě vysvětlením, že vrtací potrubí nenadále na tvrdé půdě prasklo, a že se společnost uvolila nahradit to jinde.

A opět zakotvili věž, inženýr Conill dal rozkaz k spuštění nebozezu.

„Přeji vám největší štěstí,“ pravil, „ale nevěřím ve výsledek. Nevrtám ani čárku přes dva tisíce.“

„Dobře,“ odvětil Henry.

„Jste vzácně tvrdohlavý,“ otočil se inženýr.

Jediný, kdo Henrymu věřil, byl Michal. Starý Dušek se raději synům vyhnul. Jen jim vzkázal po matce, že brzy nastane doba žní, a jestliže ti ostatní blázni nedbají žní, u něho se to nestane.

Tmavá věž se tyčila farmě téměř před okny. Sto, dvě stě metrů hluboko se vrták nořil, pak tři sta, a hrabal se dále. Inženýra práce netěšila. Jeho dělníci pronášeli časté úsměšky.

Při pěti stech metrech byl Henry ještě klidný, při tisíci mu bylo hůř. Patnáct set mu způsobilo chvění údů. Věž zůstávala zízlivá i při sedmnácti stech.

A tak se stal Henry Dušek po Oklahomě známý. Kdo měl právě trochu času, přijížděl se podívat. Uzavíraly se sázky na jeho gešr, ale vyznívaly většinou v jeho neprospěch.

Při osmnácti stech zastavil inženýr stroje pro nějakou menší poruchu. Sportovní napětí Oklahomy vzrostlo. Přijel se podívat i Samuel Gregory ve svém novém kabátě. Použil k tomu Fordky, kterou málem rozbil na padrť o zeď farmy.

„Je to věc štěstí, Henry,“ řekl, „vsadím se s tebou, oč chceš, že nevyhraješ.“

„A vy jste se již v Patově případě osvědčil jako prorok tak špatný, že mě vaše pochybnost posiluje,“ odvětil Henry s tupým, rozčileným smíchem.

Nebyl sobě podoben. Hryzal ho hřích dluhu. Věděl, že se dopustil něčeho, co nelze prominout, ani omluvit, leda šílenstvím. Vsadil všecko na jednu kartu. Podlehl hazardní hře, jak jí nikdy nemá pravý muž podlehnout. Skrýval úzkostlivě zbylé dva tisíce, měnil každého rána jejich úkryt

jako zloděj, a opět se k nim vracel, aby je ukryl v záhradě. Michal se ho začínal bát. Henry naslouchal zvuku věže, hledě na ni očima, jejichž nervy jako by se navíjely na stametrové potrubí.

V devatenácti stech metrech ještě věž žíznila.

„Kupředu, hoši!“ pobízel inženýr, „brzy si odpočínáte.“

A potrubí skřípělo, věž se natahovala a zvedala. Henry se na ni díval a proklínal ji.

Konečně jednoho dne, před stovkou diváků, inženýr práci skončil.

„Dva tisíce metrů,“ oznámil.

Henry se díval podmračeně, palce za opaskem.

„Pokračujte!“ řekl suše.

„Zbláznili jste se?“

„Pokračujte,“ opakoval Henry, „platím sto dolarů za každých dalších deset metrů.“

„O tom si promluvte s Thompsonem.“

„Dobrá. Zavolejte mi Thompsona! Navrtá-li ještě dvě stě metrů, zaplatím dva tisíce dolarů.“

„Není tak hluboké studny na světě,“ odsekl inženýr.

A zatím stroje stály. Henry se vrátil do domu a čekal na Thompsona Comforta.

Seděl u stolu a podpíral bradu dlaněmi. Zatínal zuby a syčel jako blázen.

„Jindro –“ zazněl nad ním klidný, kamenný hlas starého, „odkud máš dva tisíce dolarů?“

Tu se vzchopil. Z jeho očí zaplála nenávist. Nerozeznával již, kdo si jeho nenávisti zaslouží a kdo ne.

„Odkud je mám!“ vykřikl, „myslím, že je to moje věc. Mám je. A navrtám ještě dvě stě metrů. A pak mi pomoz Bůh!“

„Jsi šílený, Jindro?“

„Jsem,“ odsekl, „lidé se už zbláznili pro menší věci. Nemluv na mne. Nechci tě slyšet. Mám vlastní starosti.“

„Takhle se mnou mluvíš?“

Starý Dušek jako by vyrostl až ke stropu. Jeho hlas hřměl.

„Zapomínáš –“ zdvihl paži, „zapomínáš...“

„Ne –“ Henry uhodil pěstí do stolu, „nezapomínám na nic. Jsem uprostřed bitvy. Zvítězím nebo padnu. Nemohu se ohlížet, ani na tebe, slyšíš? Uhod' mě! Utrpěl jsem už víc ran. Něco z nich zasahuje také tebe – a to je – to je to nejhorší. Mám malý štít! Mám krátký meč! Proboha, tati, nech mě!“

Thompson Comforth vstoupil s doutníkem v ústech a s kloboukem na hlavě.

„Beru vás až dosud vážně,“ pravil, „stroje už běží. Máte dva tisíce dolarů?“

Henry je začal divoce vyhazovat ze záňadří.

„Stroje běží? A já tu křičím a neslyším je.“

Vyběhl ven. Thompson Comforth pokrčil rameny a přistoupil ke stolu, aby se dotkl bankovek. Ale vztáhla se velká tvrdá ruka a těžce se na ně položila.

„Nesahejte na to,“ pravil starý Dušek zvolna a temně, „nejsou to jeho peníze.“

Jistota pana Thompsona nezmizela. Opět pokrčil rameny:

„Vy víte, že nejsou jeho, ale já vím, čím jsou.“

Farmář mlčel. Sto diváků venku sledovalo pomalý pohyb vrtacího potrubí. Jen stroje odsypávaly a potrubí skřípělo. Starému Duškovi se ten zvuk zarýval do mozku jako nůž.

„Co víte o těch penězích, Thompsonsone?“

„Váš syn si je vypůjčil na lichvářský úrok od taškáře, který se jmenuje Camarron.“

„Vypůjčil si dva... dva tisíce dolarů?“

„Co vás napadá, farmáři,“ řekl Thompson Comforth suše, „vypůjčil si devět tisíc na tři měsíce. Úrok je v tom. Sedm je již pohřbeno. Zbývají pouze tyto dva, které se právě stovka po stovce propadají do země.“

Jindřich Dušek starší se nezachvěl. Ale jeho obličej zešedivěl jako zvětralý kámen a hlas ochraptěl.

„Jste prokletý lhář, Thompsonsone.“

Pan Thompson Comforth se hned tak neurazil. Konečně, toto mohl odpustit.

„Farmáři,“ pravil ledově, a doutník v jeho ústech poskakoval jako podrážděný had, „to, co vám říkám, je doslova pravda. Váš syn nemá možnost dluh splatit, a nezatížíte-li jeho dluhem svou farmu, sedí do tří měsíců ve vězení.“

Farmář ho odstrčil silnou paží. Upřel zrak ke dveřím. Strnule se hnul. Kráčel jako stroj, jako slepý, a v jeho kroku bylo tolik podivné majestátnosti, že Thompson Comforth zapomněl na dva tisíce dolarů.

A pak spěšně prošla světnicí matka Dušková. Thompson Comforth zaslechl její záupění.

„Deset?“ volal Henry, bledý jako smrt a lesknoucí se v obličejí potem, „nic? Dál! Sto dolarů!“

Michal stál nedaleko. Hryzl si kotníky sevřené pěsti a jeho oči byly plny hrozného strachu.

Nevrtalo se nikde v Oklahomě tak hluboko.

„A starý Dušek kráčel jako stroj, podoben slepému obru. Nedaleko Henryho se zastavil. Neučinil nic. Jen stál. Dvacet kroků za nimi sepjala matka Dušková ruce.“

„Jindro,“ řekl starý, a koutky úst měl svěšeny, „ted’ očekávej zázrak.“

Henry potrhł hlavou.

„Ano,“ řekl, „čekám na zázrak.“

Chvíle se vlekly.

Z lidských hlasů bylo slyšet jen hlas inženýra Conilla. Potrubí se přičilo, ohýbalo. Povytláhli je a nahradili a nastavili.

S nastávajícím soumrakem měli třicet metrů nad dva tisíce. A Henry stál na tomtéž místě a starý se nehýbal.

Přišla noc. Čtyřicet metrů, padesát... Světla se míhala. A věž stále ještě žíznila.

Ve dvě hodiny ráno ztratil Henry Dušek poslední dolar. Nebozez vězel nasucho v hloubce dvou tisíc dvou set metrů.

ČÁST DRUHÁ

JEDENÁCT DNŮ

LÉTA PÁNĚ 1930

vyvrcholilo velké dobrodružství Oklahomy.

Uplynulo více než dvacet let horečné práce, bojů a snažení. Sto tisíc obyvatel města Oklahomy shlíželo na více než pět set věží, ježících se na olejářském poli, jehož okraj byl vzdálen od okraje města šestnáct tisíc kroků – asi tři hodiny chůze. Olejové pole mělo dalších sto tisíc obyvatel – dělníků, úředníků a jejich rodin, ubytovaných ve zvláštních stavbách nebo v domcích z vlnitého plechu.

Při pohledu z letícího aeroplánu tvořily ostny čtyřicetimetровých věží hustou skvrnu tvaru tlustého, krátkého půlměsíce nebo spíše velkého, vodou napitého bodu vydutého k městu. Blíže jednoho z konců byl půlměsíc trochu vykousnut. A v této mezeře ležela Duškovice farma a za ní dále vzadu a po stranách jiné farmy. Tam se udržela zemědělská oblast, která jinak v nejbližším sousedství věží zmizela docela. Až o něco dále opět žlutla pole, ale mezi nimi jako majáky opět trčely osamělé věže na černých náplastích olejnaté půdy. Pole ustupovala a živořila.

Farmaření v sousedství oleje nemělo budoucnost. Nebylo možno rozšiřovat majetek, zakupovat pozemky. Všecko hlídaly věže. A plodiny trpěly olejnatými parami. Těch několik zbylých farmářů, mezi něž náležel i starý Dušek, mohlo oprávněně tvrdit, že petrolej není pro ně požehnáním, nýbrž něčím právě opačným.

Události, které jsme vylíčili, jsou pouhou přehrou.

Teprve v roce 1930 vzniklo ono strašlivé drama jedenácti dnů, v nichž se chvělo bázní od hlavy k patě dvakrát sto tisíc lidí. A co zvláštního: nechvěli se strachem před mocí přírody. Báli se jeden druhého, každý z oněch dvou set tisíc všech ostatních, a všichni ostatní jednoho, neznámého jako karta, jež má být teprve vytažena, jako počet ok, jež mají být kostkami teprve vržena.

Dobrodružství mělo své hrdiny, zbabělce i zrádce. Těžko vám o něm ještě dnes bude někdo vyprávět v Oklahomě s naprostým klidem.

1

MUŽ, KTERÝ KULHAL

Crey Cook se dal vytáhnout zdviží do příslušného patra a s veselým obličejem oznámil sluhovi, že jej očekává pan Miller.

Tomu se hned tak nevěřilo, neboť pan Jerome Miller popřál sluchu málokomu, a zejména nedůvěřoval mladíkům, jejichž věk byl kolem dvaceti let.

Ukázalo se však, že Crey Cook je opravdu očekáván. Sluha se odvážil otázat se úřednice v předsíni, úřednice se osmělila vejít k panu tajemníkovi a pan tajemník k panu Millerovi. Opačnou cestou se pak dostalo Creyi Cookovi svolení, že může vstoupit, ale až za chvíli, neboť pan Miller má důležitou práci.

Ta chvílička trvala hodinu. Potom teprve uvedli Creye Cooka do nádherně zařízené pracovny, jejíž čalouněné dveře byly opatřeny nápisem PRIVAT.

Pan Jerome Miller ukázal Cookovi, aby se posadil, Crey Cook tak učinil, a hned se propadl do měkkých polštářů.

Pan Miller nevstal od stolu, když ho vítal. Měl chromou nohu v kotníku a pohyby mu činily obtíže.

„Hlavní redaktor mi předal ukázkou vaší práce,“ řekl s vlídností, které se sám divil, „nápad není špatný, zpracování dost dobré.“

V Creyi Cookovi se zatřásl srdce radostí.

„Děkuji, pane,“ vydechl.

Pan Miller vzhledem k tomu, že se málo pohyboval, ztloustl ve svých padesáti letech přes míru. Nedostatek pohybu se však netýkal jeho myšlenek. Řekl-li, že je něco dobré, bylo to pro jeho noviny přinejmenším znamenité. Ale Crey Cook nebyl ještě dosti zkušený, aby věděl, že lidé, zejména ti nejmnocnější, jsou málo upřímní.

„Ve svém rukopisu,“ pokračoval pan Miller s úsměvem poněkud káravým, „se dotýkáte přímo mne. Nechci vám sahat do svědomí, že jste si mě tím hleděl naklonit. Jen sedíte –“ pan Miller viděl maličké hnutí Creyových úst, „chci vás jenom upozornit, že na noviny, které vydávám, pohlížím naprosto věcně. Je pravda, že ta příhoda je zajímavá. Ale myslím, že v nedávných dějinách Oklahomy jsou některé ještě zajímavější.“

„Pane Millere –“ šeptl Crey Cook, „je jich plno – mnoho – těch příhod. Já vím, kde je hledat. Mám už mnoho poznámek.“

„Dobře, mladý muži. Věříte tedy, že by vaše stati vydaly slušnou, knihu?“

„Och, jistě.“

„A zajímavou?“

„Velmi zajímavou.“

„Nu –“ řekl pan Miller s úsměvem, „otiskl bych je v nedělních přílohách listu a potom bych je vydal jako knihu. Nápad se mi líbí.“

Nápad se panu Millerovi líbil. Pan Miller pootočil hlavu k oknu a díval se do vzduchu nad asfaltovou ulicí. Bubnoval lehce tlustými prsty na lesklou desku stolu.

Crey Cook se domníval, že je pan Miller dojat vzpomínkou, kterou mu svou povídkou oživil. Bylo v ní totiž s citem vylíčeno, jak pan Miller kdysi cestoval do Oklahomy, stěhuje své dva tiskárenské stroje, a jak mu jeden z nich rozdrtil nohu v kotníku. Ale pana Millera noha

již dávno nebolela, leda za špatného počasí, a na kulhání si zvykl. Přemýšlel ve skutečnosti o tom, není-li mezi jeho zaměstnanci jiný člověk, zkušenější ve spisování i v životě než tento mladík, jemuž by bylo snad možno jednoduše jeho nápad vzít. Tím by se možná i něco ušetřilo. Otočil hlavu zpět.

„Není to sice všechno pravda přesně tak, jak to líčíte,“ řekl shovívavě, „ale poněvadž jde o mne, naprosto to nevádí.“

„Trochu štávy, pane Miller...“

„Ano, vím. Ale v příštích povídkách nepůjde o mne. Lidé jsou choulostiví a historie Oklahomy není stará. Co je to dvacet let? Jinak velmi záslužné, mladý muži. Je velmi záslužné, pravím, to sebrat a napsat dříve než tyto drobné průkopnické příhody upadnou v zapomenutí. V tom vás chválím a chci vás podporovat.“

Zase pan Miller mluvil jinak než myslel. Myslel to, že jeho čtenáři budou povídky přímo hltat a že náklad listu utěšeně vzroste. Ale Crey Cooka nechal klidně rudnout nad svou vzácnou ochotou.

„Dvě nebo tři další povídky byste ovšem musil co nejdříve dodat, pane Cooku. Posoudili bychom z nich, jste-li schopen pokračovat tak dobře, jak jste začal.“

„Mám je připraveny, pane Millere.“

„Tak? Výborně. Potom bychom vám věřili, rozumí se.“

Pan Miller nevěřil nikomu, zejména ne mladé, horké krvi. Crey Cook mohl dodat tři povídky a pak už žádné nebo špatné. To panu Millerovi nevadilo. Měl dost pracovníků, kteří byli schopni v tom pokračovat. Nápad byl zde – hlavní věc.

„Je tu kariéra našeho starosty, pane Millere – pana Bogarda – dobrodružství samo o sobě. Je možno pana Bogarda i vykreslit s dvěma revolvery po bocích a když nosil ještě kníry. A vedle umístit fotografii pana Bogarda ve fraku na městském banketu.“

„Ano. To není zlé.“

„Je tu příběh pana Safeniho, majetníka hotelů, který vlastně zbohatl za jedinou noc...“

„Jistě.“

„Příběh pana Mutchinsona, presidenta zdejší společnosti...“

„Ó, to byl závrtný vzestup. Vzestup chytráka.“

„Ano, pane Millere, chytráka, který má rozum v hlavě a který toho za dvacet let napracoval opravdu více než sto jiných lidí za touž dobu.“

„To je pravda, to musíme uznat,“ pokývl pan Miller laskavě.

„Příběh jeho společníka Gregoryho...“

„Toho nechte stranou. Je trochu prostý. Musil byste ho vzhledem k jeho nynějšímu životu učinit směšným.“

Crey Cook na okamžik zchladl. Hned se vzpamatoval.

„Mluvíte správně, pane Millere. Na Samuelu Gregorym nic není. Samuel Gregory je jen bláto, které bohatne.“

Pan Miller bubnoval prsty na stůl. Samuel Gregory by byl jistě ochoten zaplatit pěknou částku, kdyby se o něm psalo jako o petrolejářském průkopníku v novinách.

„Nu, pane Creyi, napište nám přece jenom o něm článek. Pravda je, že jeho dolar byl první dolar vůbec, jenž se začal v petroleji točit, a to je také jakási zásluha.“

„Dobře, pane Millere. Jsou tu ovšem zajímavější typy pro naše „Povídky o průkopnících“. Pan Camarron například...“

„Eh...“

„Já vím. Není průkopníkem. Začínal s nafouklou reklamou...“

„Která nezlobí jeho, nýbrž pány Casse a Lewise, což?“

Pan Miller se srdečně rozesmál. Při srdečném smíchu nepříjemně sípal, trpěl trochu zádechou, ale Crey Cook byl rád, že se směje.

Skutečně, bohatí majetníci zábavných podniků a heren s firmou „Cass & Lewis“ se ničím nedohřáli tak jako narážkou na to, jak si kdysi půjčili od pana Camarrona po stovce dolarů.

„O Cassi a Lewisovi nepište,“ pravil pan Miller. „Je proti nim ve městě mnoho oprávněných námitek. Oni nejsou průkopníci, nýbrž něco jiného, ošklivého. Pan Bogard jen čeká na příležitost, aby jim zavřel jejich herny.“

„Na to jsou příliš mazaný,“ dovolil si podotknout Crey Cook, „chápu, že by stať o nich přinesla časopisu výtky. Přesto v zajímavé reportáži o panu Camarrově se o nich můžeme zmínit.“

„Můžete. Snad. Ale opatrně a věcně. Ostatně to po vás budeme číst.“

Crey Cook zvažněl.

„Pánové Cass a Lewis –“ řekl nižším hlasem, „si zaslouží zmínky také v jiné povídce, pane Millere.“

„V jaké povídce?“

„V povídce o Henrym Duškovi, synu farmáře...“

„K čertu, mladý muži, jak by to šlo dohromady?“

„Já myslím, pane Millere...“

„Inu – pokud byste se omezil na líčení někdejších jeho marných snah...“

„To právě bych se neomezil, pane Millere, s vaším dovolením.“

„Och, och. I tisk musí částečně šetřit lidských citů, pane Creyi.“

„Zcela správně, pane Millere. Já také...“

„Nu – jak jich budete šetřit, jestliže zamýšlíte pranýřovat onoho Henryho Duška jako syna, jenž byl vyhnán vlastním otcem z domova, jenž se až dodnes neobjevil a na něhož je vypsán zatykač?“

„To všechno mohu uvést, pane Millere. Je to všeobecně známé.“

„Je to všeobecně známé, vy nešťastníku, ale těžko s tím hýbat. Jeho rodina dosud farmaří nedaleko Oklahomy.“

„Já vím, pane Millere. Navštívil jsem je nedávno.“

„A tak smělý jste, že byste je chtěl pomlouvat.“

„Jestliže je ovšem slovo pomluva správné slovo, pane Millere,“ hnul se Crey Cook v hlubokém křesle, „navštívil jsem i jiné lidi a mluvil jsem s nimi o tom případu.“

„Počítáte v to pokus vraždy, které se Henry Dušek dopustil na panu Camarronovi?“

„Počítám, pane Millere.“

Pan Miller se usmál.

„Máte odvahu nezkušeného,“ zabubnoval nervózně prsty

na stůl a rázně vyštěkl: „to bychom nemohli uveřejnit.“

„Byly o tom zprávy i ve vašich novinách, pane Millere.“

„Ano, byly. To je něco jiného než vaše povídka, mladý muži.“

„Rozumím, pane Millere,“ pravil Crey Cook ohnivě. „Moje povídka je něco jiného, než byly tehdejší zprávy v novinách.“

„Jak to?“

Crey Cook se provinile usmál.

„Nezlobte se, pane Millere. Ve vašich novinách z tehdejších dob – měl jste nohu v obvazu, myslím – ve vašich novinách stojí, že Henry Dušek, vyhnán bez dolaru v kapse z domova, navštívil v noci pana Camarrona, uhodil ho ocelovou tyčí do hlavy a uloupil mu velkou částku peněz.“

„To tam stojí,“ řekl pan Miller neochotně, „ale byla to úřední zpráva.“

Crey Cook se octl v nebezpečí, že bude vyhozen. Nedbal toho.

„To tam stojí,“ souhlasil, maje jistě něco za lubem, „a pan Camarron nosí od té doby na hlavě kulatou čepičku, aby zakryl hroznou jizvu po ráně ocelovou tyčí. A pan Camarron prohlásil veřejně, že ho přepadl Henry Dušek.“

„A my víme, že Henry Dušek potom s Camarronovými penězi utekl a dodnes nebyl dopaden. Ta povídka se mi nelíbí, pane Cooku.“

„Bude se vám líbit,“ prohlásil Crey Cook směle, „protože tak, jak ji znáte vy, nemá konec. Moje povídka bude mít konec.“

„Pomalů, hochu. Chcete si něco přimyslet?“

„Nikoli přimyslet, nýbrž domyslet podle pravdy, pane Millere.“

Pan Miller se již natahoval po zvonkovém tlačítku, čehož si Crey Cook nepovšiml. Ale ještě k zazvonění nedošlo.

„Mladý muži, zdá se, že svou fantazii přeháníte.“

„Nikterak, pane Millere. Henry Dušek je nevinný, a moje povídka o tom přinese důkazy.“

Pan Miller se zadíval trochu překvapeně, ale jako muž,

uvyklý na divoké zprávy, tomu dlouho nepodléhal. Zavrtěl hlavou.

„Kde byste ty důkazy sebral?“

„Poučíte se o tom z mé povídky, pane Millere.“

„Jsem zvědav,“ odpověděl pan Miller neochotně, a tentokrát již opravdu zazvonil. „Víte co? Napište tuto povídku nejdříve ze všech. A doručte ji ihned osobně přímo mně. Uvidíme. Máte-li pravdu, zasloužíte si za ni dvojnásobný honorář.“

„Děkuji, pane Millere.“

„Nu –“ pravil pan Miller, pozoruje jeho vzrušení s klidem, „dobrou práci odměňuji po zásluze. Pročpak neběžíte se svými důkazy na policii?“

Crey Cook se poškrábal rozpačitě na nose.

„Pane Millere –“ řekl zvolna, „jste ke mně upřímný, a proto i já...“

„Co vy?“ otázal se pan Miller, jenž se nad jeho klamným nařčením z upřímnosti ani v nejmenším nezarazil.

„Já – chci být rovněž upřímný. Je mi dvacet let a toužím se stát novinářem. Nemyslíte, že podobný článek z mého pera by mi k tomu dopomohl?“

Pan Miller se na něj podíval, a Crey Cook střídavě bledl a červenal. Vstoupil právě Millerův tajemník, po němž se Crey rozčileně krátce ohlédl, ale pan Miller si ho nevšímal. Přemýšlel, má-li říci rozhodující slovo.

„Dobrá,“ řekl posléze, „uvidíme. Kdoví, nemáte-li skutečně pro novináře nadání.“

Pak pokynul svému tajemníkovi.

„Doprovodíte pana Cooka,“ ukázal, „pan Cook mě opět laskavě navštíví...“

„Zítra, pane Millere, dovolíte-li.“

„Tedy zítra. Kdykoli. Ihned mi to ohlásíte.“

Podal Crey Cookovi ruku a Crey Cook spokojeně, s pocitem vítězství odešel.

Pan Jerome Miller zavolal pak telefonem hlavního redaktora.

„Váš Crey Cook je úlovek,“ pravil do přístroje, „zdá se, že máme možnost otiskovat největší senzaci posledních dvaceti let. Podaří-li se to, přijmeme toho mladíka jako redaktora. Za malý plat, ovšem. Dejte pro všechno příkaz, aby připravili dost papíru, asi na půl miliónu výtisků.“

2

ZTŘEŠTĚNÁ POVÍDKA CREYE COOKA

O čtyřiaadvacet hodin později seděl Crey Cook opět u pana Millera a pan Miller byl klidný jako jindy. Dokonce se nedůvěřivě usmíval.

„Mám u sebe ten článek, pane Millere,“ řekl Crey a podával několik listů po délce přeloženého papíru.

„Och.“ vzdychl pan Miller, „čtení mě namáhá. Mám již špatné oči. Je to psáno rukou, což?“

„Pane Millere, já dosud – psací stroj...“

„Dobře, dobře. Ale snad byste mi mohl povídku přečíst sám? Ne celou, rozumí se. Postačí jen ta část, která...“ Pan Miller vzal telefon.

„Prosím, ať nás nikdo nevyrušuje,“ požádal.

Crey Cook rozčilen natřásal listy v ruce.

„Ano, pane Millere, s největší radostí, nebude-li vám vadit můj špatný přednes...“

„Nikterak,“ ujistil ho pan Miller. „Není to, doufám, dlouhé?“

„Na několik minut, pane Millere.“

„Dobrá. Čtěte, prosím.“

Crey Cook neobratně převracel listy. Příliš pospíchal.

„Zde bych začal,“ zdvihl oči. A protože pan Miller jen mlčky pokývl, Crey Cook odkašlal a hlasem trochu jistějším dodal: „Jedná se dvanáct hodin poté, co na Duškovice farmě zastavili nadobro práci, pane Millere.“

A začal číst svou povídku:

... pan Camarron vběhl do úřadovny šerifa Bogarda na výsost rozčilen.

„Dovolávám se spravedlnosti!“ křičel, „dovolávám se zákona!“

„Na to máte právo,“ odvětil Jim Bogard.

Pan Camarron dopadl na židli.

„Ukradli mi devět tisíc dolarů!“ zaúpěl.

Šerif Bogard táhle hvízdal.

„Farmář Dušek se zřekl svého syna! Vykázal ho z farmy. Poslal ho do světa! Kdo by se nadál takové tvrdosti k vlastní krvi? Kdo by věřil, že ten přistěhovalec má tak tvrdou palici?“

„Bůh vás ochraňuj,“ pravil šerif. „Co ode mne požadujete?“

„Abyste zatkli Henryho Duška! Zavřeli ho do vězení. Obžalují ho!“

„To bude naší povinností až za tři měsíce.“

„Za tři měsíce bude přes hory a doly!“

„Chod'te tedy po celé tři měsíce pět kroků za ním.“

„A není to spíše vaše starost?“

„Nezdá se mi. Jako finančník byste to měl vědět. Je snad na jeho směnke podepsán tatík?“

„Není.“

Pan Camarron nepořídil u šerifa nic. Rozjel se tedy k farmáři Duškovi. A stalo se, co by se bylo za dřívějších časů nemohlo stát. V ocelovém lese věží se pan Camarron minul s Henrym Duškem, jenž právě putoval pěšky do města.

Henry zašel rovnou k novostavbě bankovního domu. Dům měl již pevná železná vrata, ale byla uzamčena. Společníci firmy dleli někde venku za obchodem.

A tak Henry Dušek zapadl pozdě odpoledne do Safeniho krčmy, otupělý a netečný k pohledům známých lidí, jež cestou potkával.

Pan Camarron starší zatím shledal, že ani na farmě nic nepořídí.

„Váš syn, farmáři...“ začal.

„Se mnou nemáte co jednat,“ přerušil ho farmář Dušek, „nejednal jste se mnou, když byl k tomu opravdu čas. Kdyby mi peníze z kapes proudem padaly, nezaplatím vám ani cent!“

Pan Camarron se pokusil ještě vyhledat paní Duškovou. Odmítla s ním vůbec mluvit a plna úzkosti se ohlížela po svém muži.

Pak, poněvadž se pan Camarron ještě otáčel na dvoře, jako by hledal, čeho se zachytit, k němu přistoupil Michal.

„Odejděte,“ křikl na něho, „nebo po vás vystřelím z dvojky.“

Pan Camarron tedy odešel.

Henry Dušek seděl v Safeniho krčmě. Safeni sám nebyl přítomen. Měl co dělat na svém novém stavebním místě. Hosty, jichž nebylo málo, obsluhovala Safeniho žena.

„Něco pít?“ oslovila Henryho.

„Ne,“ řekl Henry, aniž zdvihl hlavu.

Mezi hlučícími hosty byli i Bob Cass a Lentin Lewis. Opírali se o barový pult a po očku pozorovali mladého muže.

„To je mladý Dušek,“ řekla jim Safeniho žena, čistíc sklenici za pultem, „ten, co navrtal na sucho šest tisíc dvě stě metrů.“

„Známe ho,“ pokývl Bob Cass nedbale.

Ostatní neznali Henryho osobně vůbec nebo jen povrchně. Zajímal je malou chvíli. V převratech posledních týdnů se opravdu mohlo přihodit leckomu to, co se přihodilo jemu. Byl tomu konec. Přestalo to být zajímavé.

„Camarron přišel o hromádku peněz,“ řekl Bob Cass svému partnerovi koutkem úst, „to mu neškodí.“

Camarron stále ještě zaujímal myšlenky těch dvou šibalů. Zdržovali se v městě jenom proto, aby něco obratně ulovili.

„Ještě nic k napití?“ otázala se znovu krčmářka.

„Ještě nic,“ odpověděl Henry, „čekám, až se vrátí pan Camarron. Neslyšel o něm nikdo?“

„Byl dnes návštěvou u šerifa,“ řekl Bob Cass, jenž se se svým druhem přiblížil, aby zaslechl každé slovo.

Henry Dušek vzhlédl.

„Děkuji,“ pokývl, ale k další rozmluvě zřejmě neměl chuti.

Bob Cass a Lentin Lewis se loudali o kus dál.

„Chce mluvit s Camarronem,“ řekl Bob Cass.

„Myslíš, že má pro něho v kapse devět tisíc dolarů?“

Bob Cass se mlsně olízl.

„V jeho kapsách je tak prázdno jako v tvé kotrbě, Lene. Bud zticha a čekej, co si vymyslím. Jestliže mi to vyjde, je plán hotov.“

„Jaký plán?“

„Pojď semhle do koutka,“ řekl Bob Cass a nenápadně se rozhlédl, nenaslouchá-li nikdo. „Henry Dušek je na cestě do světa. Přišel pěšky. Nemá ani koně. Tatík ho vyhnal skoro nahého. Kdyby mu nešlo o rozmluvu s Camarronem, nedělal by si ostudu tím, že tu sedí. Rozumíš?“

„Ne“ řekl Lentin Lewis, jenž byl vždycky méně bystrý než jeho partner, „co je nám do člověka, který nemá ani koně?“

„Hodně,“ zasyčel Bob Cass, „hlupáku. Což bude-li mluvit s Camarronem až za tmy?“

„To je pravděpodobné.“

„A co udělá, až s ním promluví? Myslíš, že si zase půjde sednout do krčmy?“

Lentin Lewis pokrčil rameny.

„Jak se na něj dívám,“ odpověděl, „bude klopýtat pryč, aby měl Oklahomu co nejdříve daleko, daleko za zády.“

„To si myslím,“ zamrkal Bob Cass a dál už neříkal nic. Hodil na stůl peníz, popadl Lentina Lewise za rameno a táhl ho ven.

„Musíme si pospíšet. Ten kluk je pro nás zdechlina, Lene, urveme z něho, co se dá.“

Jejich nenápadným přičiněním zvěděl za chvíli šerif Bogard o Henryho přítomnosti v krčmě, a dověděl se to také Pat Mutchinson. Ostatní pak šlo samo. Šerif Bogard a Pat Mutchinson vešli do krčmy téměř současně. A to už oba taškáři opět stáli nedbale u nálevního pultu.

„Ted“ poví šerifovi,“ hučel Bob Cass, „že hledá Camarrona. Nikdo mu ten úmysl nevyvrátí a nikdo ho nepřiměje k něčemu, co on nechce. Já ty paličaté přistěhovalce znám.“

Skutečně, u stolu Henryho Duška se rozvinul hovor tak, jak to Bob Cass předvídal.

„Jistě,“ pravil šerif, „jste povinen do tří měsíců vrátit Camarronovi jeho peníze i s lichvářskými úroky, na které jste mu skočil, ale pravda je také, že vás tu nikdo nemůže držet. Můžete jít, kam chcete. Za tři měsíce vás ovšem musím shánět. Proč nic nepijete?“

„Nemám chuť,“ odvětil Henry Dušek mdle.

„Nemáte peníze,“ pravil šerif a objednal občerstvení.

Pat Mutchinson pravil:

„Zůstaň zde, Henry. Splatím do tří měsíců Camarronovi peníze místo tebe a budeš je pak dlužen mně.“

Henry Dušek odmítl.

„Co bych tu dělal, Pate?“

„Zaměstnám tě už nějak.“

„Zaměstnáš? Měl bys to ve svých službách po čertech špatného petrolejáře. Jsem tu jako na trní. Je to příliš blízko otci, matce, Michalovi. Ne. Odejdu ještě této noci.“

Bob Cass nenápadně strčil lokte Lentinu Lewisovi do žeber.

„Půjdu“ dodal Henry, „za tím nesnadným úkolem, vydělat do tří měsíců devět tisíc dolarů.“

„Nesmysl,“ namítl Pat Mutchinson.

„Vím. Ale neznáš mě, Pate? Pokouším se rád o nemožné věci. Za tři měsíce se vyrovnám. Nebudete mě musít hledat, šerife.“

„Každá úleva ve službě je mi vítána,“ zakabonil se Jim Bogard.

„Vyrovnám se,“ opakoval Henry Dušek, „možná, že budu zesláblý na smrt a poprosím tě potom sám, Pate. Zapomeneš-li nebo nebudeš-li moci, dám se zavřít a obžalovat.“

„Tři měsíce jsou dostatečně dlouhou lhůtou na rozvahy pro vašeho starého,“ připomněl Jim Bogard.

„Chci o tom promluvit s Camarronem...“

„S tím vydřiduchem?“

„Nechci ho pomlouvat. Co jsem učinil, byla má svobodná vůle. Možná, že je špatný. Ale o mně nesmí mluvit špatně.“

„O tobě se nemluví špatně,“ zabručel Pat Mutchinson, „jen jako o velikém bláznů.“

„Nic proti tomu nemám.“

Chvíli mlčeli. Potom se Pat ještě jednou pokusil.

„Chceš se vydat na cestu bez centu v kapse?“

„Proč ne, Pate?“

„Skončíš bídě.“

„Myslím, že ne. Nějak se protluču.“

„Půjčím ti něco peněz, Henry.“

„Děkuji, Pate. Odmítám. Nemluv již o tom.“

Lentin Lewis opět ucítil loket svého kamaráda v žebrech.

„Slyšíš?“ zašeptal Bob Cass, „to je palice. Jací to lidé jsou tam za mořem!“

„Poctiví“ řekl Lentin Lewis hloupě.

Zatím se setmělo. Henry Dušek se zdvihl a podal svým přátelům ruku. Naplněná sklenka whisky před ním zůstala nedotčena.

„Leda –“ pravil, „leda byste někdo z vás koupil můj

revolver. Stejně byste mi jej mohl podle nového zákona zabavit, šerife.“

Jim Bogard se zašklebil jako indiánský totem.

„Opouštíte-li město, nenamítám nic. Revolver budete potřebovat.“

„Nemám co hájit a jdu na východ, šerife.“

„Koupím jej za sto dolarů,“ pravil Pat Mutchinson.

Henry se slabě usmál.

„Stojí patnáct,“ odvětil, „víc ani cent.“

Bob Cass se naklonil k svému soudruhu.

„Na to nemusíme čekat,“ pravil, „pojd’.“

Protlačili se ven a zmizeli mezi lidmi. Pouliční světla ještě Oklahoma neměla. Jen tu a tam zářilo mdle z neladně rozházených zdrojů.

Za čtvrt hodiny po obou šibalech vyšel z krčmy Henry Dušek. Krácel, obcházíje baráky, staveniště, jámy i hromady odpadků, přímo ke Camarronovu domu, jenž stál nedaleko budoucího nádraží.

Tou dobou byl již Michal na cestě. Jen na svém poníku, vypraven tajně matkou. Otec o tom nesměl vědět. Michal vezl Henrymu něco matčiných peněz a vroucí pozdrav. A sám se zabýval myšlenkou chytit Henryho pevně za kabát a nepustit, a třeba plakat a křičet, jen aby neodcházel...

Henry Dušek stanul u potemnělých železných dveří Camarronovy novostavby a zabušil pěstí.

Zde přecházelo málo lidí, ale hluk z železničního náspu za domem byl silnější. Pan Camarron, dlel-li již doma, nemohl Henryho znamení slyšet. Henry tedy zdvihl odloženou železnou tyč a zabušil jí.

„Halo, Henry –“ řekl vtom někdo, kdo šel kolem.

Praskla zápalka. Byl to Safeni, vracející se domů.

„Halo,“ odvětil Henry. V ruce držel tu krátkou železnou tyč.

Safeni se nezastavil. Zapadl ve tmě, rozdávav svou cigaretu. Nic mu po Henrym nebylo. Henry prohrál, tedy prohrál. Safeni to měl zařízeno lépe.

Pan Camarron byl již doma, pokud mohl ovšem těch několik prázdných, studených a vlhkých místností nazývat domovem. Ale zdá se mu to přece jenom lepší než bílý stan, pod nímž donedávna přespával.

Henry Dušek odhodil železnou tyč.

„Rád bych s vámi mluvil, pane Camarrone,“ pravil.

„O čem?“ ptal se pan Camarron rozčileně a opatrně zároveň.

„Ne o nové půjčce,“ odtušil Henry chladně, „spíše o staré. A ještě přesněji řečeno, o jejím navrácení.“

„Vstupte,“ zval pan Camarron.

Jakmile za nimi zapadly železné dveře, vyloupily se z hlubokého stínu železné konstrukce na boční straně domu dva stíny. Nemluvíce, došly až ke vchodu. Jeden z nich se sehnul a zdvihl tu krátkou železnou tyč.

„Máme štěstí, Lene,“ zabručel, „at se propadnu, jestliže si Safeni té tyče v ruce mladého pána nevšíml.“

Pak se odplížili opět do svého úkrytu.

Henry Dušek pobyl uvnitř čtvrt hodiny. Za tu čtvrt hodinu ujistil pana Camarrona o nejlepším úmyslu vyrovnat svůj dluh. Slíbil, že do tří měsíců splatí aspoň něco. A pak Henry Dušek odešel. Pan Camarron za ním zamkl na dva západy nejmodernějšího zámku.

Bob Cass a Lentin Lewis viděli, že Henry Dušek vykročil bez váhání směrem patrně dříve rozváženým. A nic se nedělo. Lokomotiva za domem přejela, svítící žhavými jiskrami. Přešel nějaký člověk. A už nikdo.

Bob Cass a Lentin Lewis měli své informace. Podle nich se společníci firmy Camarron neměli vrátit před

večerem třetího dne. Pan Camarron starší byl v domě sám.

Po deseti minutách zabušil Bob Cass krátkou železnou tyčí na vrata. Lentin Lewis se ohlížel do tmy na obě strany.

„Dávej pozor,“ šeptl Bob Cass.

Náhodou zavládlo na několik vteřin skoro úplné ticho. A tak mohli oba kumpáni zaslechnout kroky, rozléhající se v chodbě za dveřmi.

„Kdo to je?“ zavolal pan Camarron obezřele.

„Já –“ odpověděl Bob Cass, „Henry Dušek. Ještě maličkost, pane Camarrone.“

Nenapodobil hlas dost zdařile, ale překážka železných dveří byla výhodnou okolností. Klíč se otočil v zámku. Dveře se ztěžka odsunuly. Pan Camarron vysunul lysou hlavu.

Tvořila výborný terč pro nástroj v ruce pana Boba Casse. Svítila ve tmě, a Bob Cass se uvážlivě, klidně rozpráhl.

Skočili dovnitř. Bob Cass přirazil dveře.

„Popadni ho!“ zasyčel na Lena Lewise.

V té chvíli byl Michal Dušek vzdálen od okraje města sotva míli. Dojel, seskočil s poníka před Safeniho krčmou a vešel dovnitř.

„Viděli jste Henryho?“ zeptal se.

Safeni viděl.

„Může být, že ještě mluví s Camarronem,“ odpověděl. Michal se tam rozběhl pěšky.

Našel dveře pootevřeny, pana Camarrona s krvácející ránou na hlavě, ležícího uprostřed velké místnosti, a rozměrnou železnou pokladnu otevřenou a prázdnou. Na skobě byla zavěšena hořící petrolejová lampa. Pod ní se válela krátká železná tyč.

Tehdy Michal, když přemohl svou hrůzu, učinil toto:

Vzal pana Camarrona pod rameny a domnívaje se, že je mrtev, zatáhl ho do nejzazšího kouta domu. Zavřel pokladnu pomocí klíčů, které u ní visely, a zhasil lampu. Vyšel ven, uzamkl klíčem i železné dveře, běžel pro svého poníka a vyjel jako blázen zpět k otcovské farmě. Velmi toužil zakrýt ten zločin, o jehož pachateli nepochyboval. Bylo mu nesmírně úzko, sténal do noci a plakal – nejen pro Henryho,

ale kvůli matce, kterou to hrozilo zabít – kvůli otci, jehož neštěstí dosahovalo vrcholu.

Dvě míle před farmou se zastavil. Obrátil se a jel zpět. Vstoupil opět do krčmy. Safeni tam zíval za pultem a asi deset hostů se povalovalo u stolů.

„Nenašel jsem Henryho,“ pravil Michal zadýchaně a rozčileně. „Camarronův dům je zavřen a všude je tma. Víte, kterým směrem Henry odešel?“

„To nevím, hochu,“ odvětil Safeni líně. „Třeba se Camarron ještě nevrátil a Henry už na něj nečekal.“

Tentokrát mezi hosty seděli už také Bob Cass a Lentin Lewis. Když Michal odcházel, sledovali ho pozornými očima.

„Myslím, že je to v pořádku, Lene,“ pravil Bob Cass a spokojeně se napil...

3

VY JSTE LUPÍČ, VYMLUVTE MI TO!

Pan Jerome Miller nepřerušil Crey Cooka ani slůvkem, ani pohybem. Ale když Crey Cook konečně dočetl, s tvářemi rozpálenými a hlasem vzrušeným, zdvihl pan Miller svou veleváženou hlavu a pustil se do strašného sípavého smíchu.

„Ach, můj Bože –“ naříkal, kuckal a kašlal, „ach, můj Bože!“

Crey Cook na něj strnule pohlížel.

„Pane Millere... nelíbí se vám to?“

„Ale líbí, naopak – dlouho jsem se tak dobře nepobavil –“ pan Miller vytáhl hedvábný šátek z náprsní kapsy a otíral si slzíci oči, „znamenitě vymyšleno! Zábavně vymyšleno. Jak jste na to přišel?“

„Přišel jsem na to –“ opakoval Crey Cook, a bylo mu zle, „sbíral jsem informace a vím...“

„Domýšlíte se... lépe řečeno...“

„Ano, domýšlím se...“

„Ale včera jste mluvil o důkazech! Je toto nějaký důkaz? Není v tom jediný důkaz, pane Cooku, leda proti Henrymu Duškovi samotnému! Je to prostá kombinace jako z detektivní knihy – můj Bože, já se usměju. Připouštím, že není špatná. Ale uveřejnit to?“

Pan Miller zavrtěl energicky hlavou, pak si hlučně vyčistil nos. Crey Cook si postrašeně olizoval rty.

„Ne, mladý muži. Za tenhle článek by zavřeli vás i mne i mého hlavního redaktora i všechny ostatní, jen pana Casse s Lewisem ne. Hod'te to do koše.“

„Pane Millere...“

„Ne, ne. Sbohem, pane Cooku, na shledanou. Zajděte si k hlavnímu redaktorovi. On s vámi promluví o těch ostatních průkopnických historkách. Tohle ne. Tohle ne. Copak vás to napadá.“

Crey Cook stiskl masitou ruku páně Millerovu jako ve snách a vypotácel se z čalouněných dveří, A pan Miller vzal do ruky domácí telefon.

„Redaktore –“ zavolal, „v pěti minutách máte na krku toho Creye Cooka. Dejte s ním nějak dohromady ty články. Mluvili jsme včera o tom, že ho u nás zaměstnáme. To padá. Je ještě příliš nezkušený. Neučiníme to. Ať vám ukáže povídku, kterou mi právě předčítal. Nasmějete se.“

Crey Cook měl už jen matku. Jeho otec podlehl před pěti lety v boji s petrolejem – stihl ho u věží smrtelný úraz. Paní Cooková pobírala od společností nějakou rentu, která stačila ke skrovné výživě její i jejího syna. Ale mladý Cook, jemuž z nedostatku prostředků byly další studie znemožněny, hleděl, aby se co nejdříve postavil na vlastní nohy.

Kupředu životem ho vedl smysl pro pravdu a poctivost. Ale nevěděl ještě, že pro pravdu je třeba těžce se rvát. Maminka Cooková trochu příliš chránila synka před drsností života. Crey teprve zvolna a poměrně pozdě

objevoval, že společnost je vázána předpisy, zákony a zvyklostmi, přicházejícími někdy s pravdou do rozporu. Nebylo všechno tak prosté, jak si to představoval. Pro něho platilo: mám pravdu nebo nemám. A jsou-li o tom pochybnosti, dají se přece snadno odstranit.

Smích páně Millerův mu zněl v uších, i když jednal s hlavním redaktorem. Nějak mu najednou přestalo záležet na průkopnických povídkách. Dokonce se jaksí znechutil. Hlavní redaktor měl pro něho ještě podrobnější rady než pan Miller.

„Pozor,“ říkal, „pan Camarron by mohl být svou průkopnickou povídkou uražen. Je to vážený, mocný činitel.“

„Ale mnoho lidí se pamatuje, s jakou bláznivou reklamou tady začínal,“ namítal Crey Cook téměř zlostně.

Nedůtklivý byl nejen pan Camarron, nýbrž také olejářské společnosti, Samuel Gregory, hoteliér Safeni a jiní a jiní.

„O vaší povídce s tím Duškem se nevyslovím vůbec,“ pravil redaktor opatrně, „leda tak, že ji nemůžeme potřebovat.“

„A je-li pravdivá?“

„Musil byste to dokázat lépe než nějakými smyšlenkami. Jděte přece jenom raději na policii.“

Crey Cook ostatně nahlédl, že opravdu není možno jen tak na někoho ukázat prstem a křiknout: „Vy jste lupič, myslíte-li, že ne, pak mi to vyvraťte!“

Také o panu Camarronovi se nesmělo říci, že je lichvář, ani se nesmělo olejářským společnostem vytknout, že vzaly starousedlíkům zlatou půdu pod nohama.

Crey Cook měl těch nesprávností plnou hlavu, když odcházel z budovy oklahomského deníku. O Henrym Duškovi více než dvacet let nikdo neslyšel. Starý Dušek v jeho vinu věřil, a skličovalo ho to až dodnes tak, že celé dny nepromluvil slovo. Matka Dušková se ploužila po farmě jako stín. Mladší syn Mike ve svých osmatřiceti letech byl nejvážnějším mužem celého státu. Pracoval na farmě do úpadu, jen tak, aby se uživil, poctivě, ale možná s nechutí, Crey Cook ty poměry znal.

„Myslím –“ řekl mu Mike, když šlo o tu povídku, „že Henry netřískl toho lichváře do hlavy. Ne. Henry je na to příliš vznešený. Ale myslím také, že jsem jediný, kdo v jeho vinu nevěří.“

Crey Cook se nepřiznal k tomu, jak hodlá svou povídku zakončit.

„Psát o tom v novinách můžete,“ odpověděl Mike na jeho další otázku, „sběhlo se to skutečně tak, a nikdo proti tomu nemůže nic mít. Otce ani matku už nezraníte. Otupěli. Je jim to jedno.“

„Ale zpočátku jste věřil, že to váš bratr udělal, což?“

„Zpočátku ano,“ přiznal se Mike zamračeně, „potom ne.“

„A nepřemýšlel jste o tom nikdy?“

„Mnoho. Ale Henry zmizel. Ztratil se ve světě. Slíbil večer před svým odchodem Bogardovi, že do tří měsíců dá o sobě slyšet. Neučinil to. Proč?“

Crey Cook, vzpomínaje na tuto rozmluvu, zapomínal na řadu dalších článků pro pana Millera. Zašel domů, vzal si bicykl a šlapal statečně cestami v lese věží k Duškovici farmě.

Mika našel v polích, zamračeného jako vždycky. „Máte-li čas,“ pravil mu, „přečetl bych vám něco. Budete mít snad pro to lepší pochopení než pan Miller.“

„Chvilku mám,“ řekl Mike, a posadili se na zem.

4

CO HODIL MICHAL DUŠEK NA STŮL

Když Crey Cook svou povídku dočetl, ukázal se poprvé za dlouhý čas v obličeji Mike Duška projev pobouřených citů. Ale mlčel.

„Povídám,“ řekl Crey, složiv svou povídku a zasunuv ji do kapsy, „co tomu říkáte? Vás se týká jen konec. Praví se v něm, že jste odtáhl pana Camarrona tak, aby ho hned nenašli, a aby se tedy poskytl vašemu bratru co nejdelší čas pro útěk. Zatím to posloužilo spíše Cassovi a Lewisovi.“

Mike skousl rty.

„To není pravda,“ odvětil, „nebyl jsem tehdy uvnitř domu vůbec.“

„Asi pro tyhle a podobné maličkosti...“ vzdychl Crey Cook, „odmítl pan Miller mou povídku. Jeho někdejší úraz na noze byl zcela jiného druhu než úraz pana Camarrona, nemyslíte?“

Mike neodpověděl. V koutcích úst mu trhalo.

„Pan Miller má pravdu,“ pokračoval Crey Cook jasným hlasem, „přečtu-li svou povídku ještě dvakrát, zcela jistě na mne podají pánové Cass a Lewis žalobu.“

„Tedy ji nikde nečtete,“ řekl Mike konečně.

„Myslíte, že to nebylo tak, jak líčím?“

„Snad bylo – částečně.“

„S pány Cassem a Lewisem?“

„Pamatuji se –“ pravil Mike místo odpovědi, „že skutečně neměli ti dva žádné peníze. Říkali jen, že mají odněkud nějaké dostat. A potom je najednou měli.“

„Z Camarronovy pokladny, což?“

„Nevím. Neměl byste mluvit tak určitě.“

Crey Cook vstal. Toto byl přece vlastní bratr obviněného, a přece se bál možné pravdy. Jaký to byl svět!

„Sbohem, pane Dušku.“

„Sbohem,“ odvětil Mike a zůstal sedět na mezi, stále se stopami těch smíšených citů v obličeji.

Crey Cook zdvihl bicykl a šlapal cestu zpět.

„Já jsem nové svědomí Oklahomy,“ říkal si po cestě slavnostně.

Zastrčil bicykl do chodby domu, v němž s matkou bydlil, něco pojedl, objal srdečně matku, a jel pouliční dráhou k budově městské správy.

„Pana Bogarda,“ řekl tam, „ale ovšem. Postačí říci jméno Crey Cook.“

„Uvidíme,“ pravil úředník jedovatě, zapisuje jméno na listinu.

Jim Bogard si to zařídil tak, že každou hodinu dostával na stůl listinu se seznamem osob, které žádaly o slyšení. Pravidelně tam mělo být také poznamenáno, co ten který chlapík chce. Jim Bogard některá jména škrtnal, jiná nikoli. Odmítal však málokoho. Byl přesvědčen, že jen takový starosta, který je v úzkém styku s občany, může být dobrým starostou.

„Crey Cook –“ vyslovil se hlučně, „zdá se mi, že je to ten mladík, který o mne píše nestydatou povídku. Necht' vstoupí.“

Crey Cook tedy vstoupil. Nenapadlo ho soudit z prachových stop, že Jim Bogard měl ještě před chvílí nohy na stole.

Jimu Bogardovi bylo již přes šedesát. Kromě toho, že již kníry nenosil a že jeho obličej trochu zvráskovatěl, se příliš nezměnil, zejména ne pokud šlo o sílu hlasu.

„Cože?“ zahlučel, „přečíst mi povídku? Přečtu si ji později sám, dostanete-li jí někam do novin, jak jste posledně vyhrožoval.“

„Pane Bogarde,“ řekl Crey Cook uctivě, „tato povídka se bohužel nedostane do novin.“

„Pak je jisté, že nestojí za nic,“ odvětil pan Bogard určitě, „sbohem.“

„Naopak, pane.“

„To si myslíte vy.“

„Povídka vás bude zajímat, pane Bogarde. O vás samotného v ní jde až na druhém místě.“

„O starostu města až na druhém místě? Kdo je tu před starostou, co?“

„Pravda, kterou bych chtěl dokázat.“

A tak strávil Crey Cook u tohoto hlučného, ale dobromyslného muže celou hodinu. Pan Bogard se nesmál, když Crey dočetl. Naopak se zasmušil a pokoušel se nakroutit si kníry, kterých již nebylo. Potom vstal a přecházel, veliký jako strom. Crey Cook se domníval, že přemýšlí o jeho nápadu, ale Jim Bogard byl myšlenkami již o něco dále.

Potom řekl, tlumě nezvykle hlas:

„Nepřekvapil jste mě, jestliže si něco takového myslíte, mladíku. Když jsem před lety mluvil s pány Cassem a Lewisem, nadskakovaly mi revolvery samy v pouzdrech. Čekám dodnes, že se Henry Dušek objeví, že ho posadíme na lavici obžalovaných a že to začneme řádně probírat. Čekám, že přes Camarronovo svědectví ten zločin Henry popře. Ostatně Camarron netvrdí, že Henryho tehdy přesně poznal.“

„Netvrdí,“ souhlasil Crey Cook, „mluvil jsem s ním rovněž. Ale nepochybuje o tom, že to byl Henry.“

„Tak vy jste s ním mluvil,“ řekl pan Bogard a pevně se rozkročil. „Musíte dát pozor, mladíku. Nechlubte se s tou věcí tak otevřeně, nebo máte na krku soud pro urážku na cti. Páni Cass a Lewis jsou ostří hoši a smělí jako sojky.“

„Drzí,“ přikývl Crey Cook.

„Povídám smělí. Mírněte se, hrome. Už nejste kojenec, abyste nemohl mít trochu rozumu, je-li kasička horká.“

Pan Bogard se obrátil k oknu. Jeho čelo se stáhlo do množství vrásek.

„Úvahy starších lidí stojí také za něco, mladíku,“ pravil po chvíli, „a proto mě slyšte. Považuji Henryho Duška bezpečně za mrtvého muže.“

„Proč, pane Bogarde?“

„Proč? Kdyby nebyl mrtev, byl by se již přihlásil. Slíbil mi to tenkrát a já vím, že byl vychován k poctivosti a že byl řádný hoch, až na ten omyl s petrolejem. Vypůjčil si devět tisíc dolarů, a i když jich bylo ve skutečnosti osm, zůstává nesporné, že dnes je jich i s nejmírnějšími úroky mnohem víc než devět a že o ně Camarrona okradl. A poněvadž nevěřím, že toho byl schopen, je pravděpodobně mrtev.“

Pan Bogard položil pěst na stůl, naklonil se a upřel na mladého muže strašný pohled.

„A jak by byl zemřel, pane Bogarde?“ zachvěl se Crey Cook.

„Všelijak. Před tolika lety ještě mohl na pomezí Východu a Západu zemřít člověk všelijak, zejména dostal-li se tam, kam se asi dostal Henry Dušek.“

„Kam se dostal, pane?“ zeptal se překvapeně Crey Cook.
„Do podsvětí Ameriky, vy miminko. Spával pod mosty a na předměstích mezi nejhorší sebrankou. Měl v kapse patnáct dolarů, za které prodal Mutchinsonovi revolver. Patnáct dolarů! Jaké to jmění pro tuláky, s nimiž se musil přátelit!“

Crey Cook zesmutněl.

„Dejme tomu tedy, že je mrtev, pane. Že jen smrt mu zabránila splnit jeho závazky. Ale potom nevěřím, že by byl býval schopen spáchat zločin na panu Camarronovi.“

„Věřím tomu snad já?“ zahřměl Jim Bogard.

Pak se umínil.

„Jděte domů a strčte svou povídku mamince do šití,“ poradil, „a ať si úředník v předsíni poznamená vaši adresu, aby byla po ruce. Máme tu policii, s jejímž ředitelem si mohu snadno promluvit. Ale zdá se mi, že dostávám chuť se po tom poohlédnout sám. Jste sice ještě štěně, chodil jste však do školy a také víte, že jedna a jedna jsou dvě. Přiznám se upřímně, u všech rohatých...“ pan Bogard se zatvářil jadrně, „že vaše bláznivá povídka probudila mou starou myšlenku.“

Crey Cook vstal a poděkoval.

„Přijímáte to zcela jinak a lépe než novinář Miller, pane,“ pravil na rozloučenou.

„Já jsem Henryho osobně znal,“ zabručel pan Bogard a otevřel mladému muži vlastnoručně soukromý východ.

Poněvadž zatím uplynula hodina, vešel brzy potom do starostovy kanceláře úředník z předsíně.

„Kdo ještě?“ otázal se Jim Bogard, nahlížeje do listiny, „dnes už poslední dávka, což?“

V seznamu bylo jméno Michala Duška.

„Záležitost rodinná? Sem s ním! To je zvláštní! Všecky ostatní odkázat na zítřek! Běžte!“

Za malou chvíli stanul Michal Dušek před velikým starostou Oklahomy.

Jim Bogard se na něho dlouho díval. Vynořovaly se mu staré vzpomínky.

„Jako by přede mnou stál Henry,“ pravil pak, „jenomže

ten se nikdy tak nemračil. Až potom – v posledních chvílích, ale to vypadal spíš zoufale. Posad' se, Mike.“

„Právě o mého bratra jde, pane,“ odvětil Michal a ještě stál, „byl dnes u mne jistý Crey Cook.“

„Hleďme. Právě jsem ho propustil i s jeho rozbrečenou povídkou.“

„Znáte tu povídku, pane?“

„Znám, Mike. Myslíš, že je pravdivá?“

Mike stáhl ještě víc obočí.

„V určitých podrobnostech ano,“ odtušil.

Přistoupil ke stolu. Hmátl do kapsy, něco vytáhl a hodil to na desku. Dopadlo to s chřestivým zvoněním.

„Aj, Mike,“ řekl Jim Bogard s překvapením, „co to je?“

„Camarronovy klíče k pokladně a k domovním dveřím,“ odvětil Michal Dušek klidně. „Mám je u sebe již přes dvacet let.“

JAK PRESIDENT MUTCHINSON ZAHODIL DESET TISÍC DOLARŮ

Zatímco Michal Dušek potvrdil takto starostovi pravdivost Cookovy domněnky, že se kdysi přičinil o zdar Henryho útěku, seděl Crey Cook v nejpřepychovější pracovně ze všech oklahomských pracoven.

Byla to kancelář pana Mutchinsona, presidenta nejmladší olejářské společnosti.

Záležitost Henryho Duška otvírala Creyi Cookovi nejlepší dveře města. Také pan Mutchinson, nyní vážný muž mdle prošedivělých vlasů, vzpomínal často na osud Henryho Duška s bolestí. Zpočátku i ve svém zaneprázdnění a starostech, které daly zmizet narudlé barvě jeho vlasů, pokoušel se o styk s rodinou Duškovíc. Ale byl odmítán s onou hrdostí, která čelila rodové hanbě a zkáze. Každé vlídné slovo považoval starý Dušek za nezaslouženou milost a tvrdě ji odrážel.

„Henry Dušek –“ pravil pan Mutchinson zamyšleně, „co já s tím mohu dělat?“

„Jste mocný, pane Mutchinsone,“ řekl Crey Cook, jako by šlo o jeho vlastní záležitost.

„Nikdo není tak mocný, aby ovládal všechno na světě, hochu. Jestliže jste navštívil pana Bogarda, učinili jste dobře. Já sám...“

President Mutchinson, jak se ukázalo, byl o vině Henryho Duška přesvědčen. Bylo mu toho líto, ale ještě více litoval jeho rodinu. V tom smyslu se také nesly jeho úvahy.

Propustil Creye Cooka poměrně brzy, a Crey Cook odešel domů, aby přepracoval a doplnil svou povídku.

„Mám něco, matko,“ řekl doma, „co mi otevře cestu do světa a zároveň je dobrým skutkem.“

Následujícího dne ráno vstoupil pan Mutchinson do svého nádherného automobilu a dal se odvézt na Duškovíc farmu.

Řadu let se vlastně s Duškovými nesetkal. Michala nespátřil ani tentokrát, neboť Michal pracoval s několika dělníky venku na poli. Ale starý Dušek byl doma, jeho žena rovněž. A panu Mutchinsonovi se sevřelo srdce úzkostí, když je spatřil.

Nahrbený stařec vyhaslých očí, netečný a slabý, to byl Jindřich Dušek starší. A mlčenlivá, ustaraná žena palčivě suchého pohledu – Mary Dušková.

Nic je nemohlo překvapit, ani návštěva tak neobvyklá.

Pat Mutchinson nepřestal být nikdy cítícím člověkem. A tak mu působilo nyní obtíže, měl-li mluvit suše a po obchodnicku.

„Vaše farma vzbudila pozornost naší společnosti,“ pravil, „jsme přesvědčeni, že bychom zde navrtali petrolej.“

Starý Dušek zdvihl mdlý zrak. Snad již neměl sil se zlobit.

Pat Mutchinson říkal svou větu se značnou námahou. Věděl, že říká totéž, co kdysi říkal Duškův nerozumný a pak zločinný syn.

A věděl, že říká nepravdu. Jak jinak měl však pomoci těmto lidem, kteří pomoc v každé formě odmítali? Pat Mutchinson se dopouštěl podivného podvodu. Ale uvědomil si, proč starý Dušek nevzplanul, proč naopak sklopil hlavu. Dlouho si vyčítal, že svého těžce zraněného syna dobil vlastníma rukama. Když se Henry řítí do propasti, on, starý Dušek, ho postrčil.

Zločin Henryho Duška na panu Camarronovi byl i zločinem starého. Nebylo by k němu došlo, kdyby byl synovi neukázal dveře.

Naděje na petrolej!

Velká naděje!

Říkal-li to president olejářské společnosti, bylo snad na tom něco pravdy, a Henry se tedy možná nemýlil tak

strašně, jak se až dosud zdálo. To opět zvětšovalo vinu starého a jeho hlava klesla ještě níže.

„Farmáři,“ pravil pan Mutchinson a bylo mu jaksi horko, „dnes máme jiné možnosti pro vrtací práce než tehdy. Technika pokročila. Můžeme vrtat do hloubek téměř neomezených. Nejsou pro nás již hranicí dva tisíce metrů jako tehdy...“

Starému Duškovi táhlo hlavou něco jiného. Myslil na to, že dnes by ani při nejlepší vůli nesehnal devět tisíc dolarů pro pana Camarrona, ačkoli by je zaplatil rád. Devět tisíc dolarů by snad ještě dnes pohnulo pana Camarrona, aby odvolal trestní oznámení na Henryho, aby to nějak zařídil... ale zase tu bylo oněch třicet tisíc, uloupených z pokladny.

Farmáři Duškovi z toho šla hlava kolem, a pan Mutchinson mu ji ještě více roztácel.

„Pracovali bychom na svůj vlastní náklad, farmáři. A aby vám nevzešla škoda, jsme ochotni složit ihned po podepsání smlouvy náhradu deset tisíc dolarů v hotovosti.

V případě neúspěchu všechno zase odkládíme. Jde jen o jeden jediný vrt. Kdybychom však navrtali petrolej, bude vám poukazováno patnáct procent z hrubé ceny, jaká právě na světovém trhu bude platit.“

„Deset tisíc?“ řekl starý Dušek.

„Deset tisíc ihned a případně patnáct ze sta. Souhlasíte-li, pošlu vám sem ještě dnes smlouvu i peníze.“

„Deset tisíc...“ opakoval farmář.

Neviděl v tom dobrodiní. Myslil, že je to tak správné.

„Souhlasím,“ pokývl, a pan Mutchinson s ulehčením vstal.

Když jel zpět k městu, zabořen v polštářích vozu, přemítal, jak malou náhradou jsou peníze za všechno utrpení starého Duška. Ale pan Mutchinson neměl jiné možnosti těšit kromě útěchy peněz.

Přece však jeho čin přinesl farmáři Duškovi úlevu, a to způsobem, jaký president Mutchinson neočekával. Starosta Jim Bogard se o tom dověděl za okolností neobvyklých, totiž v zábavních podnicích pánů Casse a Lewise.

O BABIČCE, KTERÁ BYLA PRYČ NAJEDNOU

Za tím účelem se starosta navlékl do fraku, poněvadž tam chtěl jít večer.

Klíče, jež Michal Dušek přinesl, uzamkl Jim Bogard do nejdolejší zásuvky stolu.

„Chytilo tě to, Mike,“ pravil, „a já myslím, kdybys byl tohle udělal na policii, o nocleh už by ses nemusil starat.“

„Zatáhl jsem skutečně Camarrona do úkrytu,“ prohlásil Mike, „domníval jsem se, že je mrtev. A zamkl jsem dům.“

„Dobře!“ zaúpěl Jim Bogard, „nechci slyšet tu povídku ještě jednou. Buď zticha. Jednám snad lidsky, když ti to radím, ale jednám proti zákonu, já, starosta Oklahomy. Není-li ti už líto tvých rodičů, pamatuj alespoň, na mne. Mít jednoho syna zločincem je zajisté špatná věc. Ale mít dva je ještě jednou tolik.“

Michal Dušek pak klesl do křesla a jeho napětí povolilo. Neříkal nic, nevymlouval se z ničeho. A přece mu pan Bogard velmi dobře rozuměl.

„Jdi domů, Mike,“ pravil, „a jednej jako by nic. Ponech to na mně. Začínáme si Cookovu povídku ověřovat od konce. Je to jako film, který si promítáme zpátky. Není-li někde přetržen, vstoupí nám nakonec na plátno pozpátku tvůj bratr. Jdi, Mike, jdi.“

Mike tedy šel a pan Bogard, rozváživ si to pořádně, neřekl nikomu nic a vydal se následujícího dne k večeru na výlet do podniků „Cass a Lewis“.

Pánové Cass a Lewis měli nejkrásnější neonovou reklamu v městě. Divadlo rozmanitostí, tančírny a herny,

jež lepší lidé kupodivu nevyhledávali. Pánové Cass a Lewis o lepší lidi celkem nestáli.

Pan Bogard byl rozhodně jedním z lepších lidí. Zašel-li do zábavních podniků přece jenom jednou za čas, nikdo nepochyboval, proč tam jde. Byla to nepříjemná soukromá kontrola, a tak se sem tam něco uklízelo, neboť pro Jima Bogarda nebyla tajemstvím žádná skrytá místnost se zvláštním vchodem, kde se obírali důvěřiví hosté o peníze v hazardních hrách. Jim Bogard byl natolik prozíravý, že se kdysi o novostavbu „Paláce zábav“ staral jako o svou, a denně z úřední moci studoval stavitelovy plány. A přece měl dojem, že ho ti dva darebové ošidili, že si s ním zahráli nečistou hru.

Zlatem ověšený vrátný zmáčkl tajné tlačítko, čímž se v kanceláři pánů Casse a Lewise rozsvítila žárovka, věštící nebezpečí.

„Je to starosta!“ došla zpráva.

A tak vznikl horečný shon. S každým krokem Jima Bogarda, jak stoupal po mramorových schodech, zmizela ruleta nebo připravený balíček znamenanych karet. Zadním východem odešli lidé, kteří se tvářili jako hosté a byli ve skutečnosti podvodníci, čekající na důvěřivé oběti různých her.

U pánů Casse a Lewise působili ti lotřáci v nejrozumnějším přestrojení. Hladcí páni v černých oblecích, i dělníci s rukama, v nichž byl zažrán olej. Pánové Cass a Lewis s nimi pracovali na procenta. V posledním čase výdělků tohoto „obchodu“ poněkud zeslábly. Jim Bogard soustavně dával občany varovat před touto pochybnou zábavou nebo nesmyslnou nadějí na výhru.

Pánové Cass a Lewis vyšli panu starostovi vstříc. Nebyli to již špinaví muži se zarostlými obličejí a s revolví po bocích. Naopak, vypadali velmi uhlazeně, byli mírně obtloustlí a vyholení do růžova, a samá ochota. Na malíčku pravice nosil jeden i druhý prsten s velkým brilantem. Černé kabáty jim dokonale padly. Nikdo by byl neřekl, že v náprsní kapse každého z nich sedí velká automatická bambitka. Kabáty byly na to šity. Páni Cass a Lewis musili

být ozbrojeni, odnášejíce si každé noci k ránu výtěžek ze zábavy, kterou poskytovali.

„Klaním se až k zemi, pane,“ řekl Bob Cass s předstíranou pokorou.

„Nejvěrnější služebník,“ zlomil se Lentin Lewis, „velká čest pro náš podnik. Je libo do kavárny?“

„Číšníku –“ zavolal Bob Cass, „útratu pana starosty platím dnes já!“

Jim Bogard se o to s nimi nikdy nehádal. Spíše říkal pohnutě:

„Děkuji, pánové, děkuji. Velice laskaví. Jednou vám to jistě stát oplatí. U nás ovšem není jídelní lístek tak přepychový, ale zase to bude denně a hodně dlouho. A kromě toho se chodí na zdravotní procházky po dvoře.“

Pánové Cass a Lewis se jen zdvořile ušklíbli. Potrpěli si jinak silně na čest, ale vůči starostovi se raději tvářili, že nevědí, co tím myslí.

„Znáte ostrov Alcatros, pánové?“

„Bohužel...“ krčili rameny.

„Je tam nová věznice,“ liboval si Jim Bogard, „krásné stavení, obklopené mořem s úchvatnými žraloky. Odtamtud není úniku.“

„Tak, tak,“ smáli se vesele, „znamenité. Tam se odsouzenci jen hrnou, co?“

„Pro dva je tam ještě místo,“ odušil Jim Bogard.

Zřejmě tentokrát neprováděl svou soukromou kontrolu. Vyžádal si rozmluvu s panem Cassem a poslal pana Lewise pryč.

„Mám nové starosti se svým úřadem,“ pravil Bobu Cassovi, jenž z toho byl trochu rozčilen, „daňové záležitosti vyžadují jistého šetření. Týká se to také vás. Cassi. Každý bude musit přiznat, s jakými penězi zde začal a kolik činí nyní jeho jmění. Ale nezáleží na tom, přišel-li sem jako nedělní kazatel a skončil jinak, rozumí se.“

„A z rozdílu zaplatit notnou dávku, co?“ šklebil se Bob Cass kysele, zcela pominuv narážku na svou někdejší změnu v rozhodnutí.

„Nepochybně. S čím vy jste začali, Cassi?“

„S několika tisíci po babičce. My jsme s Lentinem bratřenci, víte.“

„Je to pěkná rodina,“ podivil se Jim Bogard upřímně, „babička umřela?“

„Slíbila nám to jednou, ale čekali jsme nějaký čas. Vždyť víte, tenkrát...“

„Ano. Jen když se dlouho netrápila, Cassi.“

„To ne. Byla pryč najednou.“

„Ať je jí zem lehká,“ popřál Jim Bogard soucitně a zatahal za kabát číšníka, běžícího kolem.

„Poproste pana Lewise, aby sem přišel,“ pravil.

Bob Cass marně přemítal, kam s tou babičkou pan starosta míří.

Když se pan Lewis s úsměvem dostavil, musil pan Cass pryč. Bez výsledku se snažil dát svému kamarádu znamení, že se jim hodlá starosta Bogard dostat nějak na kobytku.

Lentin Lewis vyslechl totéž lživé povídání o dávce z majetkového přírůstku. Lentin Lewis měl Bobovu školu a dovedl se již také tvářit lišácky.

„Já myslím,“ pravil moudře, „že se nikomu nemusíme zpovídat, kde jsme vzali základní kapitál. Hlavní věc, že to byly poctivé peníze.“

Jim Bogard hlučně polkl.

„Kdysi asi byly,“ poznamenal, „přijde na to, kdo je měl potom v rukou.“

Lentin Lewis nevěděl nic o vybájené babičce, která byla pryč najednou.

„Cass s tím nedělá takové tajnosti,“ dodal Jim Bogard, „ostatně našim úřadům naprosto nic není po tom, zdali jste měli k dolování zlata povolení čili nic.“

„Mno...“ rozpakoval se Lentin Lewis, domnívaje se, že už ví, na čem je.

„Bylo to v Rocky Mountains, Lewisi?“

„Tam někde, to víte,“ řekl Lentin Lewis chytře. „Prostě, získali jsme peníze vlastním přičiněním a tvrdou prací. Myslím, že se budeme s daňovými úřady trochu hádat, nedáme se jen tak.“

Mezi babičkou a zlatým dolem byl ovšem tak propastný rozdíl, že to Jimu Bogardovi stačilo.

Pak už pány majetníky neobtěžoval. Nedal nic na jejich poukazy, kolik tu vlastně živí lidí tím, že jim dávají zaměstnání, a nechal je, aby se o babičce a zlatodolu domluvili soukromě.

A tak, procházeje se ještě chvíli po všech odděleních, objevil kdesi pana Camarrona nad partií šachu, zaujatého a napjatého.

Pozdravil se s ním.

Věděl, že pan Camarron je přátelsky nakloněn pánům Cassovi a Lewisovi, ale zde ho nachytal poprvé. Ostatně šachový sál byl konečně slušnou místností, až na to, že se tu někdy umlouvaly špinavé obchody.

„Mám pro vás novinku,“ řekl pan Camarron.

Byl ještě tlustší než kdysi. Jeho mocný lysý zátylek byl téměř odporný. Na holém temeni mu seděla fialová čepička, jaké mívají kněží. Ale i tak konec hluboké jizvy mu vystupoval na čele.

Vstal, požádal spoluhráče o strpení, a přidružil se k Jimu Bogardovi. Tlusté vačnaté líce se mu natrásaly při každém kroku.

„Nikdy byste to neřekl,“ pravil důvěrně, „dnes se ke mně dostavil farmář Dušek a splatil mi dluh svého syna.“

„Splatil vám dluh?“ podivil se Jim Bogard.

„Ano. Nevím, kde to vzal. Snad celá léta na toho vraha skládal. Totiž...“ Pan Camarron přimhouřil vepřová očka, „vzal jsem od něho deset tisíc dolarů a vrátil mu synův úpis.“

„Deset tisíc dolarů?“

„Počítejte, pane Bogarde. Řekněme okrouhle dvacet pět let, ne? Dluh na osm procent – vidíte, že počítám málo – Camarron, Camarron a spol. nejsou zloději, jsou velkodušní, to poznáte z dalšího – není je zapotřebí hned mlátit železem do lebek...“

„Mně to nevyčítejte, pane Camarrone.“

„Chraň Bůh! Byl tehdy jen špatný dohled nad bezpečností města, ale nemohl jste být všude najednou, rozumí se. Za první rok už činil dluh Henryho Duška o sedm set dvacet dolarů více na úrocích. Dnes jeho dluh i se základem půjčky na pouhých osm procent činí čtyřicet tisíc dolarů. A vidíte, spokojil jsem se s deseti starého Duška a vydal jsem mu prohlášení, že dluh je zcela vyrovnán.“

Pan Camarron pohnutě zamrkal a popotáhl nosem, tvářil se pokorně.

„Odpouštím mu všechno,“ dodal, „jenom to ne, co mi uloupil z pokladny, a tu ránu do hlavy.“

„Víc už toho nebylo,“ odvětil Jim Bogard, „máte zlaté srdce. Ale možná, že jste se v návalu dobročinnosti ukvapil.“

Potom zakouřené zábavní podniky opustil a na čerstvém vzduchu vydechl jako znovuzrozený.

CREY COOK LAPÁ ZLATÝ DÉŠŤ

Denní list pana Millera byl zásobován nejnovějšími zprávami překvapivě brzy, ale přece jenom s novinkou, že se opět vrtá na Duškovici farmě, přišel pozdě. Věděl o tom již kdekdo.

Co chvíli vyrostla v okolí Oklahomy nová věž. To nebylo naprosto nic pozoruhodného. Náleželo to k denní práci. Duškovici farma ovšem měla své pohnuté dějiny, v nichž byla zmínka i o pokusu vraždy. V prvních chvílích však zajímala nová věž pouze olejáře. Nad Mutchinsonovým podnikem potřásali hlavami, považující jej za marný pokus. Finančně významné to stejně nebylo. Na několika tisících zbytečných výloh společnosti nezáleželo, a prezident Mutchinson měl tak dobré postavení, že se mu nikdo neodvážil vyčítat tento špatný obchod. Právě pohnutky jeho jednání pak olejáře nezajímaly.

Ale bylo v Oklahomě mnoho pamětníků nešťastného osudu Henryho Duška, a takové lidi to pochopitelně vzrušovalo. Pan Miller o nich věděl.

Poslal pro Creye Cooka automobil.

„Hle,“ pravil Crey Cook, sháněje rychle klobouk, „jaká čest!“

Za chvíli pak rozčileně klesl do hlubokého křesla v Millerově pracovně.

„Vy znáte poměry, máte látku pohromadě,“ řekl mu pan Miller bez průtahů. „Dostanete sto dolarů za článek, který ihned napíšete. Vyličíte v něm někdejší historku Henryho Duška, ale bez svého domyšleného konce!“

Crey Cook byl Američan, a proto chytal příležitost za pačesy. Sto dolarů bylo hodně, ale Crey Cook tušil, co jimi pan Miller cení.

„Jsem srozuměn, pane Millere,“ odpověděl a hned vstal, „přidáte-li však padesát dolarů, dovědí se vaši čtenáři, proč se na pozemcích Duškovíc farmy znovu vrtá.“

„Pro naději na petrolej, to je jednoduché.“

„Vůbec a naprosto ne. Ve svém článku to sice nepodtrhnu. Dokonce tam jakousi naději nechám. Ale uvedu pravou příčinu.“

„Za padesát dolarů?“

„Ano.“

„Platí,“ řekl pan Miller. „Tu příčinu mi ovšem musíte napřed oznámit. Je snad podobně choulostivá jako vaše povídka, v kterémžto případě byste ovšem pracoval za pouhých sto dolarů.“

„Je choulostivá,“ Crey Cook pokrčil rameny, „jak se to vezme. Ale šlechetný úmysl presidenta Mutchinsona není nic špatného, bude-li se o něm obratně psát, však to dobře známe.“

Pan Miller tajil svou dychtivost, když mu Crey Cook líčil, jak pana Mutchinsona navštívil.

„President Mutchinson se na mou žádost rozhodl pomoci spravedlnosti, pane. Chce vyčerpat možnosti farmy do krajnosti. Tak to napíšeme. Neřekneme přímo, že bylo jeho úmyslem věnovat deset tisíc dolarů farmáři Duškovi darem. Taková zpráva by všestranně uškodila. Postup pana Mutchinsona zjedná dobrý zvuk jménu jeho společnosti a otupí nevráživost farmářů proti olejářům a naopak. To stojí za padesát dolarů, pane Millere.“

Pan Miller poklepal tlustým prstem na stůl.

„Dobře. Dostanete sto padesát dolarů. Počkejte ještě. Nelze popírat, že jste to dal dohromady vy. Nabízím vám ve svém listě místo redaktora s platem osmdesáti dolarů měsíčně. Jak by se vám to líbilo?“

„Velmi,“ pokývl Crey Cook, pochopiv rychle, že toho dne mu prší zlatý déšť, a zůstává tedy klidný a pozorný.

„To by ovšem znamenalo, že jste navštívil pana Mutchinsona už jako vyslaný redaktor našeho listu. O tom byste se musil v článku nápadně zmínit.“

„Nic snazšího nad to, pane Millere. Jenomže, když jsem

tam byl, neseděl jsem tam ještě jako váš reportér, to je přece jasné.“

„Rozumí se, že jste u nás přijat se zpětnou platností.“

„Výborný nápad, pane Millere. Ovšem, jistě byste si nepřál, aby to vypadalo nějak lživě. Řekněme, že jsem u vás redaktorem už dva měsíce.“

„Dva měsíce? Dejme tomu.“

„V tom případě jste mi dlužen sto šedesát dolarů služného. Dáte mi je laskavě poukázat ihned?“

„U čerta, ano.“

„Přičemž velkomyslně ponecháváte v platnosti sjednaných sto padesát za můj článek?“ Pan Miller se sípavě zasmál.

„Vyděláte tedy dnes tři sta deset dolarů, mladíku. Budiž. Vaše štěstí je vám přáno. Poběžíte teď k hlavnímu redaktorovi, aby vám vykázal pracovnu. Počkejte ještě. Vaší nejbližší příští povinností bude psát senzační reportáže o práci olejářů na té farmě.“

„Rozumím, pane Millere.“

„Zájem čtenářů je tu. Vy jej zvýšíte a budete udržovat svými články. Půjďte na farmu a budete nám zprávy zasílat po zvláštním poslu třikrát denně. Každá z nich musí být lepší a zajímavější než předešlá. Nemyslete si, že je to snadný úkol.“

„Vím, že není, pane Millere, poněvadž se tam pravděpodobně nebude dít nic zvláštního. Ale než toho docela nechají, najde se něco zajímavého například v tom, jak na věc farmář pohlíží, co říká a tak dále. S tím vystačím, než dělníci odejdou. Pak toho musíme nechat rovněž.“

Pan Miller byl s tímto mladíkem spokojen. Ale nedával to najevo. Rozloučil se s ním stiskem ruky.

A Crey Cook opravdu ještě toho dne zaslal zprávu, která stála za to.

Mluvil s farmářem Duškem a dověděl se, že starý Dušek zapravil v bance Camarron, Camarron a spol. dluh svého syna.

STRACH PANA CAMARRONA

Vyskytly se hlasy, že si práce olejářů na Duškovici farmě nezaslouží oné pozornosti, jaké se vlivem novinových článků těšila. Ale podněty této práce a všechno, co jí předcházelo, zvyšovalo zájem o její výsledek tím více, že se o to Crey Cook svědomitě staral.

Jestliže nebylo možno tvrdit, že se starý Dušek rozveselil, pak alespoň nebylo pochyby, že se jeho čelo poněkud vyjasnilo. Zasloužilo se o to částečně vyrovnání s bankou Camarron, Camarron a spol. Naděje na úspěch vrtu nebyla vůbec. Přece však starý Dušek říkal své ženě, pohlížeje na čtyřicetimetrou věž, v jejíž ose se zvolna otáčelo vrtací potrubí:

„Kdyby Bůh dal, Mary, a pramen vyrazil, považoval bych to za dobré znamení. Bylo by možno Camarronovi splatit třicet tisíc a opět o hodný kus napravit Henryho čin...“

Pan Camarron se totiž vyslovil, že by případně i na ránu do své moudré hlavy zapomněl, kdyby si jinak přišel na své.

„Myslím,“ odpověděla matka Dušková tiše, „že Henryho už nikdy nespátříme.“

Bolest jejího srdce byla poněkud jiná, než bolest starého Duška, ale jistě stejně, ne-li víc, trýznivá. Starý Dušek měl malou možnost svou ženu potěšit. Přece jenom si však něco vymyslel.

Vyhledal představitele společnosti a sjednal s nimi, že ukáže-li se pramen, bude pojmenován po jeho ženě: Mary Dušková.

Olejáři proti tomu nic nenamítali. Ale Crey Cook, jenž

dlel na farmě ustavičně (dokonce tam i přespával), zaslechl potom tu a tam úsměšek.

„To se tedy styďte, pánové,“ napomenul párek inženýrů, „za svou nechápavost, myslím. Řekněte mi, co vám je na světě svaté, a já si z toho začnu tropit žerty. Uvidíme, snesete-li to klidně.“

Byl mnohem mladší než oni. Vyčinili mu drzých kluků a hnali ho s velikým řvaním od věže. Odcházel však vznešeně.

Potom se mu přišli omlouvat. Doneslo se jim, že se zná s panem Mutchinsonem.

„Jen řádně vrtejte,“ odsekl, „to je vaše hlavní starost.“ Dostali se do hloubky jednoho tisíce metrů. Po petroleji nebylo ani stopy.

Crey Cook opravdu neměl kdy starat se o svou původní povídku, ale staral se pan Bogard. Jako by se po mnoha letech spánku ta záležitost začínala hlučně protahovat. List pana Millera dostal novou senzační zprávu, tentokrát z úředních kruhů. Vzbudila pozornost tím větší, že jí Crey Cook zjednal svými články předběžnou reklamu.

Advokáti města totiž našli nějaký zákon, podle něhož hodlali před soudem projednat zločin, kdysi na panu Camarronovi spáchaný, a to v nepřítomnosti obžalovaného.

„Dosud,“ pravilo se, „vládlo pevné přesvědčení, že zločin spáchal Henry Dušek, nyní nezvěstný. Při bližším zkoumání se však ukázalo, že důkazy pro jeho vinu nejsou přesvědčující. Nebude obtížné vyslechnout příslušné svědky, a tak je pravděpodobné, že soud dojde k přesnějšímu závěru.“

Uplynul den. Jim Bogard si mnul spokojeně ruce. Ruce starého Duška se chvěly.

„Co to znamená?“ otáčel se.

Vrtací potrubí stálo. Na farmě bylo ticho. Inženýři čekali na dodávku nových dílců, aby jimi nastavili potrubí. S tím se nespěchalo. Nebylo to stejně k ničemu. Věž stála tři čtvrti kilometru od budov farmy, asi uprostřed trojúhelníka, jehož vrcholy kdysi tvořily tři nešťastné vrty Henryho Duška.

Michal Dušek, poradiv se s Crey Cookem, prozradil otci obsah té bláznivé povídky. A přiznal se i k tomu, že odevzdal Camarronovy klíče starostovi Bogardovi.

Starý Dušek velmi pobledl a chvěl se. Byl o něho téměř strach. Ale vzpamatoval se brzy a ohlédl se po své ženě, která stála tiše, skromná jako po celý svůj život, s upracovanými rukama sepjatými na prsou.

„Matko – bylo by možné...“

„Doporučuji klid,“ ozval se Crey Cook, jenž konečně jako nezúčastněný mohl zůstat klidný, „to je pouze možnost, ne ještě úplná pravda. Předčasně se radovat by bylo škodlivé. Pan Bogard...“

Na tváři matky Duškové bylo znát modlitbu, kterou vysílala mlčky k nebesům. Starý Dušek usedl na své obvyklé místo u zdi.

„Kdyby Bůh dal...“ vzdychl.

Snad se jeho syn neměl již nikdy vrátit. Ale jeho návratu mezi počestné lidi nemohla zabránit ani smrt.

Mrtvý klid na farmě se probudil, až když byly doručeny nové dílce potrubí. Záležitost Henryho Duška samotná však již byla v pohybu a nemohla být zastavena. V soudní budově ji už studovali. Rodina Duškovíc dostala obsílku k předběžným svědeckým výslechům.

Jméno pana Camarrona se objevilo na listině, předkládané v hodinových přestávkách Jimu Bogardovi.

„Vzácný host,“ řekl Jim Bogard a pozval ho k sobě.

Pan Camarron byl tak rozčilen, že se mu fialová čepička trochu svezla a velká jizva po ráně zbrunátněla.

„Marně jsem se snažil to zarazit,“ vykládal horlivě, „jdu tedy k vám, pane Bogarde. Proč se s tím hýbá?“

„V zájmu spravedlnosti.“

„Ale to je necitelnost a nikoli spravedlnost,“ rozčiloval se pan Camarron, „proč jítíte rány starého farmáře? Proč má slyšet znovu a znovu před tváří celého města, že jeho syn je zločinec?“

„Já očekávám,“ odvětil Jim Bogard pevně, „že uslyším něco právě opačného.“

„To sotva. Mám cit. Nejsem zvíře. Vzal jsem trestní oznámení i soukromou žalobu zpět. To, myslím, postačí.“

„Myslím, že to nepostačí,“ pravil Jim Bogard, stoje před ním s rukama založenýma na prsou, s tvrdým výrazem v obličeji a napřímen hnedle až ke stropu. „Zločin není jen záležitostí toho, na kom byl spáchán. Zločin je záležitost veřejné bezpečnosti. Žaluje státní zástupce a nikoli vy.“

„Žaluje na Henryho Duška?“

„Nikoli. Žaluje na neznámého pachatele.“

V tlustém obličeji pana Camarrona se objevil ohyzný úšklebek.

„Tak prostí přece nebudeme, pane Bogarde. Není-li pachatel pánům od soudu znám, pak já je s ním seznámím.“

„Leda byste změnil svou někdejší výpověď, pane Camarrone.“

„Já? Proč bych měl změnit výpověď? Nejsem křivopřísežník.“

„Nezměníte-li ji, pak zůstává v platnosti, že jste útočníka nepoznal a že jste jenom podle hlasu soudil na Henryho Duška.“

„K smíchu. Nikdo jiný to nebyl. Či máte na mysli někoho určitého?“

„Mám,“ pokývl Jim Bogard k velkému překvapení pana Camarrona.

Pan Camarron se obdivuhodně zarazil. Tlusté tváře mu zfialověly jako čepička. Pět nebo šest brad se mu zatřásl.

„Je to nechutná komedie –“ vypravil ze sebe posléze, „přišel jsem proto, abych vás požádal o zakročení. Máte dosti moci, abyste tu neblahou akci zastavil. Je to zbytečné zdržování od jiných věcí. Moje smíření s Duškovými je na dobré cestě. Mám u nich ještě třicet tisíc, které mi byly ukradeny. Posílíme-li starého ve vědomí, že jeho syn nespáchal nic, nedá mi mých třicet tisíc, ani kdyby navrtal sto pramenů.“

„Ale on je sotva navrtá, víte,“ odvětil Jim Bogard klidně. „Je mi líto, že vaši žádost musím odmrštit. Nechte to běžet.“

Ještě toho dne dostal Jim Bogard soukromou zprávu, že se pan Camarron pokoušel soudce podplatit.

Tomu se jen usmál. Jednak přihlížel k tomu, aby na veřejných místech seděli lidé nejpoctivější, a pak, ani nejvyšší úplatek by tady byl neprospěl. Nemohlo se to přece odhodit prostě do koše.

A tak neurčité podezření, které v Jimu Bogardovi vzniklo rozmluvou s pány Cassem a Lewisem, jakož i rozmluvou s panem Camarronem, bylo ještě posíleno oním pokusem o úplatek. Něco s tou trojicí rozhodně nebylo v pořádku. Jim Bogard věděl, že pan Camarron se přátelí s firmou Cass a Lewis. Obratem ruky si to vyšetřil důkladněji a zjistil, že pan Camarron není na „Paláci zábav“ zúčastněn ani finančně akciemi, ani jinak, že také pánové Cass a Lewis nemají veřejně nic společného s bankou Camarron, Camarron a spol., a že jejich peníze jsou uloženy v jiné bance. A starostovo podezření opět vzrostlo.

„Palác zábav“ a Camarronova banka byly vůči sobě

krajně nedůvěřivé, jak se zdálo, a jejich úzký styk měl patrně pouze ten důvod, že se střežily navzájem.

A tak přišel onen veliký den, první z jedenácti, v nichž se odehrálo dobrodružství Oklahomy.

9

NOC PŘED VELIKÝM DNEM

Zábavní podniky Cass a Lewis hýřily svou falešnou nádherou. Minutu co minutu se obracelo v rukou hostů průměrně sto dolarů, z nichž značná částka čistého zisku plynula do kapes majetníků.

Pánové Cass a Lewis a Camarron seděli v malém soukromém pokojíku, a personál měl přísně nakázáno nevyrušovat je, ani kdyby hořelo.

Byla již pozdní noc.

„Já vám říkám, že to praskne,“ syčel pan Camarron rozčileně, „já vás v tom asi nechám. Nevím si jiné rady.“

„Ehm –“ udělal pan Cass, „něco se proti tomu najde. Především Henry tu není. To je naše výhoda. Postačí, že ho tenkrát Safeni viděl s železným klackem v ruce. Ostatně vy máte rovněž něco na svědomí.“

„Vy ne,“ odtušil Cass klidně, „byl jsem to já. Ale ta čepička vám stejně dobře sluší. Podle mého soudu už tenkrát, když vás napadlo, že bychom to mohli být my, jste měl běžet se svým podezřením na šerifa, a nebyli bychom z toho s Lentinem vyklouzli.“

„A ne –“ dodal Lentin Lewis vyčítavě, „přijít s tím na nás a vydírat z nás pětadvacet let peníze. To je jasné. Z udání byste byl neměl nic. Z tohohle máte.“

„Vraceli jste mi jen to, co jste uloupili.“

„Vrátili jsme vám už stokrát víc. Víme všichni, vy

darebáku, že tenhle podnik je vlastně váš. Jenom se za něj jako vážený finančník stydíte a necháváte to na nás.“

„Tu ostudu snadno unesu, jestliže to prozradíte. S vámi to bude horší.“

„Proto, že jsme vás bacili do hlavy, že jste se z toho vylízal a že se jako blázen snažíte, aby bylo útočníkovi odpuštěno?“

Bob Cass se surově zasmál.

„Žalář vás nemine, ani kdybych prosil porotu na kolenou,“ odvětil vztekle pan Camarron, „nehledíc k tomu, že tento podnik zavřou. Bogard se na to jen třese. Hotové peníze připadnou mně. Kam na mne se žalobou o vydírání. Mám přece váš dlužní úpis.“

„Máte,“ pokývl Bob Cass, „je to ještě větší zlodějna než ta, kterou jste spáchal na ubohém Duškovi.“

„Netvrďte, že jsem na Duškovi...“

„Ne?“ vyjel Bob Cass, „nebyl-li jste to vy, pak to byla

vaše hamižnost, které se nemůžete ubránit. Neodolal jste, abyste nevzal od starého Duška deset tisíc dolarů, přestože Henry Dušek vám svůj dluh už dávno splatil!“

Pan Camarron vyvalil oči a zatřásl se po celém těle jako osika. Zdálo se, že ho raní mrtvice. Zfialověl v obličeji tak, že ho nebylo lze od čepičky rozeznat.

„Co pravíte?“ vykřikl.

„Právím, že vám Henry Dušek peníze poslal a že spoléháte na jeho věčnou nepřítomnost.“

Pan Camarron jako by splaskával. Vypadal docela zničeně.

„Jak... jak to víte, pekelníci?“

Bob Cass klidně hmátl do krabice s doutníky a pečlivě si jeden vybral.

„Co jsem říkal, Lene?“ pohodil hlavou.

„Jsi moudrý muž, Bobe,“ odvětil Lentin Lewis s uznáním.

„Tak tedy. My to nevíme, Camarrone, my jsme si to domyslili. Postačilo si představit, že Henry Dušek je pořád ještě živ, že ho nic na světě nepřejelo. Já ty přistěhovalecké paličáky znám. Kdyby byl do tří měsíců nemohl poslat aspoň stovku, byl by se vrátil a šel rovnou a bez ptaní do žaláře. Poněvadž se neukázal až dodnes, máte jeho peníze doma. A kdyby tohle vyšlo najevo, banku vám zavřou, naměří vám pokutu právě tak velikou, aby vám nic nezbylo, a jste žebrák.“

„A kromě toho sedíte jako my,“ doložil Lentin Lewis.

Pan Camarron zamával zoufale rukama. Lapal chvilí po vzduchu.

„Vy blázni!“ zahořekoval, „vy blázni! Proč si tu navzájem vyhrožujeme? Záleží přece na tom, aby zůstalo všechno tak, jak to je. Aby se s tím nehýbalo!“

„Byl bych nerad,“ zašklebil se Bob Cass, „aby zůstalo všechno, jak je. Mít na krku dvakrát týdně policejní prohlídky, být pokládán za vyvrhele města a dít se při tom na váženého pana Camarrona? Jděte do pekel.“

„To se tedy může změnit, Cassi. To jediné. Rozloučíme se a dělejte si s podnikem, co chcete.“

„Konečně!“ vzdychl Bob Cass, „až dosud jste na nás byl příliš chytrý. Vysál jste nás důkladně, ačkoli my hlupáci jsme se domnívali, že vysajeme vás. Pamatuju se –“

Bob Cass potřásl s úsměškem hlavou, „jak jste nám půjčil po stu dolarů.“

„A jak jste nás jednou pod svým stanem zastavil s revolverem v ruce,“ dodal Lentin Lewis s výčitkou.

Pan Camarron stále ještě mával rukama.

„Nechte toho, lidé. Náš zájem je společný. Což podaří-li se Jimu Bogardovi dokázat, že Henry Dušek je bez viny?“

„To se mu nepodaří.“

„Ani ho nenajdou,“ poznamenal Lentin Lewis, „kdyby ho našli, byla by to vaše zkáza, Camarrone.“

„Dušek se sám nepřihlásí. Kdyby však jeho nevina vyšla najevo, přijde zcela jistě.“

„Potom by ovšem bylo s vámi zle, Camarrone.“

„A s vámi už chvíli přede mnou.“

Snažili se, aby se nehádali, ale vybuchovali co chvíli. Pan Camarron se snažil krotit sebe i je.

„Jen rozumně, jen rozumně, Cassi. Hledme si společného prospěchu. Já už mám doma obsílku k soudci. Nemohu vypovídat, že jsem Duška určitě poznal, neřekl-li jsem to už tenkrát. Hledejme něco, co by Duškovu vinu jasně prokázalo.“

„Hledejme falešného svědka,“ navrhoval Bob Cass.

„Co by musil vypovídat ten svědek?“

„Musil by říci, že viděl Henryho, jak se vrací k vašemu domu.“

„Kde takového svědka sebereme?“

„Maličkost,“ usmál se Bob Cass, „máme známosti.“

Pan Camarron si trochu oddechl.

„To by tedy šlo. Musíte se přičinit. Máte vy dva alibi? Máte důkaz, že jste nedleli na místě činu?“

Bob Cass se zamračil.

„S tím je to dost špatné. Byli jsme tehdy v Safeniho krčmě. Ale odešli jsme právě v takový hloupý čas. Seděl tam šerif s Mutchinsonem. Pana presidenta vezmi čert. Ale Bogard, to je pardál. Ten si vždycky dával pozor po každém

našem kroku. Nedivil bych se, kdyby ještě dnes věděl, kolik sklenek jsme tehdy s Lenem vypili.“

„Mohli jste přece jít jinam. Vyzpomeňte si to.“

„Jinam? Vy jste popletený jako klubko nití v hnízdě koťat, Camarrone. Kdyby to bylo dnes! Ale tenkrát? Nebylo vůbec kam jít, kromě Safeniho krčmy. Přespávali jsme u něho v kůlně.“

Obavy Boba Casse byly oprávněné. Jim Bogard skutečně a z důvodů zcela přirozených vzpomínal, co vlastně tehdy ti dva taškáři robili. Měl dobrou paměť, a tak si potvrdil další část Cookovy znamenité povídky. Když tenkrát Henry Dušek z krčmy odešel, byli oba kumpáni již chvíli pryč. Zdali se vrátili čili nic, Jim Bogard již nevěděl. Ale zato se pamatoval Michal Dušek, že potom, když vešel do krčmy podruhé, stáli již zase u nálevního pultu.

Jim Bogard oné noci sice mnoho přemýšlel, ale přece šel na lůžko mnohem dříve, než se pan Camarron s dvojicí lotříků na něčem uradili. Myšlenka Jima Bogarda jako by na dálku trojlístek znepokojovala. Jim Bogard totiž mínil, že bude možno pány Casse a Lewise obvinít přímo, to jest podrobit je přísným výslechům, popřípadě vyšetřovací vazbě. A proto trojlístek sestrukoval hlavy dohromady až do páté hodiny ranní.

„I když nás skřípnou,“ byla jedna z posledních vět Boba Casse, „stále ještě nebude konec, dokud nenajdou příležitost vyslechnout Henryho Duška.“

„A my nemáme možnost si to nějak zajistit?“ zaúpěl pan Camarron. „Já nevím, kde Dušek je. Kdybych mu dal sto tisíc dolarů a požádal ho...“

„U čerta,“ vzdychl Bob Cass, „je úžasné, kolik už jste toho nakradl. Ale žádného Duška si nekoupíte ani za milión. Já ty paličaté přistěhovalce znám.“

A to bylo skutečně poslední slovo této rozmluvy, neboť ihned potom se všichni ohlédlí ke dveřím.

„Co to je?“ otázal se pan Camarron polekaně.

„Nevím,“ odpověděl Bob Cass a pohlédl si mimoděk pod nohy, neboť podlaha pokojíku se jemně chvěla.

„Výbuch,“ pravil Lentin Lewis a vstal, „zemětřesení.“

„Výbuch,“ chytil se toho Bob Cass, „požár v některé petrolejové nádrži. Hrome! To by bylo hezké.“

Když nastalo ticho, slyšeli i zdmi a přes dvojité skla oken vzdálené ječení jako tisíce poplašných sirén. Hluk zábavních podniků se někam podivně ztratil. Bylo slyšet jen to daleké ječení, ještě silnější a rvané jakýmsi praskáním, když Bob Cass otevřel dveře na chodbu.

„U čerta,“ pravil Bob Cass, „je to asi pořádně velké neštěstí.“

Pak vyběhl ven. U stolů jeho podniku hosté stáli, vyjeveně naslouchající. Zavěšené lustry se chvěly, velká okna drnčela. Nikdo nevěděl, co se přihodilo. Nezazněly odnikud výkřiky, oznamující neštěstí. Jen ten hluk tisíců sirén a nepochopitelná střelba z děl a ručnic, která slábla a řídla.

„Vytáhněte závěsy!“ nařídil Bob Cass s vážným pohledem.

Uposlechli ho. Denní, ještě ne dosti silné světlo se vřínulo dovnitř. Lustry osleply. Hosté, pobledlí hýřením i překvapením, si mohli povšimnout, že zatím noc minula, přes čas na podvodných hodinách na zdi.

A dole na široké ulici stálo několik časných chodců dosud strnule. Tam někdo přibíhal, křičel a mával rukama.

Cassův číšník vytáhl veliké okno. A syčivé hřmění z dálky ještě zesílilo.

„Je to něco hrozného,“ pravil jeden z hostů křiklavě, aby ten podivný zvuk přemohl.

V hloubce dvou tisíc jednoho sta čtyřiceti metrů na Duškovic farmě totiž prorazily vrtáky podzemní nádrž oleje. A začal foukat gešr, jemuž co do síly nebylo a není rovno v celém světě.

10

SMÍCH DIVOKÉ MARY

Duškovic farma zažila strašlivé probuzení náhlou, nesmírnou ranou jako z celých stovek děl, která vystřelila najednou. Ale nedočkala se konce toho strašného hlasu. Vytím rostoucí síly tlačil gešr první výkřik svého pekla vzhůru. Zničil a rozerval modrý den, slibující, že se za hodinu pozlatí sluncem. Rozechvěl zemi jako desku vesmírných houslí, pod strunou, napjatou mezi světy, pod nekonečným smyčcem, drhnoucím strunu nepředstavitelnou rychlostí. A vyl v radosti uvolnění a snažil se dosáhnout až k nebi.

Přesný čas se nikdy nezjistil. Začalo to krátce před pátou hodinou ranní.

V jednotvárném otáčení potrubí, v dýchání plynových motorů a v občasném zarachocení soukolí náhle země kolem věže škytla. Její vzdutí pozorovali dělníci pod nohama. Zdvihla se a klesla. Potrubí se maličko napříčilo, soukolí zaskřípalo. Ale to trvalo jen slabou vteřinu, a než si to kdo uvědomil, letělo všechno do vzduchu.

Zdálo se, že v prvním okamžiku bylo přitom naprosté ticho. Dva inženýři a sedm dělníků měli ještě kdy podívat se vzhůru. Na štěstí nikdo právě neležl po konstrukci věže. A snad bylo skutečně těch několik prvních chvil ticho, i když se už trhala hořejší třetina věže, ustřelena nábojem vrtacího

potrubí. Toto potrubí mělo váhu čtyřiceti metrických centů a vyletělo, lámajíc a ohýbajíc se, kolmo k nebi tak náhle a rychle, že zvuk nepostačil tak rychle klesnout k uším nepatrných lidí na zemi.

Několik z nich později tvrdilo, že zaslechli staršího inženýra, jež zavolal ze všech sil:

„Všichni pryč!“

A dali se tedy na útěk, zatímco hořejší třetina věže putovala závratnou rychlostí k nebesům a začalo hřmít. To byl počátek onoho nepřetržitého vytí, zaplétajícího lidské smysly do shluku šílenství.

Proud plynů, zatím neviditelných, směřoval kolmo vzhůru. Strhl s sebou spoustu vzduchu, a jen proto patrně neměl účinek ohromné bomby, pod jejímž tlakem by se byla pobořila farma, vzdálená tři čtvrti kilometru. Avšak když se z okolí vichrem nahnal k věži jiný vzduch a rozvlnil se přenosem zvuku, klopýtlo šest mužů z oněch devíti, a na útěku upadli. Vzduch se obrátil, zdvihl celé kusy půdy jako uragan, položil nejvyšší Duškovici borovici, a třebaže zadržen skupinou stromů, rozbil na farmě několik oken. Lůžko starého Duška se pokrylo střepinami. A čtyřicet metrických centů vrtacího potrubí s hořejší třetinou věže bylo stále ještě ve vzduchu.

Úlek všech byl řádný. Starý Dušek vyskočil, napřímil se a hmátl si k srdci. Zastavilo se. Nevěděl, zda mu ječí v uších smrt tlakem krve, která přestávala kolovat, či zda je to něco mechanického. Neslyšel pád židle, kterou překotil, potácej se a hledaje oporu. Neslyšel, že se otevřely dveře a že jeho žena, která v nich stanula, křičí. Zavolal na ni. Neslyšel sám sebe. V uších ho bolelo a píchalo. Ale tento pocit měli i všichni ostatní.

Venku nebylo vidět nic. Mike a Crey Cook skočili k rozbitým oknům a nemohli si ani uvědomit, že hořejší díl věže chybí. Viděli pouze padající borovici a modrý den na obloze. Crey Cook si položil dlaně na uši, ale slyšel i očima a chřípím, i kostí chvějící se lebky a vším, co se chvělo kolem něho i v něm. Otočil se k Michalovi a něco křičel. Sám nevěděl, co křičí.

Nikdo z nich si předtím nedovedl představit hrozný zvuk této nespoutané síly, nepřetržitý, již bez nárazů, sirénovitý, stálé vytí, které budilo dojem, že má moc vychýlit zemi z její dráhy.

Pak první neviditelné methanové plyny vystřídaly temněhnědý, těžký plyn zemní. V ohromném hluku zapraskalo. Proud hutný jako těžký dým špatně hořícího uhlí, zahalil věž.

Došlo k výbuchu.

K nebi vystřelilo obrovité hnědé mračno. Modrý den se ztratil, časné slunce zmizelo. Země se ozářila bleskem vlastního světla gešru. Ve vlnovitě se převalující hoře hnědé kouře blýskala čistě bílá oblaka jak ohromné chuchvalce vaty, ozářené blikavou bouří. Podzemní dělo chrčelo výstřelem, točilo sto metrů nad zemí chuchvalce vaty v zběsilých vírech, ale nikde neukázalo červený plamen. Byl to zjev vybuchujících plynů, dávno známý, ale ve stonásobném měřítku.

Rozbité kusy železa a zkroucené části věže padaly zpět. Devět mužů bylo již téměř v bezpečí, v dostatečné vzdálenosti. Mike a Crey Cook je viděli utíkat přes pole pokrčené hrůzou. Viděli je skákat jako bezmocné tvory, poděšené tím, co provedli.

Bylo možno usoudit, že čtyřicet metrických centů potrubí, přestože bylo zčásti zadrženo konstrukcí věže, vyletělo do výše asi sedmi set metrů.

Ale byl to gešr, gešr, který jakkoli divoký, šlel jen proto, že vydával bohatství těm, kteří jej uvolnili.

Prchající muži se zastavili. Ohlíželi se. Bylo vidět, jak inženýři mávají rukama. Všichni se vraceli, vyhnuvše se šťastně kousnutí té podzemní bestie. Vraceli se, aby s ní podnikli boj, aby ji zkontrolovali. Zapadli do převalujícího se dýmu jako do jícnu sopky.

Crey Cook neměl jiný dojem, než dojem běsnící sopky. Nikdo nemohl říci slovo. Nejsilnější výkřik byl němý. Starý Dušek se rychle dostrojoval. Tento gešr se jmenoval Marie Dušková. Ale už nyní si zasloužila názvu výstižnějšího – Divoká Mary.

Zatímco jeden z devíti mužů odbíhal, aby podal zprávu společnosti a požádal o pomoc, vrhlo se ostatních osm na pokroucené dveře plechového baráku, a v dýmu a v řevu, drásajícím smysly, se snažili dostat dovnitř. Mike Dušek a Crey Cook tam běželi rovněž. Jejich cestu zkrátil automobil inženýrova posla. Málem je přejel, ohlušen a oslepen hnědým dýmem.

V boudě byl uložen složitý přístroj na měření gešrových tlaků. Bylo třeba především vědět, s jakou silou mají co dělat. Dostali se do boudy, vytrhnuvše téměř dveře ze závěsů. Dva muži přístroj namáhavě zdvihli a všech osm, následováno Michalem a Creyem Cookem, se dralo prudce k ústí gešru.

Unikající sloup hnědého dýmu byl snad schopen utrhnout ruku nebo hlavu jako dělový výstřel. V kolmém letu vzhůru se podobal pevné hmotě. Klesající hnědé mračno prorážel s tvrdostí ocelové tyče jednoho kilometru. Vyráží z hloubky více než dvou kilometrů, nepotřeboval patrně k překonání třítisícimetrové dráhy více než několik vteřin.

Měřicí přístroj zasáhl citlivým nosem do proudu. Nadskočil, byl mrštěn stranou. Drželi jej křečovitě, aby mohli jeho patu připevnit k zemi. Stáhli nos zpět. Kdyby byli neopatrně postavili přístroj, vážící padesát kilogramů, do proudu jen malou částí, byl by jim vyletěl do výše jako náboj z revolveru. Klikou vysunovali hroty přístroje, obezřetně, část po části, stojíce v těsné blízkosti burácejícího gešru a dávající pozor po sobě navzájem, neboť se potáceli, poráženi hlukem.

Mladší inženýr dával rozkazy pouze posunky. Silné pružiny přístroje se chvěly, kovová ručička poskakovala jako živá. Přístroj, rozechvělý jako horečkou, úzkostlivě pracoval. Inženýr, lapaje po vzduchu, hltal očima jeho údaje.

Náhle mávl rukou. Odskočili. Nestarali se o přístroj. Ustupovali s výrazem údivu pozpátku, omámeni a špinaví v obličejích.

Zde bylo zapotřebí především silných nervů. Mladší

inženýr si otřel čelo hřbetem ruky v gumové rukavici. Starší k němu přistoupil s tužkou a blokem v ruce.

Vyřázející plyn měl tlak dvou set atmosfér.

Údaj přístroje znamenal, že síla gešru je dvě stě kilogramů na čtvereční centimetr. Touto rychlostí a tímto tlakem mohl gešr vydat za příštích čtyřiašest hodin šest miliónů kubických metrů plynu, to jest množství, které by bylo zcela stačilo zásobovat New York, kdyby je bylo ovšem možno zachytit trubkami.

Napsavše si několik číslic do bloku, zařvali na sebe oba inženýři širokým, neslyšitelným smíchem, a bili se radostí navzájem do ramen. Pramen musil být zkrocen a pak znamenal úžasný úspěch. Ale to vyžadovalo napětí více sil, než jich měla tato pracovní četa. Naštěstí se již blížila četa denní směny s třetím inženýrem v čele. Jako malá armáda, již překvapil náhlý útok nepřátel, přijala rychlé prozatímní rozkazy a vrhla se s nadšením do boje.

Připravený ventilový příklop zůstal ležet bez povšimnutí. Byl směšně nedostatečný. Musil být s největším spěchem vyroben jiný, větší a silnější. Prozatím bylo rozhodnuto gešr poněkud utěsnit blátem a kamením, házeným do jeho pekelného jícnu.

V počátečním nedostatku sil byla vítána i pomoc Michalova i Creyova. Toto byl zajisté nádherný gešr. Ale již v prvních minutách se vše ukázalo vážnější.

Musili vyřadit dva muže. Vyletující kamení je zranilo. Gešr se stával nebezpečný tím, že rval stěny vrtu, hlubokého přes dva tisíce metrů, a střílel jimi do výše jednoho kilometru. Vhazované bláto ani vsypávaná země nevnikly pod úroveň půdy ani centimetr. Stěny jícnu byly za chvíli vyhlazeny jako hlaveň pušky. Železo, vstrčené šikmo přes otvor jako opora ucpávky, se zlomilo a vyvrátilo. Jícen se jen rozšířil. Věž se chvěla v základech, její konstrukce se nebezpečně roztrásla pouhou silou zvuku. Dvěma jiným mužům počala téci z uší a z nosu krev. Jeden další ustoupil s hrůzou v obličeji. Crey Cook přestal pracovat.

Tenhle čertovský pramen, řvoucí jako milión d'áblů, byl skutečně něčím neobyčejným.

PROHRANÁ BITVA

Zlověstné burácení gešru lomcovalo zemí a bylo jasně slyšitelné až do města Oklahomy, vzdáleného dvanáct kilometrů.

Nebyla to tedy katastrofa. Naopak. Bylo to nové bohatství krajiny, z něhož měl mít každý něco. Město se uklidnilo. Nestalo se nic, jenomže se dnes každý o něco dříve probudil.

Hnědavý mrak na obzoru táhl, hnán mírným větrem, prozatím stranou. Ale přesto si Jim Bogard rázně vyžádal okamžitou rozmluvu s prezidentem Mutchinsonem.

„Upokojte se,“ řekl pan Mutchinson, „varoval bych vás sám, kdyby hrozilo nebezpečí. Pohovoříme si o tom, jen co zařídím nejnutnější. Potom vás zvu na výlet k tomu zázraku.“

„Přijímám,“ pokývl Jim Bogard hlučně a pohodlně se usadil.

Tak se stal svědkem Mutchinsonovy účelné činnosti. President Mutchinson nesvěřil nic a nepovolil nic inženýrům své společnosti, pokud to sám neschválil.

„Budeme s tím mít trochu práce,“ řekl, pohlížeje na Jima Bogarda s úsměvem, „lidé u gešru prý podléhají úzkosti. Divíte se, pane Bogarde? Dvě stě kilogramů na každý čtvereční centimetr! Dva metrické centy na špičce prstu! Proboha, to je hezký pramen!“

„Trochu příliš hezký,“ zavrčel Jim Bogard.

„Ano,“ pokývl pan Mutchinson souhlasně, „slyšíte, jak to hučí? Henry Dušek má zadostiučinění.“

„Jde mu to v posledním čase dobře dohromady. Ale hleďte, abyste to zkontrolovali; Podobá se to slabému

zemětřesení.“

„Zkrotíme,“ sliboval pan Mutchinson. „Ventilový příklop už je v práci.“

Pak zase zdvihl telefon. Jim Bogard musil čekat, dokud nevyřídí svou záležitost s laboratoří. Slyšel všelijaké chemické vzorečky a prapodivná jména, jimž nerozuměl.

„Zajeďme do továrny, pane Bogarde. Chcete mne doprovázet? S ventilovým příklopem si musíme pospíšet. Laboratoř prorokuje, že do čtyřadvaceti hodin se plyn změní v petrolej. Do té doby musí gešr mlčet.“

„A nebude-li mlčet?“

„Musí,“ řekl pan Mutchinson bezstarostně.

Mezi petrolejáři panovalo zděšení z pouhého údivu nad štěstím presidenta Mutchinsona.

„Daří se mu všechno, čeho se dotkne,“ říkali, „už tehdy se měl dotknout záležitosti Henryho Duška.“

„Ne,“ odpovídali jiní, „jako štěstí to vypadá jen proto, že mlčí o všem, co ví. Jeho mlčení se mění v zlato. Hledal tenkrát petrolej proto, poněvadž o něm měl zprávu od Indiánů. Ale mlčel o tom.“

Pan Miller pokulhával po své pracovně.

„Kde je článek od Cooka?“ křičel, „běžte tam. Pošlete někoho ke Cookovi.“

Crey Cook nelenil. Vzdal se docela práce při gešru, když se počet dělníků dostatečně rozmnožil, a dal se do popisování svých dojmů. Ale úžasný, neutuchající řev ho rušil asi tak, jako by ho někdo při psaní tloukl přes ruce. Utíkal dál a dál.

Posel pana Millera ho v množství lidí kolem gešru nenašel. Crey Cook se pak vydal na spěšnou cestu do města sám. První článek dodal včas a vrátil se opět na farmu.

Michal Dušek pracoval na gešru. Považoval to za svou povinnost. Matka Dušková se o něho chvěla strachem. Oněmělá burácením plynu, nemohla zavolat, nemohla si postěžovat. Ale starý Dušek by byl nářky odmítl, i kdyby je byl mohl vyslechnout.

Napřímený jako za dřívějších časů, s očima plnými ohně stál u zlomené borovice a pohlížel k peklu pod troskami

věže, k těžkým mrakům hnědého dýmu, k divně syčícímu vysokému sloupu, jenž střílel do mraků a vířil jimi a tančil jako na vrcholu pomatení. Byl to úžasný hluk, ale starému Duškovi se zdál úchvatný, neboť křičel k nebi nevinu jeho syna. Nervy starého farmáře byly jediné ze všech, které se napínaly jako ocelová lana, bezpečná před prasknutím. Bůh dopustil!

Mike, jenž se na chvíli vzdálil od věže, aby si odpočinul, našel otce, jak stojí nad zlomenou borovicí. Násilím ho odtáhl. Farmář, tupý k sluchovým zážitkům, nevědomky věšel každý sval v obličeji.

Řev gešru do něho bil jako proud písku do ocelové desky, která se sice nehýbá, ale jejíž povrch tím trpí.

Starý Dušek objal svého mladšího syna kolem ramen a kráčel s ním zpět. Byl to krok biblického starce Joba, vzkríšeného ze svých utrpení a tak šťastného, jako by si již z druhé strany vedl i prvního svého syna.

Tři čtvrti kilometru vzdálená farma ani při zavřených okenicích nechránila proti zvuku. Nikdo s nikým nemohl promluvit. Jen při vysilujícím křiku bylo lze zachytit tu a tam slabiku.

Přesto to bylo lepší než v těsné blízkosti gešru.

Mike, odpočínuv si, opět nabídl své síly, ale odmítl ho. U věže pracovalo sto dělníků. Pokoušeli se vtlačit strašným tlakem do hrdla pramene cement. Snaha vyzněla nadarmo.

Přijel prezident Mutchinson se starostou Bogardem. Stiskli starému Duškovi pravici ve výrazu dobrého přátelství. Matku Duškovou našli na lůžku. Rukama si tiskla hlavu. Byla utrýzněna neustávajícím vytím.

Jim Bogard vzal tužku a psal na veliký stůl.

„Vezmeme vás do města. Musíte pryč. Farmu si vypůjčíme pro odpočinek a ošetřování dělníků.“

Matka Dušková s nimi šla bez námitek, unavená tak, že ji musili podporovat. Starý se stavěl trochu na odpor, ale uposlechl posléze prosebných pohledů své ženy. Michal velmi názornými posunky naprosto odmítl odejít. Nechali ho tedy.

Crey Cook použil té příležitosti a přisedl k nim do vozu, aby se podruhé vrátil do města. Neměli dojem, když se vzdalovali, že hluk gešru slábne. Jejich sluch byl nemocný. Obava z ohluchnutí, z popraskání ušních bubínků nebyla přehnaná.

Crey Cook spěchal přímo k panu Millerovi. „Palcovým písmem dejte vysadit výzvu, aby se Henry Dušek vrátil!“ křičel.

Pan Miller uhnul hlavou.

„Proč tak řvete? Zblázníte mě.“

„Chcete-li se zbláznit z rámusu,“ odpověděl Crey Cook neuctivě, „pak jděte k Divoké Mary. Tam se řádně otužíte. Nezdržujte mě. Mám novinky, které stojí za zvláštní vydání. Šest dělníků je zraněno, a já nevím, jak k tomu přišli. Potřebuji automobil s řidičem. Něco rychlého.“

„Utíkejte psát,“ řekl pan Miller. „Automobil na vás bude čekat před vchodem.“

Zvláštní vydání vyšlo za hodinu. Pan Camarron je pročetl s pobledlými rty.

„Všecko se proti nám jaksi spiklo,“ pravil pánům Cassovi a Lewisovi, „Henry Dušek se vrátí.“

„Nemalujte čerta na zeď,“ odsekl Bob Cass vztekle.

Do večera údiv olejářů narostl. Divoká Mary odmítla novou kovovou čepici s ventily. Přetažená ocelová lana nebylo lze upevnit dosti řádně, aby je pokaždé nevytrhla. Balancovala příklopem na svém plynovém proudu jako celuloidovým míčkem, a jen její strašný dech se rozstříkoval silou, jako by stříleli z pušek.

Opět jeden z dělníků byl tím vážně zraněn v obličeji.

Pat Mutchinson byl přítomen. Začínal se zlobit. Kdyby se bylo podařilo ventilový aparát položit a připevnit, byl by se plynový proud rozdělil na řadu menších proudů, jež by bylo možno postupně uzavírat. Ale gešr odrazil útok a s neztenčenou silou plival dál svůj hnědavý, bílý i bezbarvý plyn.

A tak, když nastala tma, mužstvo po vysilujícím houževnatém boji ustoupilo. Elektrické vedení bylo porušeno, otevřenými lampami, ani nejbezpečnějšími, se neodvážili svítit. Pomyšlení na obrovskou pochodeň, v kterou by se mohl proud plynu změnit, nahánělo všem hrůzu.

Nadcházející noc byla špatná. Hromové burácení gešru ji nehorázně rušilo. Plyn byl stále hořlavější. Vytlačoval vzduch. Obtížně se dýchalo. A lidé se omezili na hlídkování a zbrojili pečlivě k ranní bitvě.

V noci se obavy splnily.

Divoká Mary přestala marnotratně vyhazovat plyn a počala s řevem, rozrývajícím nervy, chrlit do výše několika set metrů olej.

ŠEST DNŮ VELIKÉ BITVY

Ráno následujícího dne přineslo podívanou, na níž Crey Cook dychtivě čekal. Již v noci se cesty pod olejovým deštěm rozblátily. Byl to skutečně jemný, ale hustý déšť, padající na zemi v okruhu tří kilometrů, mastný, lepkavý a zapáchající.

Obloha se zatáhla olejovým mrakem, vzniklým z miliard rozprášených kapiček, opět se srážejících a padajících k zemi. Nepřetržitě, s umíněnou vytrvalostí sytil gešr vysoký mrak svým proudem. Lehkým větrem se mrak rozlézal, houstl a mohutněl. Země zčernala, rozpouštěla se, topila se zoufale v oleji víc a více.

S prvním rozbřeskem dne se pustila armáda dělníků v gumových oblecích do boje. Pat Mutchinson, obklopen štábem svých inženýrů, vězel rovněž v obleku olejářů. S helmy mu stékaly potůčky olejového deště.

Nikdo nepamatoval, neviděl, ani si nikdo nedovedl představit podobný zjev. Déšť se změnil téměř v liják, doprovázený bouří, jako by nepřetržitě hrom řval nízko nad hlavami. Ale všechno to bylo z oleje.

Pat Mutchinson měl v ruce mluvicí trychtýř. Bylo-li třeba někomu něco sdělit, bylo nutno přiložit mu trychtýř k hlavě a křičet ze všech sil.

Změřili mocnost toho deště. Vypočetli, že každou hodinu vysoptí Divoká Mary dva tisíce velkých sudů oleje.

U zřídla pracovalo už pět set lidí v marné snaze zkrotit pramen novým, větším příklopem.

Deset dělníků padlo, omámeno smrtícími výpary. Příklop byl ještě před polednem zohýbán a rozbit. První

inženýr hlásil panu Mutchinsonovi, že ta věc už není k potřebě. Řvali na sebe mluvícími trychtýři jako blázni.

„Vystavte lešení!“ rozkazoval Pat Mutchinson, a představoval si je jako nízké husté mřížoví, o něž by se gešr tříštil a alespoň nestříkal k obloze.

Pokoušeli se o to a Pat Mutchinson zatím odjel s několika inženýry do města, tak jak byli, mokří a mastní olejem.

V poradě nakvap svolané, při níž myslili rychle jako čerti, dali zkonstruovat velký náhubkový příklop s postranními ventily. Inženýři si slibovali hodně od toho, že gešr nebude narážet na příklop přímo, nýbrž šikmo po kuželových stěnách. Tento kužel měl být čtyři metry vysoký a v dolejším průměru měl mít přes šest metrů. Postupným uzavíráním ventilů se tedy měl pramen zúžit.

Avšak i když mobilizovali všechny síly, obětovali spoustu peněz, i když byla práce poháněna myšlenkou na všeobecnou bezpečnost, nemohl být příklop hotov dříve než za tři dny.

„Dobrá,“ řekl pan Mutchinson, „tři dny to vydržíme. Stavte zatím lešení.“

Následujícího dne začal padat jemný olejový déšť i v městě.

Pat Mutchinson pokrčil rameny. Zašel k Jimu Bogardovi.

„Prohlásíme okruh tří kilometrů kolem gešru za nebezpečné pásmo,“ pravil, „to jest, zakážeme tam užívat ohně v jakékoli formě.“

Sto tisíc obyvatel se tím zákazem znepokojilo. Dvacet mil všemi směry od Divoké Mary se okna aut i příbytků mžila olejem do neprůhlednosti.

„Musíte podniknout něco lepšího, než je zákaz ohně,“ pravil Jim Bogard.

„Buďte bez starosti,“ odvětil Pat Mutchinson.

Spěchal znovu k Divoké Mary, která řvala svou vyhrůžku do každého koutku města. Schůzi olejářských veličin, narychlo svolanou, zcela pominul.

Na pět set dělníků, nejstatečnějších ze statečných, opět a

opět se vrhalo do soptících spoust oleje, aby za chvíli potácivě ustupovali, poraženi, promočeni, poloudušeni a zraněni. Na cestě k nim přejížděl již Mutchinsonův smekající se automobil strouhy, plné tekoucího oleje.

Pomocí trychtýře sdělil první inženýr Patu Mutchinsonovi, že dalšího boje je nutno se vzdát.

„Jste blázen,“ odpověděl Pat Mutchinson, „dostanete dvanáct plynových motorů a pět traktorů. Přetáhněte řetězy lešení stůj co stůj.“

„Dobře,“ řekl inženýr.

Zase se vrhli do nerovného boje. Zakotvili řetězy kolem základů věže. Strhaly se jako nitky. A přišel zase večer. Na zbytcích řetězů se zmítala ocelová mříž a tloukla do základů

věže jako šílená. Rozbíjela se před očima, oslepenýma soumrakem a olejovým deštěm.

Zazářily reflektory, přes den namontované. Pásové traktory se smekaly v úsilí jako želvy. Prška oleje podivně svítila kolem běsnící sopky. Byl to požár bez ohně, divadlo zmatku a podivných kulis, a jediného pomstychtivého zvuku olejového proudu, který vytrvale a netečně řval.

V noci zranily odmrštěné řetězy dalšího dělníka.

„Není to možné –“ křičel inženýr trychtýřem, „pobije mi to všechny lidi.“

„Kupředu!“ řekl Pat Mutchinson.

Mohutnost chrlení nezeslábla. Mrak ráno narostl do hnědé clony od obzoru k obzoru a hrozil neuhasitelným požárem.

„Nechte mříž mříží –“ houkl Pat Mutchinson.

Cesty byly černé, potoky a řeky oleje všude proudily, Mutchinsonův automobil se jimi brodil. Konečně uvázl na poloviční cestě k městu. Pat Mutchinson se dostal k Jimu Bogardovi se značným zpožděním, nevyspalý, promočený a s bolestí na prsou, ale zrak mu jiskřil energií.

„Příroda to Henrymu pořádně vynahradila,“ pravil ztěžka.

„Starý se toho děsí,“ odvětil Jim Bogard.

Duškovíc rodina byla hostem v Bogardově domě. Dlel tam s nimi i Michal, jež nemohl u gešru ničím prospět. Také Croy Cook je navštívil. Prohlásil panu Millerovi, že u Divoké Mary nestráví celý den ani za milión dolarů. Omezil se na to, že tam dvakrát denně zajel na krátkou chvíli.

„Pane Bogarde,“ pravil Pat Mutchinson, „tento zápas buď vyhraje nebo jsme zničení. Prozatím dávám povel k ústupu. Prohlašte ihned za nebezpečné pásmo okruh v průměru sedmi kilometrů.“

Položil loket na stůl, sevřel pěst, a s jeho ruky kapal petrolej, jímž se celý lepil a mazal, a jímž se jeho gumový oblek leskl a rozpouštěl.

„Sedm kilometrů,“ zabručel Jim Bogard, „roste to utěšeně.“

„Co lze dělat?“ odpověděl Pat Mutchinson mračivě. „Lépe starat se včas. Dále z úřední moci zastavíme těžbu na ostatních věžích, ať jde o kteroukoli společnost.“

„Dočkáte se protestů.“

„Pumpy musí být uzavřeny. Zorganizujte dozorčí hlídky. U čerta, pane Bogarde, nasákne-li Oklahoma petrolejem a chytne-li to, můžete se rozloučit se svým krásným městem.“

Jim Bogard se nahnul přes stůl a zazvonil.

„Tak zvláštní jako nebezpečné,“ řeklo se ve schůzi olejářů, a ihned bylo telefonicky sděleno na příslušná místa, že se těžba okamžitě zastavuje. Do rezervoárů bylo nakázáno čerpat nehořlavý dusíkatý plyn.

Ale město nebylo ještě prohlášeno za nebezpečné pásmo. Ohně pod kotly továren hořely. Pracovalo se. Uhlíkové lampy plály. Jenom na volném prostranství za městem nesmělo být ohně. Nesmělo se škrtnout zápalkou.

Sta tankových vozů vyjelo, aby pumpovaly ze struh petrolej. Příkopy jim přetékaly, valily se ho celé řeky.

V rozdupané půdě kolem Divoké Mary vzniklo jezero, neúnavně vyčerpávané. Armáda dělníků ochabovala. Počet odvážlivců se zmenšoval.

A přece stále zápasili, vědouce, že ustanou-li, vyžene je a pobije Divoká Mary bez zápasu.

Crey Cook havaroval se svým autem, jež při vjezdu do města vzalo strašný smyk po olejovém povlaku na asfaltu. Crey Cook z toho naštěstí vyvázl dobře.

„Fuj!“ řekl, hladě si natlučené koleno, „zdalipak budu moci běžet pěšky?“

Ulice sypali pískem. Někde zakázal Jim Bogard provoz vůbec. Ale Pat Mutchinson tomu ještě dodal.

Pátého dne zrána prosadil zákaz projíždění automobilů vůbec a nechal stát i tankové vozy tam, kde právě byly. Žhavé výbuchy motorů nebo dokonce náhodný zpětný zápal ve válci mohly být již příčinou požáru nesmírného dosahu. Oklahoma byla naložena palivem jako připravená pec.

„Musíme dávat pozor,“ pravil Jimu Bogardovi a podivně

se usmíval, „než se nám podaří tu bláznivou dámu ovládnout.“

V těch dnech si neodpočinul ani na chvíli.

„Hoši –“ pravil u soustruhů v továrně, „nedokážete-li dnes dohotovit košík pro Divokou Mary, zhasneme v noci všechna světla v městě a uhasíme ohně pod kotly.“

Pracovali jako lvi, bez únavy. Pat Mutchinson to říkal hodně vážně.

„Zapřáhneme koně,“ pravil, když namontovali poslední ventil.

„Koně nedostanete k Divoké Mary,“ namítli.

„Pak, u čerta, zapřáhneme lidi tam, kde se koně splaší.“

Pat Mutchinson, muž, jenž kdysi odmítal pracovat, byl nyní jediný, jehož energie neslábla. Jim Bogard tomu valně nerozuměl. Mohl jen poslouchat rady, které považoval za rozkazy a jimiž se přesně řídil.

Pat Mutchinson přikázal omezit v městě všechnu práci, která potřebovala oheň. Všichni ochotně poslechli. Někde dokonce zastavili práci již před tím z vlastního popudu. Příchod cizinců do města byl zakázán. Vlaky nedojížděly. Divoká Mary hučela z dálky pořád stejně.

Město nasakovalo petrolejem. Střechy se jím leskly. Tekl slabými stružkami podle chodníků do kanálů. Policie nestačila hlídkovat na všech stranách. Povolali dobrovolnou občanskou službu. Voda se kazila. Potraviny zapáchaly olejem.

„Celý svět již o tom ví –“ řekl Camarron Cassovi a Lewisovi, „jenom Henry Dušek ne, jak se mi zdá.“

„Henry Dušek je asi pod drnem,“ pravil Bob Cass spokojeně.

Ve své vile na Floridě hltal zprávy z Oklahomy Samuel Gregory.

„Moje prozíravost se vyplatila,“ pravil ženě a dceři, která měla asi pět set nápadníků, ale ještě si mezi nimi nevybrala, „můžete děkovat Bohu, že jsem vás přestěhoval sem.“

Muži u gešru padali, ale zbylí se nevzdávali. Zkoušeli

upevnit nejrůznější technická zařízení na ústí zřídla, naprosto bez výsledku. Všichni myslili, vynalézali. Žádný hlas, procházející zvukovým trychtýřem, nebyl zanedbán. Skopávaly se hory země, ale Divoká Mary je lehce vyplivla. Spouštěly se kolmo do hrdla svazky ocelových tyčí, připevňované na kymácející se věž s nasazením životů, ale Divoká Mary jimi pohazovala jako proužky papíru, bila jimi zběsile a vztekla a vystřelovala je jako šípy.

Pak ustoupili nadobro, aby nabrali sílu k poslední obraně. Náhubkový přístroj byl již na cestě. Lidé se sami zapřáhli do tří spojených valníků. Ve chvíli, kdy se trojdílný valník s náhubkem blížil k Divoké Mary, vítán jejím rykem, bylo již přes tisíc občanů Oklahomy za hranicemi státu.

Historie Divoké Mary praví, že v oněch znamenitých dnech nadobro ohluchlo čtyřicet šest lidí.

Dělníci, z nichž každý sám o sobě byl hrdinou, v mastných a potrhaných oděvech, s okrvavenýma a olejem rozežranýma rukama čekali, aby podstoupili nadlidskou námahu s přetažením náhubku.

Pat Mutchinson nahradil sílu strojů silou lidskou. Volil lana a řetězy v síle dvojnásobné, než jakou mu určili s veškerou bezpečností jeho inženýři. Zdálo se, že se zdržuje, ale pouze to řádně připravoval. Dorozuměl se obtížně v pekelném rachotu s každou skupinou zvláště o znameních, která se budou dávat. A pak s tím tedy začali.

Ohromný náhubek zvolna putoval těsně vedle proudu do výše. Velká skupina lidí přidržovala na protější straně věže lana, zmítající se v gešru tak, že se všichni potáceli. Pat Mutchinson ještě k oné skupině, na níž nejvíce záleželo, přidal dvacet párů paží. Ti lidé měli přetáhnout nad gešr zvon, vytažený do výše. Počítalo se, že nárazy proudu na šikmou vnitřní stěnu kužele budou o polovinu menší než ony na plochá víka dřívějších přístrojů. Ale bylo nebezpečí, že jakmile proud zasáhne okraj zvonu, vymrští jej do výše se vším, co na něm visí.

Začali z večera. Namáhali se celou noc. Divoká Mary, jako by tušila přesilu, odmítala zvon přijmout. Střílela do něho okrajem proudu, odstrkovala jej ve velkých výkyvech.

Ale drželi se tvrdohlavě. Když je váha zvonu táhla k proudu, nepustil nikdo. Byli by se raději dali zabít sloupem oleje, než by povolili.

Pat Mutchinson je ještě posílil, jak mohl. Bylo jich tam již tolik, že překáželi muž muži, že nebylo zač držet, zač chytit. Objímali tedy muže před sebou kolem pasů, opírali se patami do mastného černého bláta ve zmítající se tlačnici, která jim hrozila umačkáním i roztržením.

Pracovali tak po celou noc až do rána, jako by byli ze železa a necítili nic, stejně jako nic neslyšeli kromě řvaní gešru.

Ale přece jenom zazněl jejich výkřik radosti. Pat Mutchinson jej slabě, slabounce zaslechl, ačkoli to byl výkřik pěti set lidí, vyrážený ze všech hrdel najednou.

Nikdy žádná bitva na světě nebyla bojována tak poctivě.

Zvon visel nad proudem. Kýval se, ale neskákal. Množstvím otevřených ventilů Divoká Mary chrlila krev dál, zčeřena a oklamána, jak náleží. Rozdělené proudy oslabily její jednotnou sílu. Řvaní zesílilo, jestliže to ještě vůbec bylo možné. Ale všichni v tom viděli již jen marný vztek. Divoká Mary zkrotla. Zvon se spouštěl k zemi.

Sedal. Desítky pramenů se řítily do tmavé noci, tříštily se a stříkaly, avšak lidské síly byly schopny zvon udržet. S horečným chvatem, jak zvon dosedl, napínaly se řetězy a lana. Lidé ji poutali jako ohromnou gorilu, jako bestii nikdy nevídané síly.

Pat Mutchinson skutečně již šestou noc nespal, kromě několika hodin nejnutnějšího odpočinku. Věděl, že padne právě tam, kde náhodou bude, až Divoká Mary zkrotne. Ale prozatím bylo nutno vyvinout v těch rozhodných chvílích největší energii.

Zástup inženýrů běhal za ním. Zvon byl připoután na všech stranách. Znovu bylo všecko prohlíženo, znovu zkoušeno. Pat Mutchinson chtěl mít dojem, že po uzavření ventilů by musil gešr vytrhnout Oklahomu ze zeměkoule, a tohoto dojmu posléze spokojeně nabyl.

Pak dal smluvené znamení.

Deset vybraných dělníků se vrhlo ke zvonu, brodíce se olejovým blátem, mávající rukama a předstihující se s šíleným chvatem. Každý z nich chtěl padnout na svůj ventil první. Množství proudů se lilo do výše. Byly téměř rovnoběžné. Zvon se chvěl, ale seděl pevně. Jakmile bude poslední ventil uzavřen, zmizí pohybová energie proudu, pod zvonek zůstane jen děsný, ale mrtvý tlak, a inženýři se pustí do konstrukce řádného těsnícího zařízení, jímž se Divoká Mary nadobro změní v mírnou hodnou holčičku.

Deset prvních ventilů polklo kolmé proudy.

Ale neozvaly se jásavé výkřiky. Zástup dělníků vzadu mlčel. Nebyl to již zástup slité síly. Byla to hromada utrýzněných nešťastníků. Polovina jich usedla a ulehla do bláta, do olejových louží. V řevu gešru a v mazlavém, zapáchajícím oleji usínali únavou. A bylo jim lhostejno, zda se vůbec ještě probudí.

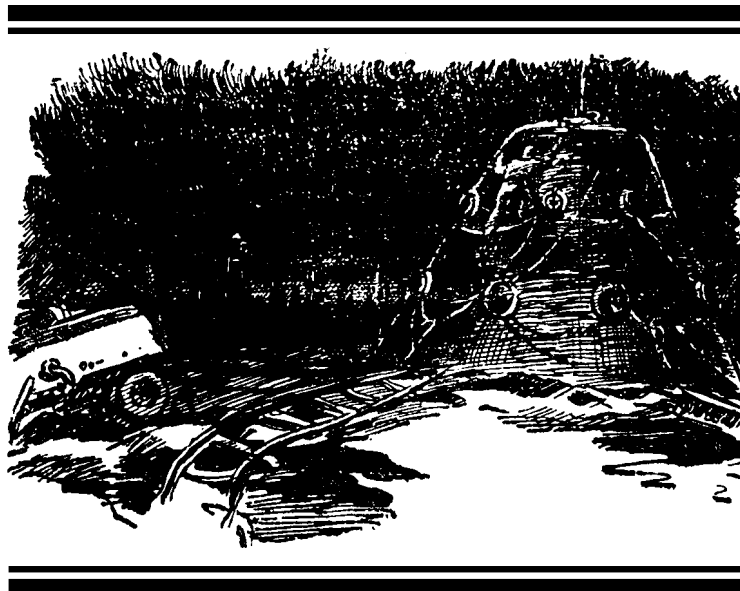
Dalších deset ventilů se zavřelo.

Zbylé proudy nabyly na rychlosti, ale řevu znatelně ubylo. Vítězství bylo v dohledu. Nemohlo se o něm pochybovat. Olejový déšť stále ještě padal, ale ještě dnes měl ustát.

Den, šerý pod hnědým mrakem, se probouzel, hnědý den jako pod hnědým tlustým sklem, den mastného deště a černé smutné půdy. Tři reflektory civěly nažloutlými sloupy na porážku Divoké Mary. Za noc vychrlil gešr opět tolik oleje, že se prostor kolem zmrzačené věže podobal ohromnému sálu s jezerem místo podlahy a se stropem v nízkém dohledu, jenž mokval a slzel šňůrami padající kapaliny.

Podle systému Pata Mutchinsona odstoupilo pět dělníků od zvonu, druhých pět uzavíralo další ventily. Pak odstoupili dva, pak jeden. A konečně zbyl pouze jediný otevřený ventil na vrcholu zvonu a žádný muž. Tudy proudil jedovatý, tenký pramen rychlostí více než pětinašobnou proti rychlosti otevřeného gešru.

To byl šíp nebo kord, schopný probít silnou ocelovou desku se stejnou snadností, s jakou jehla propíchne plátno.

Rozkaz Pata Mutchinsona zněl: odstoupit a nechat poslední ventil otevřený.

Přestože Divoká Mary nyní jen hlučně zpívala vysokým hlasem, že se zdála zkrocena, hrozilo nebezpečí nej-větší. Oproti dřívějšímu řvaní vládlo nyní zdánlivé ticho. Ve skutečnosti se ozýval stále ještě zvuk, podobný zvuku tovární sirény, rozběsněné desetinásobnou dávkou páry, ale do města přes dvanáct kilometrů již nedoběhl.

A tak všichni stáli kolem gešru, zúženého na pramen silný jen půldruhého decimetru. A ustupovali, jak to Mutchinsonovi inženýři nařídili.

Čekali. Pět minut. Deset. Pak se Mutchinson ohlédl po svém štábu. Pokynuli hlavami.

Mladý dělník, napřed určený, vystoupil. Za uzavření posledního ventilu měl dostat jeden tisíc dolarů odměny.

Dělník se jmenoval Jack Battery a byl rodem Irčan.

Počal šplhat v olejovém dešti po chvějícím se zvonu nad Divokou Mary, uvězněnou pod ním. Vypadal jako velká lesknoucí se moucha. Stoupal přes závěry ventilů a přes křížující se řetězy a ocelová lana do výše čtyř metrů. Lehl, přitiskl se břichem. Vztáhl ruce a pomalu začal otáčet ručním kolečkem ventilu.

Pomalů, velmi pomalů, jak mu inženýři před tím radili. Nesměl vzbudit pod zvonem náraz náhlým uzavřením.

Pramen se zúžil. Zaječel v ještě o něco vyšší tónině. Patu Mutchinsonovi divoce tlouklo srdce.

A tu náhle a bez jakéhokoli přechodu se všecko zatmělo. Než utrýzněný sluch stačil pochopit nový navráťivší se řev, snad ještě silnější než při výbuchu před šesti dny, byli nešťastný dělník i zvon o tisíc metrů blíže k nebi.

Tlak vzduchu a rozmetané kusy věže i zpřetrhaných řetězů porazily všechny stojící muže. Pat Mutchinson, udeřen něčím do čela, padl na záda. A neviděl již, jak se hnědé mračno rozevřelo děravým vírem a jak tudy proletěly kusy železa i kusy Irčanova těla.

A třebaže něco železa se vrátilo s olejovým deštěm, z Jacka Batteryho se nevrátilo nic. Rozmetán na atomy, zůstal snad ve vzduchu.

Divoká Mary vychrlila k nebesům zase plný průměr své tepny a řvala a řvala. Jako milión běsů, skučících o závod.

13

NEPŘÍTEL GEŠRŮ

„Hezké novinky,“ pravil Crey Cook, sedě pohodlně roztažen v křesle pana Millera, „president Mutchinson prohrál svůj zápas s Divokou Mary. Zabíla mu jednoho

muže a jeho samého uhodila něčím do hlavy. Leží teď v sanatoriu.“

„Kdo?“ otázal se pan Miller roztržitě.

„President Mutchinson,“ odpověděl Crey Cook trpělivě. „Neví o sobě. Armáda ztratila velitele. Bůh jim pomoz!“

„Bůh pomoz nám všem, Crey! Copak se zalkneme petrolejem? Na co hmátnu, na všem je mastná rosa.“

„A to ještě máte ve skříni bezpečně uzavřeno dosti obleků,“ pokyvoval Crey Cook vyčítavě, „kdežto já v tom ničím poslední kabát.“

„Leptá mi to plíce,“ řekl pan Miller. Opouštěly ho myšlenky na finanční prospěch listu. Začínal myslet jen na své osobní blaho.

„O vaše plíce právě není starost, pane Millere. Jsou lidé, kteří dopadli hůř. Vaše příští číslo novin přinese úřední zprávu, že z pěti set lidí, kteří válčili s Divokou Mary, zbývá pouze sedmdesát!“

„Sedmdesát?“ kroutil pan Miller hlavou, „strašné.“

„Hloupé. A nejhoupější, že těch zbylých sedmdesát ubožáků neví, co počít. K úřední zprávě dodávám toto: převládající druhy zranění jsou popálená hrdla, plíce, oči a vůbec sliznice. Následující spáleniny kůže, poněkud nohou, jak se ti nešťastníci brodili olejem. A konečně tu máme nemalý počet hluchých a bláznů. S úplně zdravým nervovým systémem nevyvázne ze spárů Divoké Mary nikdo.“

„Napište to, hochu. Ale co se stane? Co se podnikne? Pořád je ta bestie slyšet. Něco přece...“

„Ano. Olejáři svolávají válečnou poradu. Pravda je, že je již ohrožena celá Oklahoma. V dalekém okolí je úroda zničena. Množí se stížnosti a žádosti o náhradu škody.“

„To je samozřejmé.“

„Ale příliš prosté, pane Millere. V článku to podotkneme. Bude lépe, jestliže si lidé uvědomí pravý stav věcí. Sláma politá petrolejem, to je přece hořlavina, ne? Půda, nasáklá do hloubky nejméně metr nebo dva olejem... Dovedete si představit to moře plamenů, pane Millere?“

„A město –“ dodal pan Miller starostlivě, „pokropené naftou, a vzduch, jímž padá petrolej...“

„A hořlavý mrak nad námi. Nechořela by jen země, pane Millere. Hořel by i vzduch a nebe.“

Pan Miller si umiňoval, že ještě dnes odcestuje do Sedimentu.

„Připravíme a natiskneme text vyhlášky, pane Millere. Je to už stejně na cestě. Město bude pojato do nebezpečného pásma nejpozději do dvanácté hodiny polední.“

„Nemám nic úředního v ruce.“

„Nemusíte mít. Je to nejpřirozenější sled událostí, leda by se Divoká Mary umoudřila, o čemž se pochybuje. Pospěšte si. Do večera zastaví elektrárna provoz. Turbiny nebudou mít páru. Město se ponoří do tmy, kdejaký motor a stroj se zastaví.“

Crey Cook prorokoval dobře, nikoli však úplně. Město bylo skutečně pojato do nebezpečného pásma. Ale kromě toho dostaly dva tisíce rodin, usídlených na olejářském poli, rozkaz evakuovat. Za hranicí pásma čekaly autobusy. Kdo našel místo v městě, mohl jít do města. Obyvatelům města samého se však doporučovalo, aby podle možnosti opustilo kraj. Vlaky zůstávaly trčet daleko před městem. Musilo se k nim chodit pěšky nebo povozem, taženým koňmi. Ale bylo uboze málo koní ve zmotorizované Oklahomě.

Automobily, uvízlé uvnitř nebezpečného okruhu, se nesměly hnout. Lokomotivy na petrolejářských vlečkách stály vychladlé v dešti petroleje. Otevřené vagóny se plnily naftou s nebe. Po cisternách stékal petrolej v tučných slzách.

Divoká Mary byla fenomén, jež potlačit přesahovalo lidské síly. Sedmdesát dělníků a inženýrů ji obklopovalo s němým úžasem. Pozorovali ji zblízka jen proto, aby si potvrdili, že její síla neslábne. Těch sedmdesát lidí, ostatně lidem již nepodobných, tam stálo zbytečně. Ale bylo možno nadobro ustoupit?

Petrolejářské společnosti je tam nechávaly. Jejich ústup by byl povel k všeobecnému útěku. Pan Miller na tu konečnou ztrátu bitvy nečekal. Ještě před večerem uletěl aeroplánem z pomezí ohroženého pásma.

Pan Camarron, jehož bratr a švagrová zmizeli již zrána, oznámil rovněž svůj úmysl zmizet. Ale nedostal se k tomu přičiněním Jima Bogarda. Jim Bogard, jenž něco takového tušil, ho dal včas zadržet.

„Nehledíc ani k důvodům, o nichž ještě nechci mluvit,“ pravil, když pan Camarron k němu bez dechu přiběhl, aby protestoval, „mám ještě jiné důvody. Tisíce lidí opouštějí kraj. Vaše banka je obležena klienty. Svým spoluředitelům jste dovolil odjet. Máte nedostatek úřednictva a nedostatek hotových peněz, které vkladatelé žádají. Musíte se starat o opatření dostatečného kapitálu. Nechci, aby mezi těmi lidmi, jimž padá dobytek a jimž byla zničena úroda, vznikl poplach. Obžaluji vás veřejně, opustíte-li svůj kapitánský můstek.“

„Požadujete, abych tu zemřel?“ jekal pan Camarron, „abych byl upálen?“

„Po případě,“ souhlasil s tím Jim Bogard hlučně, „zemřete-li, nebudete sám.“

Pan Camarron klopýtal k pánům Cassovi a Lewisovi.

„To, co říká Bogard, je pravda,“ posoudil Bob Cass, „ale hlavně si asi myslí, že Amerika je veliká.“

„Jak to?“ třásl se pan Camarron, „proč by byla najednou veliká?“

„Inu, až dodnes tu nikdo neví, odkud jste sem vlastně přišel, to musíte uznat. Což kdybyste se rozhodl jednat v příští své stanici podobně a zahladil za sebou všechny stopy? Peněz na to máte dost. Nevadí, že cizích.“

„Cassi! Umlkněte. Považujete mě za zloděje?“

„Ano. Dokonce za ohroženého zloděje. Za den nebo dva budete bez hotového dolaru. Lidé si všechno vyzdvihnou. Jistě by bylo pro vás lépe zmizet alespoň s tím, co ještě zbývá.“

Přesný Bobův odhad pana Camarrona zarazil. Ale potom, fialový a s čepičkou na stranu, začal křičet.

„To není spravedlivé! Vy sami utečete bez překážek, a kdyby se Henry Dušek vrátil...“

„My neutečeme,“ přerušil ho Bob Cass, „protože víme, že by si Jim Bogard proti nám něco našel.“

„Já vím co,“ poznamenal Lentin Lewis, „dal by nás rovnou zatknout.“

„Velmi moudře řečeno,“ schválil to Bob Cass, „se soudní obsílkou v kapse se neprchá. Ale pokud jde o návrat Henryho Duška, mé obavy se rozplývají. Rád bych znal blázna, který by se cpal sem do toho předpekli.“

„Henry Dušek je dost veliký blázen!“ nadsakoval pan Camarron.

Z odjezdu tedy zřejmě nebylo nic. Propadliště, které se před trojlístkem slibně otevřelo, zůstalo nevyužito.

„Ostatně,“ bylo mínění Jima Bogarda, „na cizopasníky je oheň nejlepším prostředkem.“

Pan Camarron se potácel domů již za tmy. Opravdu. Elektrárna zastavila turbíny. Po ulicích a v domácnostech se svítilo elektrickými kapesními svítilnami.

Zatím Pat Mutchinson ležel s proraženou lebkou na nemocničním lůžku, a správní rady tří společností se horečně radily.

Všude byl petrolej. Lepil se odpornou chutí na jazyk, když se mluvilo. Klouzal mezi prsty. Prosakoval oděvem. Každou hodinu ho přibývalo dvakrát sto tisíc litrů. Crey Cook užil chytré věty, aby zjednal dobrou představu o hlasu Divoké Mary čtenářům, kteří neměli příležitost poslechnout si ji zblízka. Podle něho každý litr petroleje z oněch dvou set tisíc za hodinu byl doprovázen ranou z pušky. To znamenalo, že vteřinu co vteřinu zaznělo asi padesát pušek hromadnou salvou.

„I když Divoká Mary přestane sama se svým řáděním,“ pravil řečník společnosti Dutch Shell, „nelze přehlížet hospodářské škody. Nejde jen o tisíce akrů osení a pastvin, o spousty hynoucího dobytka. Jde o životy lidí a o životy našich společností.“

S tím souhlasil i zástupce Standardu. Zástupce Mutchinsonovy společnosti dodal, že jeho koncern je sice hlavně odpovědný, ale že všeobecný zájem vyžaduje co nejrychlejší a nejúčinnější zákrok všech spojených sil.

„Nebojíme se,“ pravil, „že by Divoká Mary nezaplatila všechny škody, které natropila, kdyby se ji podařilo spoutat.“

Ale uzavřeme-li ji nadobro Craigovým mexickým způsobem, je všechno, co se dosud stalo, čistou ztrátou, kterou bychom odmítli hradit.“

Ale nebylo ani jisté, že se podaří Divokou Mary zazátkovat Craigovým mexickým způsobem. Mr. Homer Craig totiž před časem vynalezl dutý vrták, jenž se vnořil do hrdla a nechal proudit gešr kolem sebe. Vnitřkem vrtáku pak se tlačil cement, tvrdnoucí až ve značné hloubce. Tím se pramen ubrzdil tak, že bylo lze cementovat i zbylý prostor kolem vrtáku, který se potom odřízl a zůstal v zemi. Kusy dolejšího cementu gešr nemohl vyrazit, neboť se v jícnu znamenitě přičily. Ale odborníkem na to byl právě jen mr. Homer Craig. Rozhodli se, že ho zavolají dálkovým telefonem.

„Jen šťastná náhoda,“ řekl zástupce pana Mutchinsona, „má zásluhu o to, že Divoká Mary je navrtána. Zacementovat Divokou Mary znamená vzdát se ložiska vůbec.“

„Nic jiného nepožadujeme!“ vykřikla Dutch Shell, „nikdo v Oklahomě si nepřeje, aby byla Divoká Mary navrtána znovu, víme-li napřed, že ji nelze zvládnout.“

A tak po hádce, trvající půl hodiny, byl všeobecně schválen návrh ponechat konečné rozhodnutí Mr. Homeru Craigovi.

Homer Craig dlel právě v Mexiku, jak po jisté námaze vyšetřili. Byl to zvláštní člověk. Zvali ho Nepřítelem gešrů. Ve skutečnosti se na krocení gešrů pouze specializoval. Pracoval v řadě odborníků, chemiků, strojařů a obchodníků, zastává s vynikajícím úspěchem svůj vlastní obor. Pravidelně bylo jeho starostí omezit plýtvání nově vytrysknuvších pramenů na nejmenší míru, a s nejmenším nákladem a v nejkratší době je spoutat. Mnohokrát si za jedinou minutu vymyslel způsob, jak gešr přimět k poslušnosti podle jeho povahy, a vynalezl také nejvhodnější přístroj. Nastínil konstrukci dychtivě čekajícím inženýrům, kteří přístroj pak technicky provedli. Za své zvláštní nadání byl mr. Homer Craig společností Gulf Oil skvěle placen.

Slíbil dálkovým telefonem, že se ihned vydá se zvláštním svolením správní rady Gulf Oil na cestu.

„Žádám,“ pravil zástupce Dutch Shell, „aby jednání s panem Craigem byl přítomen starosta Bogard jako muž, který dbá bezpečí města. Žádám, aby pánové tohoto bezpečí rovněž dbali především a neohlíželi se na obchodní prospěch.“

„To se týká patrně nás,“ odvětil podrážděně mluvčí Mutchinsonova koncernu, „ale ujišťuji vás, že máme dosti rozumu sami a že necháme pana Craiga jednat podle jeho vlastního uvážení. Přestože budeme jeho práci sami platit, vyhneme se každému nátlaku na něj. Nebudeme ho přemlouvat k pokusům, jejichž výsledek by sám nepovažoval za naprosto jistý. O tom vás čestně ujišťujeme, ale žádáme zároveň čestné jednání od vás.“

„Na přítomnosti starostově trváme,“ řekl muž ze Standardu.

„Souhlasíme plně,“ odvětil Mutchinsonův zástupce, „nenaznačil jsem ani slůvkem, že je nám to proti mysli. Je však nutno uvážit, že Divoká Mary slibuje v budoucnosti znamenitě zvětšit výtěžek oklahomského pole. Její příspěvek může být znatelný i v celkové světové těžbě, která je nyní asi sto sedmdesát miliónů tun ročně. Spojené státy samy vytěžily loňského roku přes sto dvacet miliónů tun. Podle odborného odhadu mají Státy pouze deset procent všech světových zásob, ale dodávají šedesát dvě procenta celkové světové produkce. To znamená bláznivou nadvýrobu. V pořadí Spojených států je Divoká Mary živým vrtem čísla 320 311. Blížíme se k číslu, po jehož dosažení bude nutno těžbu oleje ve Státech omezit. Divoká Mary svým bohatstvím učinila k této krajní mezi veliký skok. To je vám dobře známo, pánové. V získávání nových vrtů se konají téměř závody, jelikož s nimi bude nutno co nejdříve přestat. Divoká Mary může způsobit i jistý pokles cen oklahomského petroleje na světovém trhu. Přesto vše je její zachování a zužitkování v zájmu naší společnosti. Pravil jsem, že budeme jednat čestně. Vyžaduji totéž prohlášení od vás, aby boj s gešrem byl veden výhradně z pohnutek, jaké vyžaduje veřejný zájem.“

„Veřejného zájmu dbáme i my ještě úzkostlivěji, protože

jde o naše vlastní vrty v dalekém okolí," odvětil mluvčí Dutch Shell.

„Pánové –“ pravil chlapík ze Standardu, „nemůžeme stejně tvrdit, že ani jediná z ohrožených věží nenáleží panu Mutchinspnovi. Všecko by mohlo padnout, shořet, vyletět do vzduchu, a musili bychom se s tím smířit. Ale pomyslete na osud kvetoucího města. Pohleďte na nekonečný řetěz ubožáků, přepravujících se smrtelnou úzkostí svůj skromný majetek do bezpečí. Uvažte zkázu věcí v olejové pršce, zoufalství zemědělců a starosti mužů drobné práce. Představte si osud jednoho sta tisíc nezaměstnaných a osud jednoho sta tisíc žebráků. Šťastní z nich budou pouze ti, které upálí oheň nebo zadusí dým a plyny. Do tří dnů se může tento díl Oklahomy změnit v peklo, do měsíce z něho může být mrtvá, spálená poušť s několika stovkami věčných pochodní hořících gešrů. Zplodiny hoření mohou zadusit pět okolních států. A konec konců nikdo z vás neví, domluvím-li vůbec to, co nyní říkám, ačkoli už vlastně nemám co říci. Pouhá vteřina postačí, aby území dvacetkrát dvacet čtverečních kilometrů vybuchlo najednou jako náboj. Od okamžiku, v němž vyletí někde jiskra, nezbude mi ani čas, abych za svými slovy přičinil tečku.“

To bylo desátého dne od zrození Divoké Mary, v jedenáct hodin čtyřicet pět minut před polednem.

14

PODESÁT HRDINŮ A JEDEN GENIUS

Padesát hrdinů, inženýrů a dělníků, se dobrovolně přihlásilo k práci s mr. Homerem Craigem. Správní rady všech společností opustily město ještě před přiletem

Craigova aeroplánu. Presidenta Mutchinsona však nedovolil starosta města odvézt.

„Vím, co by Pat Mutchinson učinil, kdyby byl při vědomí,“ odsekl na námitky lékařů. „Za čisté lůžko někde v Tampiku by se nám pěkně poděkoval. Jen ho nechte, ať odpočívá pod tou promaštěnou pokrývkou.“

Rodinu Duškovíc marně přemlouvali k odchodu. Starý Dušek to odmítl za všechny.

„Je jen v rukou božích, co se stane,“ odvětil, „zůstaneme.“

Město se dopola vyprázdnilo. Utekli, bohužel, i někteří z těch, jejichž samozřejmou povinností bylo stát pevně na místech ve veřejném zájmu.

„Zbabělci,“ hromoval Jim Bogard, „je jisté, že pro město zemřeli tak jako tak.“

Ti, co zbyli, se potáceli téměř v mátohách, omámeni vdechováním jedovatých výparů, napolo zbláznění neustávajícím hukotem Divoké Mary, klouzající po mazlavém povlaku chodníků a skrápění a promočení neutuchávajícím petrolejovým deštěm.

Jim Bogard zašel osobně k panu Camarronovi.

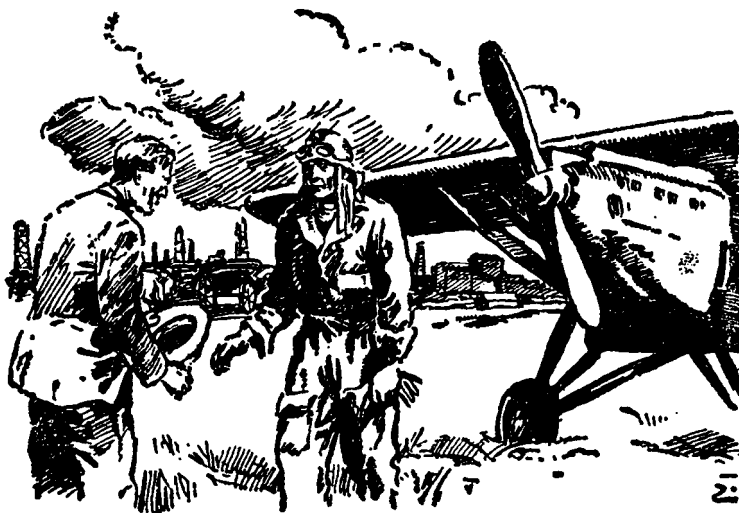
„Bohužel,“ pravil, „nemohu vás držet. Chcete-li, odejděte. Učinil jsem, co jsem mohl, abyste ve světě nezabloudil. Ale zdá se mi, že nemám právo strkat vás do náruče smrti příliš jistě.“

Ještě nedomluvil a Camarron byl venku. Stejně nával v jeho bance ustal. Zbytek vkladatelů buď nechtěl ztrácet čas nebo ponechal všechno osudu. Mnoho se jich vrátilo z Camarronovy pokladny s prázdnýma rukama. Pana Camarrona nemohl nikdo vinit. Nebylo lze sehnat za tak krátkou dobu a za těchto poměrů kapitál, který prý oprávněně investoval jinde.

S velkým zadostiučiněním přijali starostovo vyjádření i pánové Cass a Lewis. Svůj zábavní podnik zavřeli již před třemi dny.

„Proroctví bídného konce se obrací,“ řekl Bob Cass, „a to proti vám, pane Bogarde.“

„Ano,“ odvětil Jim Bogard klidně, „ale prozatím já jsem

stále ještě starostou a váš podnik stojí.“

Pak je nechal a už se o ně nestaral. Byl nejvyšší čas vyjet na pomezí nebezpečného okruhu, kde měl přistát letoun mr. Homera Craiga. Jim Bogard zapřáhl dva koně do povozu a vzal do rukou otěže jako za dávných, lepších časů. Naložil pět inženýrů z oněch padesáti hrdinů a práskl hlučně bičem.

Homer Craig přiletěl krátce po druhé hodině. Jeho aeroplán se cestou křížoval s letadly správních rad olejářských společností.

„Jste muž, který má zachránit Oklahomu,“ pravil mu Jim Bogard, když na něj chvíli mlčky hleděl, „to je zatím vše, co chci říci. Ostatní si vyjednejte s inženýry.“

Homer Craig přisedl do povozu a vydali se neprodleně na cestu. Byl to muž více než čtyřicetiletý, skrání již

prokvetlých. Nedivil se ničemu. Každé jeho slovo bylo účelné a věcné, každá otázka, kterou inženýrům položil, jasná.

Rozhlížel se po hnědém mraku, visícím v mastných, vlhkých cárech nízko nad zemí. Pozoroval promaštěné město, když jím bez zastávky projížděl. Studoval pevným pohledem smutné, rozblácené olejové pole, opuštěnou a polozničenou kulisu bývalé práce, a jak hluk Divoké Mary blízkostí rostl, přestával se dotazovat.

Konečně byl Jim Bogard nucen se vzdát. Koně odpírali jít dál.

Zbytek lidí obklopoval gešr, stále běsnící s neztenčenou silou. Kolem vrtu bylo nahromaděno řídké bláto. Působením mírného proudění vzduchu ve výškách nebyl zde déšť hustší než jinde.

Mr. Homer Craig se brodil blátem k prameni. Mizel zpola v chuchvalcích bělavých mlh. Vězel v koženém oděvu, neboť přibyl v otevřeném aeroplánu. Kuklu na hlavě si pevně přitáhl, než se dal do prohlídky.

Vrátil se k inženýrům stejně klidně, jak klidně je opustil. Mávl rukou na znamení k odjezdu.

V těch dvaceti minutách, které strávil prohlídkou, se Jim Bogard zcela vysílil krocením poplašených koní. Zvířata byla opatřena proti hluku co nejpečlivěji, ale byl to příliš silný hluk i pro kus kamene. Jim Bogard měl obličej pokrytý olejovým blátem k nepoznání, když koně obracel, veda je těsně u hlav. Jakmile chytili směr, nebyli k udržení. Nasadiv téměř svůj starý život, dostal se na kozlík. Ale potom jim ubývala cesta opravdu rychle, třebaže se stokrát octli v nebezpečí překocení.

„Nuže?“ ptali se pana Craiga.

„Myslím, že to půjde,“ odpověděl pan Craig, „ne-li, ucpeme gešr cementem.“

„Tím jej ovšem nadobro usmrtíme.“

„Zajisté. Bude lépe usmrtit pramen než nechat se jím usmrtit. Potřebuji výsledky vašeho měření, pánové.“

Posloužili mu ochotně. Pan Craig zašel do kanceláře společnosti a pěti inženýrům vyložil svůj plán.

„Jícen má v průměru asi dva metry,“ pravil, „jen o málo níže je asi již užší. V hloubce jednoho sta metrů se jeho průměr mnoho neliší od původního průměru, získaného vrtákem. Jeďme zpět k mému pilotovi. Je ještě k dispozici nějaký aeroplán, pane Bogarde?“

„Dva,“ pokývl Jim Bogard.

„Odcestujeme tedy všichni.“

„Odcestujeme?“

„Do Tampika. Zdejší strojírny nemohou pracovat. Dám vám informace, pánové. Cestou provedete základní výpočty tak, aby strojírna v Tampiku mohla nejdéle půl hodiny po našem přistání začít s prací. Dohlížet budeme osobně a podrobné výpočty psát a kreslit přímo u soustruhů.“

Nevěděli ještě, co má v úmyslu, když se Jima Bogarda vyptal na to, kolika lidmi je možno obsadit jeho dva letouny. Pak je rozdělil po skupinách. Vyšlo to dobře. Tři, tři a čtyři, počítajíc v to piloty.

„Pojedu s vámi,“ řekl totiž Jim Bogard, „kdy se vrátíme?“

„Nejdéle do večera.“

„Takovou dobu mohu být vzdálen,“ pokývl Jim Bogard. „Ale jak chcete za tak krátkou dobu vyrobit těsnicí aparát?“

Homer Craig obdařil tazatele úsměvem.

„Tím, že jej budeme vyrábět z několika částí najednou a že použijeme ventilů, které jsou patrně na skladě. Hlavní kus bude vážit asi dvě stě kilogramů.“

Zdálo se jim to málo. Pokrčil rameny.

„Poněkud to snad opravíte, pánové,“ připustil, „já nejsem inženýrem. Ale domnívám se, že můj odhad se od skutečnosti mnoho neliší. Propočítejte na pevnost sílu ventilové desky v průměru tří metrů. Tlak dvě stě atmosfér, s jistotou dvě stě padesát. Uvážíme-li, že materiál bude vybrán pro ventily, nedostanete větší váhu než dvě stě kilogramů.“

To uznali.

„Ale co s tak prostou deskou, pane Craigu?“ Homer Craig jim neodpověděl přímo.

„Dvěma sty kilogramy, zvětšenými o váhu ventilů, bude vaše Divoká Mary pohazovat jako hračkou. Ale také našich padesát lidí zvládne desku snadněji než veliký zvon pana Mutchinsona. Obvod desky bude prodloužen do bubnu, jehož délku po cestě vypočtete, pánové. Na tomto obvodu vyřežeme šroubový závit.“

„Šroub o průměru tří metrů?“

„Proč ne? Postačí nakreslit závit na veliký papír a obtočit jím válec, aby nůž soustruhu mohl být veden. Tuto desku položíme nad gešr a zašroubujeme ji přímo do země. S otevřenými ventily se tam snadno udrží.“

„Ale nikdy je nezavřete.“

„Zavřu je,“ pravil Homer Craig pevně, „neboť přes příkrov položíme prsten se závitem o průměru pěti metrů, a přitáhneme jím hlavní desku. A vyrobíme ještě další prsten, o průměru osmi metrů, a přitáhneme jím první prsten. To už dávno postačí, pánové. Můžeme uzavřít ventily.“

Mr. Homer Craig vykročil, nečekaje na jejich odpověď. Následovali ho až za několik vteřin, překvapení jeho strojařsky neodbornickou, ale proveditelnou fantazií.

Na cestě povezem ještě dodal:

„Pana Bogarda můžeme dobře potřebovat. Zatímco budeme pracovat ve strojárně, dohlédne on na přípravu nutných vagónů. Pak se vrátí do Oklahomy a na pomezí pásma přichystá dopravní prostředky, pomocí kterých dostaneme těsnicí zařízení k Divoké Mary. Tvrdím, že žádný kus nebude těžší než tři sta kilogramů. Doprava půjde dobře.“

Posílení dobrou nadějí, tiskli panu Craigovi ruce. Vypadalo to dobře. A kdyby se i výsledek proti očekávání nedostavil, zbylo ještě mexické cementování. Homer Craig prohlásil, že cementem zaručeně gešr udusí.

Záleželo tedy jen na tom, aby se do té doby nepříhodilo nic neblahého. Než vsedl Jim Bogard do Craigova letounu, poslal zpět do města hlídkujícího muže.“

„Záchrana se blíží,“ vzkázal po něm, „rozšiřte tu zprávu co nejrychleji jakýmkoli způsobem. Řekněte, ať nabádají

nepřetržitě k opatrnosti. Řekněte, ať z každého živého tvora v městě udělají odpovědnou hlídku.“

Za chvílečku se tři letouny odlepily od země. Jim Bogard nikdy v aeroplánu neletěl. Jim Bogard také již mnoho dní neviděl slunce a modrou oblohu. Měl dojem, že vstal z hrobu a cestuje k nebesům. Ale neměl takový dojem, nýbrž jiný, daleko silnější.

Ohlédnuv se přes nemotorné brýle, jako by se bál, že ho z obou druhých, rámusících a značně již stranou vzdálených strojů zaslechnou, plácl mocně mlčenlivého pana Craiga do ramene.

„Goddam,“ zařval, aby přehlušil ryk motoru, „váš pilot to jistě může slyšet, ale jinak bych s tou senzací raději počkal. Škoda, že Jerome Miller opustil svůj list. Henry Dušek krotí Divokou Mary jako pan Craig! Eh –“ a plácl znovu, „to tu opravdu ještě nebylo a nebude.“

15

PLÁN TŘÍ ĎÁBLŮ

Pánové Cass a Lewis běželi opuštěnými, kluzkými a hnědým mrakem zašerelými ulicemi jako blázni.

„Je-li Camarron už pryč,“ pravil Bob Cass, „pak provedl největší hloupost od svého narození.“

Pan Camarron byl už pryč.

„V tom případě utíkejme rovněž,“ radil Lentin Lewis, „nechce se mi tahat za něj pořád horké kaštany.“

„Ale ten nápad!“ klel Bob Cass a zatíнал pěsti, „ten krásný nápad!“

„Vezmi to čert,“ odvětil Lentin Lewis odevzdaně.

Musili pěšky. Nikde v celém městě nesehnali povoz. Utrmáceni šli krok za krokem těch osm mil, které dělily

město od hranice nebezpečného pásma. Spěchali tak, že předhonili několik opozdílů, kteří se konečně rozhodli opustit kraj.

Lentin Lewis nesl v malém kufříčku všechny hotové peníze, jež mohli sehnat.

„Neodcházíme přece jenom tak chudí, jak jsme sem přišli,“ vzdychal, „nic si z toho nedělej, Bobe. Dostaneme se někam, kde nás nikdo nezná.“

„Ty blázne,“ nadával Bob Cass, „sázím se, že všichni šerifové a policejní úřady v obou Amerikách mají náš přesný popis.“

„Henryho Duška ti chytráci přece nenašli. Nenajdou ani nás.“

„A ty myslíš, osle, že se o Duška staral Jim Bogard tak dojemně, jako se stará o nás?“

Pak se zarazil. Proti nim se řítíl prázdný povoz pouze s vozkou na kozlíku, jenž divoce pobízel dva zapražené koně.

„Je to ta kára, Lene – podívej se. Nikdo v ní nejede.“

Lentin Lewis to musil uznat.

„Proč odjeli?“

„Jen proto, aby se co nejdříve zase vrátili. Což vůbec nemyslíš, Lene? Domníváš se, že Henry Dušek může ucpat gešr holýma rukama?“

„Lekl se toho a utekl.“

„A Jim Bogard s ním, co? Ten mi na útěk nevypadá.“

Povoz je dávno minul.

„Pojď!“ houkl Bob Cass hrubě.

Došli konečně k pomezí, střeženému hlídkami.

„Kde přistávají aeroplány?“ otázal se Bob Cass.

„Zde –“ ukázala hlídka, „ale dnes nebude již žádný volný.“

Bob Cass se rozhlížel. Široká prerie byla prázdná.

„A nejbližší stroj?“

„Nejbližší stroj je zamluven.“

„Kým?“

Hlídkující muž pokrčil rameny.

„Nevím. Patrně sejde i z toho. Starosta Oklahomy zabavil poslední dva stroje a bude je snad potřebovat i zítra. Běžte na prozatímní stanici dráhy. Odjeďte si vlakem. Aeroplány tu nemohou čekat jako autobusy.“

Bob Cass zase dostal nápad.

„Kdo mi může dát informaci o letounech?“ zeptal se.

„Jste-li tak tvrdohlavý, tedy běžte asi tisíc kroků tímto směrem. Najdete tana velitele pořádkové služby.“

Lentin Lewis hleděl toužebně k jasnému obzoru na východě, ale bez námitek uposlechl hrubé výzvy svého kamaráda, aby ho následoval.

„Vsadím krk,“ soptěl Bob Cass, „že chlap, který si zamluvil nejbližší letadlo, je Camarron. Nikdo jiný kromě nás si to tu nemůže už dovolit a nikdo také nemá zapotřebí cestovat tak rychle a daleko.“

Podezření Boba Casse se potvrdilo. Na štěstí neměl

pan Camarron nejmenší naděje dnes letadlo získat. Odešel k vlakové stanici. Ale ani odtud se ještě pravděpodobně nedostal. Příští vlak měl odjet až k večeru. Vagónů i ochoty bylo dost, ale vlaky uprostřed trati nemohly křižovat a obracet. Obtíže z toho plynoucí se těžko zvládaly, tím hůře, že nával cestujících dosáhl včera a především vrcholu.

Bob Cass a Lentin Lewis se rozběhli k železniční stanici. Stanice autobusů byla ještě o něco dále, avšak pana Camarrona našli v jednom z železničních vagónů, čekajících na lokomotivu.

Bob Cass okamžitě zneklidněl.

„Polezte ven,“ řekl, „děj se věci.“

„Já je znám,“ zajektl nafialovělý pan Camarron, „proto jsem tady.“

Ačkoli si zamluvil letadlo, skrýval se v koutku vagónu. Pana Craiga viděl a poznal v něm zcela bezpečně Henryho Duška.

„Jsme ztraceni,“ úpěl, když ho dostali z vagónu, „Henry Dušek mluvil s Bogardem. Jakmile bude mít Bogard jen vteřinu čas, dá nás zatknout.“

Bob Cass ho táhl hodně stranou.

„Poslouchejte,“ cloumal jím, „jste ovšem baba. Len je hlupák. Já musím myslet za vás oba. Neviditelný nepřítel je nejhorší nepřítel. Ale Henryho Duška jsme již viděli zcela zřetelně.“

„Ano – a běhá mi z toho mráz po zádech.“

„Kde není žalobců, není soudců,“ pokračoval Bob Cass pevně, „jsme-li takto všichni tři hezky pohromadě, můžeme se o tom poradit. Nikdy už s Lenem nepripustíme, abychom se my dva v něčem máchali a vy stál hezky stranou a měl nás v ruce. Provedete to hezky s námi.“

„Co provedu?“ koktal pan Camarron.

„Řeknu vám to. Ale začnete-li křičet, zmačknu vám bez milosti ohryzek. Prozatím nemá Henry Dušek na nic jiného kdy, i když už snad teď Bogard ví, že vám bylo zapláceno dvakrát a že Dušek vás přes ten holý meloun nepraštil. Jisté je, že dosud kromě nás a Bogarda nikdo Duška nepoznal.“

„Ať mě kousne čert, vědí-li o něm vlastní rodiče. Začíná se šířit pověst, že pan Craig zkrotí Divokou Mary, ale nic víc. Toho musíme využít.“

„Využít...?“

„Zajisté. Oni se všichni vrátí k Divoké Mary. A my založíme na pomezí pásma nenápadný ohniček. Z toho nikdo neuteče kromě nás tří.“

Pan Camarron nevykřikl, pouze lapal vzduch a zapotácel se. Lentin Lewis přiskočil.

„Musím ho chytat,“ pravil poplašeně, „říkal jsem ti, že je to silný tabák.“

„Tabák,“ odsekl Bob Cass, „který musíme vykourit, abychom se v jeho dýmu ztratili. Osud je nám příznivý. Vítr vane odtud k městu. Jak dlouho může trvat, než vybuchne petrolejové pole? Sotva pár minut.“

Pan Camarron rozuměl až jeho posledním několika slovům.

„Odmítám,“ zachroptěl, „je mi špatně.“

„Do večera si zvyknete,“ řekl Bob Cass, „do večera je času dost. Noc bude pro náš plán výhodná. Sázím se, že seženu na pomezí automobil, i kdybych měl dotlačit z města svůj vlastní.“

„Vy nechápete výhody toho plánu,“ přidal se Lentin Lewis, „on nás očistí ze všeho minulého, ať je to co chce.“

„Jste ďáblové –“ vzdychl pan Camarron navýsost zděšeně.

„To ne,“ zavrtěl se Bob Cass, „dva ďáblové? Nikdy. Třetí by zůstal andělem. Nezabavili bychom se ho jinak než tím, že bychom ho nechali například svázaného v plamenech. Budete si musit vybrat, Camarrone. Buď tři ďáblové, nebo jen dva a jeden mrtvý zloděj.“

Pan Camarron se ve smrtelné úzkosti rozhlédl. Nikdo nebyl nablízku.

Bob Cass ho zatáhl tak daleko, že i kdyby ho tu probodli nožem, sotva by to kdo zpozoroval.

„Tři ďáblové,“ vzdychl a poroučel se k zemi tak těžce, že Lentin Lewis, chytaje ho, musil pustit svůj kufřík s penězi.

NA PRAHU PEKLA

Poněvadž vlak měl odjet teprve večer, sehnal Bob Cass za slušné peníze malý zástup lidí, kteří projevíli ochotu dotlačit na hranici pásma z města jeho automobil.

Lentin Lewis měl jít s nimi a automobil řídit volantem. Bob Cass se s ním uradil o místě, kde má vůz čekat. Pak popadl mátožného bankéře za loket a přinutil ho k chůzi.

„Zprávy o tom, co se děje, dostaneme,“ pravil mu cestou, „poletí až k pomezí rychleji než holubi. Budeme se zdržovat na letišti. Tam jsou hlídky nejlépe zpraveny.“

Na obzoru se ukázalo letadlo. Pan Camarron se po něm ohlížel tak toužebně, že klopýtal. Bob Cass si ho stále přidržoval, pozoruje přitom bedlivě několik mužů, dávajících znamení světlými praporky. Nestál o to, aby ho posádka letounu spatřila. Odhadl podle činnosti mužů s praporky přibližně místo, kam aeroplán sedne, a táhl pana Camarrona pryč.

Byl to Jim Bogard, který se navracel dříve než ostatní, aby přichystal dopravu Henryho kovové zátky.

Jeho nálada se velmi zlepšila. Naprosto si nepovšiml čerta, jež ho z povzdálí sledoval žhavýma očima. Jim Bogard mohl počítat s neopatrností, ale nikoli se zločincem, majícím odvahu provést nejohavnější skutek amerických dějin.

Boba Casse se patrně zmocnilo šílenství, tím strašnější, že jednal s rozumem zdánlivě chladným.

K sednuvšímu letounu se postavila hlídka. Jim Bogard skočil do příjíždějícího povozu a sám vzal do rukou otěže. Odjížděl k městu, spokojen s pohledem, jímž je pozoroval z dálky: ohromné hnědavé mračno, podobající se nesmírné

husté pokrývky, rozčesané na okrajích a čeřené uprostřed do kotoučovitých, zdánlivě nehybných vln. Žádná výheň, žádný dým, táhnoucí z požáru. Proti spojeným snahám velkého zástupu lidí se postavil jeden jediný zrádce jejich životů a majetku, opravdu ďábel, jímž se dal pan Camarron bezmocně ovládat.

Západ nad městem nepřírozeně zčernal. Slunce zcela zmizelo. Bob Cass, pohlížeje k městu, se oťrásl pomyšlením, že by se tam měl vrátit. Budila to v něm dojem kusu studeného, bájného podsvětí, vyvrženého nějakým nedopatřením na povrch. Jak soumrak houstl, Bob Cass se napřimoval. „Jste jako mrtvý!“ třásl panem Camarronem. Potom se objevovalo více lidí. Přicházeli od stanice dráhy. Bogardova policie je vyhnala z vagónů. Zjednávalo se místo pro vlak, který měl přijet z Tampika. Od města se blížily valníky, tažené koňmi.

Starostova odpolední povzbudivá zpráva přinesla již ovoce. Bogardův návrat a jeho novinky šířily naději. Bob Cass, střechu pečlivě pana Camarrona, nemusil již dbát tak pečlivě o to, aby nebyl spatřen. Jim Bogard nedlel nablízku.

Každý s Bobem Cassem rád a ochotně pohovořil. Strach z neznámého, který by byl svým jednáním vyhodil město i pole do povětří, zmizel, a přece měl nyní největší oprávnění.

„Telefon hlásí, že přijedou kolem desáté večer,“ pravil muž u letounu.

Počala se míhat drobná světla příručních elektrických lampiček. Se všech stran se ozývaly ostré hlasy hlídek. Nebyl naprosto ještě čas k volnému chování. Starosta města vzkázal, že je třeba dávat pozor na každý krok. Že se nesmí použít ani telegrafu, aby nepřeskočila jiskřička na klíči. Zvonění elektrickými zvonky v domech bylo zakázáno a každý úzkostlivě dbal tohoto zákazu. Telefonní centrála nespojovala. Dálkové spojení s Tampikem bylo udržováno nepřetržitě. A Bob Cass s panem Camarronem přitom nemyslili na nic jiného než na oheň.

Konečně přijel očekávaný vlak. Zastavili jej před pomezím světly a hrozným hulákáním. Připravenou vodou ulili oheň pod kotlem, dbajíce nejvyšší opatrnosti.

Ve vzduchu vrčely aeroplány. Henry Dušek, v myslích všech dosud Homer Craig, přistál hladce v rámci drobných světél.

Jim Bogard vyslal silnou četou mužů, kteří však jen stěží umožnili panu Craigovi přístup k vlaku. V zástupu lidí byli snad takoví, kteří Henryho Duška znali, ale Henry nesnímal svou kuklu. Na to bylo zajisté dost času. Vykládání vlaku nechal na starosti inženýrům.

Sta rukou pomáhalo za volání a zdánlivého zmatku. Žádný z vyrobených kusů nebyl těžší než čtyři sta kilogramů. Množství lidí neslo hlavní buben k valníku jako hračku.

Henry Dušek dostal nový nápad.

„S koňským potahem budou u gešru obtíže,“ pravil, „požádejte ty lidi, aby nás doprovázeli a dopravili nám součásti zátky poslední kus cesty sami.“

Ale nebylo ani nutno o to žádat. Zástup doprovázel valníky automaticky na bojiště, a vlastně by bývalo těžké se nadšenců zbavit. Věřilo se, že tato rozhodná bitva skončí potřením hrozného nepřítele z podzemí.

Když se konečně valníky daly do pohybu, schylovalo se již k půlnoci. Bob Cass zůstal s panem Camarronem téměř sám za řetězem hlídek, který nápadně prořídl.

„Hýbejte se,“ pravil, „nyní si snadno vypočteme, kdy se asi to železo s Henrym Duškem octne uprostřed olejového pole.“

Na pana Camarrona naštěstí nebylo vidět, jinak by se byl Bob Cass jeho výrazu zhrozil.

Kráčeli na místo, kde již dávno čekal Bobův velký černý automobil, a Lentin Lewis s ním.

Všecko bylo v pořádku, Lentin Lewis stál a opíral se o blatník.

„Vypτάvali se tě tady?“ pravil Bob Cass, postrčiv pana Camarrona.

„Ne –“ zakoktal Lentin Lewis, „hlídek už není tolik.“

„Tím lépe,“ řekl Bob Cass, „najdeme si místo. Musíme dát pozor. Ty budeš odcházet, já zapálím... možná, že by stačilo do toho dvakrát vystřelit hezky při zemi...“

„Bobe...“

„Co křičíš, osle?“

„Proslýchá se, že Henry Dušek je v městě.“

„Jednou se to musí prozradit,“ zavrčel Bob Cass, otvíraje dvířka vozu, „i jiní mají oči. A ty nevi, babo!“

Jak natáhl paži, aby vhodil kufřík s penězi dovnitř, položila se mu jakási ruka přátelsky na rameno.

„K čertu,“ vykřikl, neskřívaje úlek, „koho to tam máš?“

„Pane Cassi –“ řekl cizí hlas, stejně přátelský jako dotek ruky, „Jimu Bogardovi se po vás stýská. Prosí vás, abyste ho ihned navštívil.“

„Ano,“ zavyl Lentin Lewis bolestně, „nedovolili, abych ti to vyřídil sám. Není prý třeba tlačit vůz k pomezí. Nebezpečí prý už je menší a není třeba utíkat. Já jsem jim vysvětlil, že neutíkáme, že jsme dostali povolení...“

„Buďte laskavě zticha,“ ozval se hlas, a bylo již vidět chlapíka, jemuž náležel, „my nic neříkáme, přesto, co jsme právě slyšeli. Je nás tu šest, pane Cassi. Jim Bogard prosí o návštěvu, nic víc. Nechápeme strach pana Lewise.“

„Děsíte ho svým podivným chováním!“ zasyčel Bob Cass vztekle. „On jistě až dosud nezažil podobné pozvání k návštěvě.“

„Vyhovíte panu Bogardovi?“ otázal se muž místo odpovědi, „upozorňuji vás, že se těžko ovládám.“

Bob Cass počítal ty, kteří lezli za ním. Dostal se k číslu čtyři. Pak ho první muž oslepil kotoučem příruční svítilny. Dva poslední vylezli druhou stranou a dotýkali se kamarádsky pana Camarrona.

„Ovšemže vyhovíme,“ drtil Bob Cass mezi zuby. „Ale ani starosta města za těchto výjimečných okolností nesmí s občany takto zacházet. Slibuji vám, že si to zodpoví.“

„Říkal totéž,“ přisvědčil muž za svítilnou, „ale marně byste se nás na to vyptával. Je-li libo, pojďme.“

JIM BOGARD JEDNÁ ZA VÝJIMEČNÝCH OKOLNOSTÍ

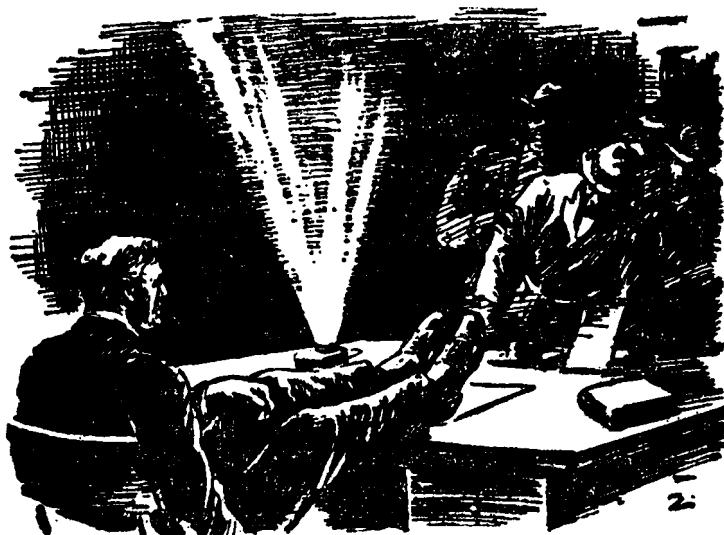
Jim Bogard podlehl svému zlovyku, povolil své jediné neblahé vášni, a nechal nohy na stole, když devět mužů vstoupilo do jeho kanceláře.

Šest civilních strážců zdvořile postrčilo pány Camarrona, Casse a Lewise dopředu. Na starostově stole ležela příruční elektrická svítilna. Vrhala kolmo ke stropu kužel bílých paprsků, kreslila na stropě nevelký kruh, a zásluhou tohoto kruhu bylo jaksi po místnosti vidět. To jest, nad stolem se válela šedivě šerá koule jako z hustého těsta, něco nehezky záhrobního a mdlého. A bylo to protáto oním špinavě stříbrným kuzelem, jenž se dral vzhůru atmosférou, zdánlivě zakouřenou množstvím dýmek. Ale nebyl to ovšem kouř z dýmek, nýbrž petrolejová pára, která se dýchala třem pánům z oněch devíti tím hůře, že strávili několik hodin na čistším pomezí.

Neví se, proč první chvíli mlčeli všichni ostatní, ale Bob Cass mlčel proto, aby vzbudil dojem člověka těžce uraženého. A tak slyšeli všichni vzdálený jek Divoké Mary, svědectví vzdálené bitvy, v níž se bojovalo o poloudušení království Jima Bogarda. Jim Bogard – i v tomto nedostatečném osvětlení to na něm bylo znát – skutečně přijal bezděky důstojný výraz historických králů, jejichž rytíři se právě pro ně bijí na život a na smrt.

„Posaďte se,“ řekl konečně.

Ale nikdo z těch tří ho neuposlechl. Pan Camarron vypadal v bledém světle jako tučná mrtvola. Lentin Lewis tlumil kašel. Jen Bob Cass blýskal vztekle očima.

„Mám za to,“ osopil se, „že jsme svobodní američtí občané, pane Bogarde.“

„Ano,“ odpověděl Jim Bogard, „dosud ano. Nechce se mi chápat, že se proto rozčilujete.“

Zůstal klidný, neboť neměl tušení, co by se přihodilo, kdyby sem tyto tři výtečníky nepozval.

„Protestujeme co nejvážněji,“ pravil Bob Cass tvrdě. „Neváhám uznat, že úřední moc může vzhledem k výjimečným okolnostem přestoupit svá obvyklá práva. Ale naprosto odmítám smířit se s dvěma pochopy po bocích, kteří nás dokonce drží v chůzi za rukávy. To je osobní zaujatost proti nám, pane Bogarde. Nevyletí-li toto město i s námi do vzduchu, pak buďte ujištěn...“

„Doufejme, že nevyletí,“ přerušil ho Jim Bogard rázně, „či snad byste si to přál? Pan Craig do rána uškrte Divokou

Mary. Dvakrát sto tisíc lidí se modlí, aby se mu to zdařilo. Měl byste se přidat k nim, Cassi.“

Jim Bogard se odmlčel. Měl stále nohy na stole. Nyní je pohodlně přehodil, nemilosrdně odíraje zabláceným podpatkem lesklou desku.

Bob Cass slyšitelně polykal. Přece jenom se jeho paličská myšlenka zachvěla připomínkou vroucího přání dvou set tisíc lidí.

„Znáte pana Craiga?“ zahřměl Jim Bogard, takže kotouče sinavých par v kuželi světla zavířily.

„Slyšeli jsme o něm,“ odvětil Bob Cass s novou drzostí.

„Nuže, právě proto jsem vás požádal o návštěvu. Pan Craig není nikdo jiný než Henry Dušek, na něhož se asi pamatujete.“

Pan Camarron násilím potlačil sten, deroucí se mu z hrdla. Nebyl by dokázal mlčet, kdyby ho byla novinka uhodila plnou silou. Ale nebylo to pro ně novinkou, a Bob Cass a Lentin Lewis se dívali otrle.

„Jaké překvapení?“ zabručel konečně Bob Cass. „Pro tohle tu před vámi stojíme jako zločinci?“

„Zcela správně. Pro tohle stojíte přede mnou jako zločinci.“

„Jakže?“

„Buďte zticha. Nechci se s vámi hádat, mám-li či nemám právo jednat takto otevřeně. Doba je výjimečná a dělám pouze to, co uznávám za obecně prospěšné, bez ohledu na zákony, které zapomněly počítat s oceánem petroleje. Na každého z vás jsou zde dva moji lidé. Máte-li jen špetku rozumu, víte, co to znamená.“

„Jsme ve vaší moci.“

„Doslova. Uposlechnete tedy každého mého pokynu. První pokyn pro vás je, Cassi, abyste ustoupil stranou.“

Bob Cass pokrčil rameny. Uposlechl. Kdyby to byl neučinil, byli by ho dva strážci hbitě postrčili, neboť měli uši a slyšeli, co Jim Bogard říká.

„Je pravda, pane Camarrone, že vám Henry Dušek zaplatil do posledního centu dluh devět tisíc dolarů s příslušnými úroky?“

Pan Camarron, chvějíc se po celém těle, váhal.

„Můžete říci ano i ne,“ pravil Jim Bogard, „já znám stejně pravdu.“

Pan Camarron hnul hlavou jako loutka, směšný ve svém gestu.

„Je to pravda,“ zaskuhral, „ale neučinil to ve lhůtě tří měsíců, nýbrž až za pět let ve splátkách.“

„První splátku jste ovšem dostal do tří měsíců.“

„Jen sto dolarů!“ zaúpěl pan Camarron, „a s dopisem, který nic určitého nesliboval.“

„Ale splnil, což?“

„Splnil? Ano. Vlastně – do pěti let... Vyhověl jsem Duškově žádosti, abych se o jeho splátkách nezmiňoval –“ pan Camarron začal sípavě křičet, zdálo se, že se dusí, „nevěděl jsem, kde žije a pod jakým jménem. Měl jsem plné uznání.“

Zajíkl se a přestal. Jim Bogard potřásl hlavou.

„Úžasné,“ zabručel. „Henry Dušek má ovšem potvrzenky poštovních úřadů. Není-li vám vhod, Camarrone, že Henry Dušek nesplatil dluh do lhůty tří měsíců, můžete na něj žalovat u soudu. Co říkáte?“

Pan Camarron neříkal nic. Nikdo nic neříkal. V dálce dvanácti kilometrů ječela Divoká Mary.

Jim Bogard otevřel hlučně zásuvku. Nebylo vidět, v čem se tam hrabe, ale za chvíli to poznali. Rozsvítil novou bateriovou lucerničku a přistavil ji na stůl k první. Viděli rozdíl v jasnosti těch dvou kuželů.

„Henry Dušek také na vás nespáchal útok,“ řekl Jim Bogard hlubším, jako pohnutým hlasem, „ani vám neuloupil peníze. Pro toto své tvrzení ovšem důkazů nemá. Mně to nevádí. Sehnal jsem něco sám, a to ukazuje na docela jiné chlapíky. Připomínám vám opět výjimečné okolnosti, pánové. Nevíme, zda se v nejbližší chvíli nezačneme smažit ve vlastním tuku. Proto mluvím otevřeně. Přepadli vás tehdy Cass a Lewis, pane Camarrone, a svedli to na Henryho Duška. Uloupené peníze se jim hodily na založení jejich neřestného doupěte, které, dá Bůh, už nikdy znovu neotevřou.“

„Pro Boha!“ vykřikl Bob Cass s nejvyšším zděšením, „co se to odvažujete tvrdit?“

„Něco, co mi dovolují výjimečné okolnosti,“ odsekl Bogard, „něco, co vám má odůvodnit přítomnost vašich strážců. Nejde o to, že těchto okolností využívám. Jde o to, abyste jich nevyužili vy.“

Jim Bogard stále ještě netušil, jak významnou pravdu říká, neboť svým strážcům nedal dosud slovo, a Bob Cass sám se ovšem střežil ho poučit.

„Henry Dušek bude mít štěstí,“ řekl Jim Bogard s přesvědčením, „je už nejvyšší čas, aby ho potkalo. Jeho osud běží nyní v řadě úspěchů. Stal se nepřítelem gešrů, bojoval proti nim patnáct let, aby je přemohl. Potíral je, ničil, neměl jiné myšlenky. Vykonoval nad nimi spravedlivou pomstu, a právě nyní svádí rozhodnou bitvu. Petrolej ho kdysi vyzval, pánové. Vypověděl mu válku. Petrolej se postavil do cesty zemědělské práci jeho rodu. Stínil ji a sevřel. Hrozil udusit její vývoj. Zdalipak to pochopíte, vy tři blázni? Tehdy se Henry Dušek o tom ani dost dobře nevyjádřil. Kdekdo šel za dolary, vrtal v zemi dychtivě bohatství. Každý se vrhal na tuto zemi, které si předtím nikdy nevšiml. Henry Dušek však bránil práci svého otce, nepřál si, aby byla omezena, aby strnula. Jestliže mu půda brala obživu v jedné formě, požadoval oprávněně, aby mu ji neodpírala ve formě jiné. Bylo nahromaděno příliš mnoho sil v práci jeho otce, rozumíte, všechny naděje, upínal se k ní životní cíl. Henry Dušek se prostě postavil zemi na odpor. Když byl poražen, ustoupil a vedl drobnou válku. Válčil za spravedlivou věc. Proto mu konečně musilo štěstí přijít vstříc. A tak já na to pohlížím, chlapi. Když to trochu uznáte, pochopíte také, že z podobných důvodů musilo jít vstříc vám třem naopak neštěstí. V té nesmírné přírodě, kterou já znám lépe než vy všichni dohromady, je jediným platným zákonem zákon odplaty a rovnováhy. Co hodíte na jednu miskou vah, přihodí svět na druhou. A může se to kývat třebas pětadvacet let, nakonec se to usadí podle pravdivých zásluh jednotlivců.“

Jim Bogard shodil nohy se stolu a popadl svítilnu. Její kužel se sklonil od stropu a olízl obličej tří špatných mužů.

„Pohled na vás je bídný,“ dodal Jim Bogard, „nevylučuji

ani, že některý z vás mi po cestě omdlí. Proto vás budou moji lidé pevně podpírat. Pozval-li jsem vás do své úřadovny, je to pro vás jistě čest. Ale prokážu vám úctu ještě větší. Zvu vás do svého bytu. Má k tomu někdo něco říci?“

„Já,“ vystoupil velitel hlídky.

„Nuže?“

„Tito tři bídáci –“ ukázal muž, „měli v úmyslu zapálit město.“

18

NÁVRAT HENRYHO DUŠKA

Divoká Mary ještě stále hučela. Ale hlavní zátky již sedla a padesát lidí vleklo dlouhé řetězy a opíralo se o zasazené železné tyče, a závit po závitě ji zavrtávali do země. Za každým závitěm přitáhli upevňovací lana. Pracovali radostně, tušíce úspěch. Gešr se rozdělil v množství tenčích pramenů. To mu nevadilo. Ale byl již v pasti. Příkrov Henryho Duška řezal ostrými hranami do půdy vlastní závitě a sedal hloub a hloub, třebaže každý decimetr bylo nutno vykoupit nadlidskou námahou. Šroub, tento největší vynález strojařů, spojil trojnásobně Craigův příkrov s půdou tak pevně, jako by jím byl nahrazen onen kus chybějící půdy, jímž se peklo podzemí dralo na povrch.

Po celou noc se pracovalo za nouzového osvětlení bateriovými lucerničkami. Pak přišlo na pomoc svítání. Bitva se chýlila ke konci.

Až dosud Henry Dušek nikdy neopustil bojiště před uzavřením posledního ventilu. Tentokrát sa však rozhodl jinak. Skutečně, zavrtání obou prstenců mohli stejně dobře provést bez něho. Záleželo už jen na tom, co se stane, až

budou ventily zataženy. Henry Dušek věřil, že nic. Že nastane jen vytoužené ticho.

„Postačí čekat půl hodiny,“ houkl zvukovým trychtýřem u hlavy vedoucího inženýra, „pak můžete začít s vyzdíváním.“

A odešel k povozu.

Jim Bogard měl velmi pěkný byt a v něm místnost, kam se vešli nejen tři špatní pánové, ale i jejich strážci a Jim Bogard sám, jakož i farmář Dušek s matkou Duškovou a s Michalem.

Čekali na Henryho.

Den se již probudil a Jim Bogard mohl zhasit svou svítilnu. Byl to den navlas podobný deseti dnům, které minuly. Pro tuto část Oklahomy neplatilo ostatní počasí světa. Měla své vlastní počasí, jedenáctý den olejového deště a hnědavého světla.

Ruch na ulicích se znatelně zvětšoval. Všecko se hýbalo napětím. Bylo nutno zvýšit bdělost hlídek. To měl na starosti policejní ředitel. Jim Bogard trčel mezi svou společností, nehybnou, jako by byla vyřezána ze dřeva. Čekali a mlčeli. Starý Dušek seděl v hlubokém křesle a maličko se nacyloval dopředu. Nespouštěl oči z tříčlenné skupiny těch, kteří mu byli mnoho dlužni. Panu Camarronovi z toho bylo špatně. Ve farmářově zraku hořelo něco klidného jako elektrický oblouk a právě tak na pohled studeného, ale pan Camarron se bál, že ho to sežehne na troud a s ním celé to proklaté město, nasáklé petrolejem jako houba. Pánové Cass a Lewis stáli s hlavami hluboce svěšenými, cítilce jasně svůj konec, ale prozatím ještě nikoli zoufalí, nýbrž otupělí, omráčení spravedlivou ranou, z níž se měli teprve vzpamatovat a pohlédnout svému zaslouženému osudu do očí.

K osmé hodině ranní zastavil před domem povoz, tažený koňmi. Henry Dušek seskočil.

Jim Bogard na to hleděl z okna.

„Nyní zachovejte klid,“ pravil.

Matka Dušková přistoupila v jakési bázni k svému muži a dotkla se jeho ramene. Chladný oheň v očích starého pohasl, pohled měkl. Farmář Dušek zdvihl svou vrásčitou

ruku a položil ji na ruku své ženy. Michal Dušek ustoupil stranou, svíraje prsty v pěst a opět je rozvíraje.

Slyšeli kroky. Rázné a přesné, neváhající, jak Henry Dušek chodíval vždycky. A potom se dveře otevřely.

Objevil se muž v gumovém obleku, lesklém od petroleje jako zrcadlo. Zastavil se na prahu, a jediné, co se v té chvíli hýbalo, byly potůčky petroleje, stékající zvolna po jeho oděvu. Helmu držel v ruce. Kapalo z ní na pěkné parkety Jima Bogarda. Byl to Henry Dušek, špinavý v obličeji, s vlasy rozcuchanými a přilepenými olejem a potem na čele, méně prošedivělý na skráních než včera, neboť zemní mastnota maskovala šedé nitky v jeho vlasech. Byl starší, rozhodně starší než jak žil ve vzpomínkách své rodiny. Jeho obličej kameněl výrazem, zděděným po otci. Ale byl to muž. Silný, který se vracel s dobrým svědomím, odčiniv své

chyby a odpustiv osudu minulosti. V jeho vlhkých očích plála myšlenka na štěstí starého muže v křesle i na štěstí ženy, která se skláněla nad ním, matky, po jejíchž vrásčitých tvářích kanuly dvě velké slzy.

Henry Dušek vykročil. Vztáhli po něm ruce. Uchopil ty ruce, otcovu i matčinu, navzájem se dotýkající, a přitiskl je k ústům.

Nikdo neměl slov. Nikdo v celém městě. Ulice ztichla. Henry Dušek objímal své rodiče a Michal stál za ním, trpělivý bratrskou láskou. Celé město bylo zticha. Henry Dušek si toho zasloužil v této velké chvíli, tak tiché, že Jim Bogard slyšel kanout slzy Henryho matky.

Otočil hlavu k oknu, také proto, že jeho klid se pohledem na rodinu farmáře Duška ztrácel.

Skutečně. Snad bylo zapotřebí nejen studené vypočítavosti technických mozků a práce lidských svalů. Snad měla větší sílu láska srdcí a víra ve spravedlnost.

Měla-li Divoká Mary v srdci svého zřídla zkázonosné d'ábly, kteří ji vyháněli pekelným dechem nad zem – pak nyní zahanbeně ustoupili.

DOSLOV

Máme vám ještě říci, že pan Mutchinson nezemřel na ránu do čela, nýbrž že se uzdravil poměrně brzy a je nyní nejlepším přítelem rodiny Duškovíc. Také není bez zajímavosti, že pánové Cass, Lewis a Camarron neušli zaslouženému trestu a že byste je dnes v Oklahomě marně hledali. Jim Bogard již dávno není starostou. Hoví si na zaslouženém odpočinku. Crey Cook je známý americký novinář.

Divoká Mary se změnila v dokonalou dámu. Stále ještě dává tisíc sudů surového oleje denně. Cena oleje sice kolísá co chvíli, ale dejme tomu, že sud stojí jeden a čtvrt dolaru. Lze si z toho snadno vypočítat, jak roste jmění rodiny Duškovíc.

48 000 sudů oleje vychrlila Divoká Mary každých čtyřiaadvacet hodin v oněch jedenácti dnech.

225 000 sudů bylo vyčerpáno z jam a jezer, přičemž spousty oleje se vsákly, vypařily a byly odváty větrem.

1 000 000 dolarů, čili tehdy 30 000 000 korun stál jedenáctidenní zápas s Divokou Mary, neboť způsobené škody zemědělské i jiné musily být nahrazeny.

A přitom výtěžek oleje, zachyceného v jámách a příkopech, šly do posledního dolaru ostatní výdaje.

A přece zůstala Divoká Mary nejbohatším gešrem Ameriky.

Jednou patrně nebude již přímých pamětníků oněch jedenácti dnů. Jednou snad i Divoká Mary zeslábně a vyschne. Ale hrůza jejího zrození zůstala trvale zapsána v dějinách jako Velké dobrodružství Oklahomy, jež jsme se vám pokusili vylíčit v tomto filmu.

EDUARD FIKER
LOVCI PRAMENŮ

Ilustrace Vincenc Živný.
Obálka a grafická úprava Jiří Polický.
Vydalo nakladatelství Kruh v Hradci Králové 1970.
Odpovědný redaktor dr. Jan Dvořák.
Vytiskl Tisk, knižní výroba, n. p.. Brno, závod 1.
1. vydání v Kruhu.
Náklad 40 000 výtisků.
Stran 208. AA 10,98, VA 11,54.
Kult./113/70, 305/24/8.6, 46-015-70.
Tem. skupina 14.
Brož. 15,- Kčs.